

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Rigorózní práce

**Finančně-právní aspekty analýzy
podezřelých obchodů**

Mgr. Adriana Bártová

Září 2008

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze 1. září 2008

Mgr. Adriana Bártová

Poděkování:

Děkuji paní Doc. JUDr. Haně Markové, CSc. za velmi užitečnou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování této rigorózní práce.

V Praze 1. září 2008

Mgr. Adriana Bártová

Obsah:

Úvod.....	4
I. Praní špinavých peněz.....	6
I.1 Definice legalizace výnosů z trestné činnosti.....	7
I.2 Definice financování terorismu.....	14
II. Podezřelý obchod.....	15
II.1 Definice.....	16
II.2 KYC.....	19
II.3 Off Shore.....	20
III. Mezinárodní aktivity.....	22
III.1 Mezinárodní dokumenty.....	22
III.2 Mezinárodní organizace.....	24
IV. Současné Evropské aktivity.....	27
IV.1 Evropské právní předpisy a dokumenty.....	27
IV.2 Evropské orgány a instituce.....	29
V. FIU jednotka.....	30
V.1 Rozdělení jednotek.....	31
V.2 Egmont.....	32
VI. Aktivity boje proti praní peněz v ČR.....	34
VI.1 FAÚ.....	35
VI.2 Struktura FAÚ.....	36
VI.3 Vývoj činnosti FAÚ.....	38
VII. Vývoj právní úpravy.....	40
VIII. Finančně-právní analýza; šetření.....	45
VIII.1 Povinná osoba.....	45
VIII.2 Identifikace a kontrola klienta.....	50
VIII.3 Systémy v bankách.....	54
VIII.4 Odklad splnění příkazu klienta.....	62
VIII.5 Šetření FAÚ.....	64
VIII.6 Příklady z praxe.....	71
IX. Zahraniční právní úprava.....	74
X. Finanční instituce a jejich aktivní role.....	75
XI. Dohled.....	79
XII. Budoucí vývoj a možnosti řešení.....	81
XII.1 Současné hrozby.....	81
XII.2 Budoucí vývoj.....	84
Závěr.....	86
Bibliografie.....	91
Seznam příloh.....	94
Příloha č. 1 – Zákon č. 253/2008 Sb.....	94
Příloha č. 2 – Zákon č. 61/1996 Sb.....	94
Příloha č. 3 – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES.....	94
Příloha č. 4 – případy Egmontu.....	94

Úvod

Podle velkého průzkumu sítě poradenských společností KPMG pod názvem Global Anti-Money Laundering Survey 2007 – How banks are facing up to the challenge, činí odhadovaná výše ročních výnosů, které jsou získány z trestné činnosti jeden bilion amerických dolarů. Uvedené výnosy plynou například z činnosti drogových dealerů, pašeráků a jiných pachatelů trestné činnosti.

Tento fakt nutí zamyslet se nad tím, kde většina těchto peněz končí. Jsou dvě možnosti. Jedna část je utracena na vlastní potřeby pachatelů, nákup nemovitostí, vozidel, šperků, dovolené a podobně, ale co když je zisk stále ještě vysoký a již se prostě nedá svým způsobem spotřebovat?! Pak přichází na řadu činnost, která je obecně, i odbornou veřejností, nazývána praní špinavých peněz.

Cílem většiny ilegálních aktivit je samozřejmě dosažení zisku pro ty skupiny a jednotlivce, kteří se na nich podílí. Legalizace pak představuje proces, jehož cílem je zatajit ilegální původ takto získaných finančních prostředků.

Vzhledem k tomu, že v současné době je možné prát peníze nejrůznějšími způsoby, které jsou čím dál tím lépe promyšlené, je boj proti praní špinavých peněz také čím dál tím těžší. Bojem proti praní peněz se zabývá opravdu velké množství osob na celém světě, ať jsou to již samotní státní úředníci, představitelé různých mezinárodních organizací či zaměstnanci bank nebo jiných finančních institucí. Nejdůležitějším prvkem v tomto boji je především předcházení praní peněz tím, že jsou stále nastavována propracovanější opatření a překážky, které této činnosti zabraňují nebo ji pokud možno co nejvíce ztěžují. Pokud ovšem tato opatření přesto umožní legalizaci výnosů, je třeba tento postup co nejdříve odhalit a šetřit tak, aby nedošlo k nenávratnému ztracení výnosů a zametení stop po této nelegální činnosti.

Tato práce by se tedy měla věnovat tématu finančně-právní analýzy podezřelých obchodů, tj. šetřením a vyhodnocováním činností, při kterých jsou legalizovány výnosy z trestné činnosti. Tímto šetřením se jen v České

republice zabývá několik institucí, ovšem vzhledem k faktu, že nejsnadnější cestou k „ukrytí“ a „proprání“ nelegálních výnosů je použít bankovních převodů, které mají často mezinárodní charakter, a vzhledem k tomu, že se jedná o jev celosvětový, zabývá se touto problematikou také řada mezinárodních a evropských institucí a organizací.

Cílem této práce bude tedy nejprve začít s popisem oblasti, ve které se podezřelé obchody vyskytují, dále obecně popsat postup praní špinavých peněz. Dále bude třeba uvést detailní definici podezřelého obchodu, jako základního „prvku“ celé této práce, spolu s vývojem tohoto institutu a novým zněním. Tato práce by se měla zabývat právě problematikou šetření podezřelých obchodů, tedy analýzou jednotlivých činností, za nichž dochází k legalizaci výnosů. Proto bude třeba uvést, kdo se tímto šetřením zabývá, ale před tím ještě popsat mezinárodní a evropské aktivity a instituce, integrační seskupení, jejichž společnou myšlenkou a zároveň cílem je zabránit ve svém důsledku praní špinavých peněz. Z mezinárodní úpravy se poté přesuneme do oblasti českého právního řádu a institucí, které se touto problematikou zabývají u nás. V této souvislosti bude podrobně popsána především činnost Finančního analytického útvaru Ministerstva financí České republiky, jako gestora, který je ve správní rovině odpovědný za boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a dnes již také za boj proti financování terorismu. Dále bude popsána specifická činnost a úloha České národní banky a některých dalších institucí státní správy.

Součástí této práce bude také popis boje proti této nelegální činnosti v zahraničí. Pozornost bude zaměřena na úpravu na Slovensku.

Protože se pohybujeme v oblasti finančního práva, bude práce obsahovat také jednotlivé požadavky plynoucí z této problematiky na finanční instituce a popíše, jak se s tím tyto instituce vypořádávají, včetně naznačení problematik, které bude třeba v budoucnu ještě vyřešit.

Cílem této práce je tedy detailní popis problematiky boje proti praní špinavých peněz, s detailním zaměřením na nejdůležitější část aktivního řešení, kterým je šetření podezřelého obchodu.

Na konci úvodu je třeba uvést, že tato práce je vytvářena v době, kdy se připravuje nový zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné

činnosti a financování terorismu. V této práci bude proto uveden obecný postup boje proti praní špinavých peněz v České republice s tím, že konkrétní relevantní úprava jednotlivých prvků bude uvedena ve svém vývoji, včetně řešení problematiky do budoucna, tj. podle nově přijaté právní úpravy.

Na úplný závěr této práce budou uvedeny některé budoucí výhledy a nová témata související s celosvětovým bojem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a shrnutí, zda opatření, která jsou v České republice uplatňována jsou dostatečná či nikoliv.

I. Praní špinavých peněz

Překupníci narkotik, podvodníci, pašeráci, únosci, obchodníci se zbraněmi, teroristi, vyděrači, neplatiči daní, ale také tzv. „bílé límečky“ – ti všichni a ještě spousta dalších jsou typickými „práči“ peněz, lidé, kteří maskují své příjmy, utajují pravé vlastnictví a skutečný zdroj svých prostředků. Praním mění podoby a formy peněz, zametají stopy, které za sebou jednotlivé přeměny zanechávají.

Pachatelé legalizace výnosů z trestné činnosti se potřebují vyhnout pozornosti, které náhlé bohatství přináší, proto musí umístit výnosy mimo dosah zákonů a například je reinvestovat jak do legálních, tak nezákonných podniků, které pak mohou vytvářet ještě větší zdroje.

Peníze ovšem dnes neperou pouze „gaunerů“, ale dělají to i podniky, aby se vyhnuly daním, aby ošidily své akcionáře. Jednotlivci zase například ukrývají své peníze před partnerem při rozvodu. Výjimkou nejsou ani vlády států, které potřebují například vyzbrojit bojovníky za svobodu nebo zničit teroristy na svém území. Jak již bylo napsáno v úvodu, ročně se na celém světě propere až 1 bilion amerických dolarů, ve skutečnosti tato hodnota může být však až několikanásobná.

Přesný rozsah praní peněz se nedá určit, protože propírači se se svou činností na veřejnosti nechlubí. Roční obrat pouze globálního obchodu s ilegálními narkotiky dosáhl podle zprávy OSN 400 miliard dolarů. Po přičtení dalších nezákonných aktivit jako finanční defraudace, prostituce a

další vyjde konečná částka, kterou si zločinci každý rok strčí bez placení daní do kapes. Do světové finanční soustavy pak ročně vstupuje několik set miliard dolarů, které je potřeba očistit a zlegalizovat.¹ Samozřejmě že tímto procesem dochází sekundárně také ke zkreslování stavu ekonomiky, mluvíme o tzv. šedé, stínové ekonomice. Může nastat hypotetický, možná spíše psychologický problém, jímž je pocit, že za své peníze, tedy odevzdané daně, nedostáváme patřičné protislužby. V šedé ekonomice poplatníci zatajují před státem část svých příjmů a stínová ekonomika se tak dostane do prázdných míst oficiální ekonomiky, kde ji doprovází. V šedé ekonomice nelze dlouhodobě investovat a příjmy stínové ekonomiky jdou pouze do spotřeby. Pokud roste oficiální ekonomika, roste i ekonomika stínová, a to dokonce rychleji, a naopak v případě poklesu oficiální ekonomiky klesá stínová ekonomika pomaleji.

Podle institucí zabývajících se bojem proti praní peněz v České republice se odhadují výnosy ze zločinu na stovky miliard korun. Tyto vysoké zisky organizovaného zločinu vytvářejí možnost financování nejrůznějších obchodů, které vedou ke ztrátě konkurenceschopnosti legálních firem podnikajících v mezích zákonných norem a k závislosti celých odvětví národního hospodářství na ilegálních kapitálových proudech. Ty ve svých důsledcích mohou destabilizovat společenský a politický systém. Kromě ekonomické moci zločinecké skupiny dlouhodobě usilují o integraci do politických a státních orgánů a o získání skutečné moci ve státě.²

I.1 Definice legalizace výnosů z trestné činnosti

Podle obecné definice³ je **legalizací výnosů z trestné činnosti** jednání sledující zakrytí nezákonného původu výnosu z této činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o příjem nabytý v souladu se zákonem. Uvedené jednání spočívá zejména v

---

¹ ASPI: 7385 (LIT), publikovaný názor, The Economist Newspaper Limited:Praní špinavých peněz, Londýn, vydáný dne 25. 9. 1997

² Budka, I.; Ing. Dvořák, V.; Zimmel V.: Zisk produkovaný organizovaným zločinem, jeho legalizace a opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, Kriminální věda 4/2000

³ § 1a zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, a § 3 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

- a) přeměně nebo převodu majetku s vědomím, že pochází z trestné činnosti, za účelem jeho utajení nebo zastření jeho původu nebo za účelem napomáhání osobě, která se účastní páchaní takové činnosti, aby unikla právním důsledkům svého jednání
- b) v utajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, pohybu majetku a nakládání s ním nebo změny práv vztahující se k majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti
- c) v nabytí, držbě, použití majetku nebo nakládání s ním s vědomím, že pochází z trestné činnosti
- d) ve zločinném spolčení osob nebo jiné formě součinnosti za účelem jednání uvedeného pod písmeny a), b) nebo c).

Cílem legalizace výnosů je přerušení stopy mezi spáchaným trestným činem a jeho výnosem, který je dále užít a má při tom budít zdání, jako by se jednalo o majetek získaný legální cestou. Aby se jednalo o legalizaci výnosů, je podmínkou vědomost o tom, že majetek pochází z trestné činnosti; tato vědomost však může být i eventuální a lze ji dovodit i z širších objektivních skutkových okolností.⁴

Predikativním trestným činem může být v České republice jakýkoliv trestný čin, z něž se vytváří výnos, bez ohledu na stupeň jeho nebezpečnosti. Jde tedy zejména o klasické majetkové trestné činy, ale může jít také například o násilný trestný čin, který je páchán nájemným způsobem. Není přitom rozhodující, zda k trestnému činu došlo na území České republiky. Toto je rozdílné oproti úpravě některých jiných států, protože v určitých zemích jsou jako predikativní činy k legalizaci výnosů vyjmenovány pouze některé majetkové trestné činy.

Vlastní proces legalizace výnosů z trestné činnosti je až jakousi nejvyšší formou nakládání s nelegálně získanými prostředky. Pokud například organizovaná skupina vytvoří nelegální zisk, pak je nejprve investován pro osobní spotřebu pachatelů, a to na nákup nemovitostí, vozidel, šperků, uměleckých děl a podobně. Pokud je v tomto smyslu potřeba členů již

⁴ Tvrď, J.: Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a předpisy související, komentář, 1. vydání, nakladatelství C. H. Beck, 2004, str. 46

naplněna, pachatelé další zisk investují do vybavení a dalších prostředků, které mohou vést k rozšíření nelegální činnosti; nakupují se zbraně, elektrotechnika, dopravní prostředky apod. Teprve po tomto stupni následuje vlastní proces legalizace; výnosů je totiž tolik, že již nelze nadstandardní výnos zakrýt, proto je třeba dát mu „nálepku“ legálního majetku.

Proto, aby tento zisk budil zdání, že pochází z legálních aktivit, je třeba, aby prošel určitým složitým komplexem převodů a přeměn. Tento proces probíhá ve třech fázích, které znemožňují dopátrat se jednotlivých operací a tím i původního zdroje prostředků.

Pro tento proces je velmi výstižné následující přirovnání:

„Je to jako když hodíte kámen do rybníka. Podle šplouchnutí vidíte, kdy dopadne do vody. Když začne klesat, po hladině se rozběhnou kruhy a chvíli můžete stále sledovat bod, kde se ponořil. Jak ale klesá hlouběji, voda se znovu uklidňuje. Než se kámen usadí na dně, jakékoli stopy po něm stačily dávno zmizet a sotva byste ho někdy dokázali najít.“⁵

První fázi legalizace nazýváme „**namáčení**“ nebo také „**placement**“; používá se také pojem „umístění“. Jde o shromáždění peněžních prostředků (většinou v hotovosti) a jejich zavedení do finančního systému. Uvedme si příklad zisku z prodeje drog. Každý den získá organizovaná skupina velký objem prostředků v hotovosti, v nízkých nominálních hodnotách a vzhledem k tomu, že se s nimi špatně manipuluje, stojí před problémem, jak tyto peníze přeměnit na jejich bezhotovostní formu. Navíc se v současné době v obchodních vztazích využívá většinou pouze formy převodu peněžních prostředků bezhotovostním platebním stykem, a to zejména vzhledem k rychlosti a menší podezřelosti při převodu většího množství peněz.

K rozmístění peněžních prostředků na bankovní účty využívají zločinecké organizace tzv. bezúhonných pomocníků, kteří za provizi ukládají hotové peníze v menších obnosech do různých bank. Tato metoda je velice pracná a je známa pod pojmem „smurfing“, „šmoulování“. Formy smurfingu jsou různé a jedna z nich například spočívá v ukládání velkého počtu vkladů do určité výše, která je dána opatřeními proti legalizaci výnosů z trestné

---

⁵ Robinson, J.: Pánové z prádelny špinavých peněz, vydal Columbus v Praze roku 1995, str. 36

činnosti daného státu. Jinou formou je hotovostní nákup bankovních a pokladních šeků do stejné výše. Smurfing vyžaduje pět až patnáct lidí, kteří legalizují peníze (např. z prodeje drog) v několika transakčních operacích, z nichž první transakcí jsou hotovostní vklady v mnoha bankách na mnoho účtů.⁶

Po tomto procesu dochází bezhotovostním převodem ke slučování uložené hotovosti na jeden nebo na několik účtů. Tímto způsobem se nepracuje pouze na území jednoho státu, ale částky mohou putovat do různých zemí a tímto způsobem se mohou dostat až do bank spolupracujících se zločineckými organizacemi.

Zároveň v této fázi může již docházet ke směšování legálních a nelegálních zisků. Tak například jako typický příklad mohu uvést případ z něhož vznikl i samotný pojem praní špinavých peněz, kdy nelegální zisky byly promíchány s tržbami newyorských prádelen. Dnes jsou typicky využívány restaurace, obchody, různé poradenské firmy.

V případě, že uvedené legální ekonomické subjekty jsou zcela pod kapitálovým a personálním vlivem zločineckých skupin, a tudíž toho, kdo je původcem tvorby předmětných nelegálních výnosů, pak samotným promísením (zaučtováním) a vnesením legálních tržeb spolu s výnosy z trestné činnosti do bankovního domu byla prakticky provedena a dokončena legalizace. V případě, že ale uvedené legální ekonomické subjekty zločinecké skupiny nevlastní a tyto jsou provozovány jako služba pro tyto skupiny, jsou k legalizaci výnosů z trestné činnosti nutné další operace a transakce.⁷

Jakmile se peněžní prostředky dostanou na finanční trh, nastane druhá fáze. „Layering“ neboli „rozvrstvení“, „zahlazeni“ špinavých peněz, jde o zastření původního nelegálního zdroje zisku, o oddělení výnosu od jeho nezákonného zdroje. V této fázi probíhá spousta mnohdy až nelogických a nepřehledných transakcí, ať už se jedná o různé bezhotovostní operace, nákup cenných papírů, komodit, nemovitostí a jejich následný prodej. Tyto transakce jsou prováděny skrz legální, často ale spíše fiktivní subjekty. Na této úrovni by mělo dojít k jakémusi odstřížení možnosti sledovat jednotlivé toky peněz.

⁶ Budka, I.; Ing. Dvořák, V.; Zimmel V.: Zisk produkovaný organizovaným zločinem, jeho legalizace a opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, Kriminální věda 4/2000

⁷ Tamtéž

Peníze často putují do zemí, které striktně dodržují bankovní tajemství, daňových rájů.

Třetí a poslední fází samotného praní je „integrace“, „repatriace“ nebo také „ždímání“ (někdy nazýváno jako „sjednocení“). Legalizované výnosy se vrací svému původnímu majiteli, jsou často zdaněné a jsou zpět v oběhu. V obchodní činnosti dochází ke spojení legálních a nelegálních ekonomických zisků. Strategií je nakoupit nebo investovat do firem, které usnadní další nelegální činnost, tj. dopravní firmy, pomocí nichž může být následně distribuováno nelegálně získané zboží (například drogy), založení kasin, směnáren, stejně jako založení vlastních bank, přes které lze lépe prát nelegálně získané peníze a podobně.

Vlastní legalizace tedy probíhá formou převodů, nákupů, směny, prodeje, ukrývání, převážení či padělání obchodních dokladů. Původně nelegální majetek se pak jeví jako legální příjem získaný například podnikáním či děděním nebo výhrou.

K praní peněz se dnes velmi často využívá systému bankovních nebo jiných úvěrových a finančních institucí. Je to nejen vzhledem k tomu, že převody peněz jsou za použití dnešních technických prostředků tím nejrychlejším způsobem jak prostředky převádět, ale navíc k tomu stačí jeden počítač či mobilní telefon s připojením na internet. Navíc, většinou si finanční instituce zakládají na velmi profesionálním a zejména diskrétním provozování svých služeb. Významné je uplatnění bankovního tajemství a přísné mlčenlivosti. Existuje ale samozřejmě mnohem více způsobů, lze využít také některého z off shore center nebo některého z „podzemních bankovních systémů“, které jsou založeny povětšinou na rodinných nebo kmenových vztazích a vznikly právě z nedůvěry k bankám. Jedním z nich je například systém hawala⁸, který je ale spíše připomínán v souvislosti s financováním

---

⁸ **Hawala** je islámský systém převodu peněz, který funguje mimo bankovní systém; je založen na absolutní důvěře a dnes je používán především muslimy po celém světě. Systém funguje takto: Hawaladar přijímá hotovost a spolu s ostatní hotovostí ji má na svém bankovním účtu; spolupracuje se svými kolegy (obvykle rodinní příslušníci, členové klanu, přátelé) v cílové zemi, kteří po uvedení hesla (kódu) osoby, která chce vybrat, vyplatí složenou částku sníženou o malý poplatek příjemci, který se mu dohodnutým způsobem prokáže. K vyrovnání platby může dojít i mnohem později, například i klasickým bankovním převodem nebo také v nepeněžní formě. Jako hawaladar často působí místní směnárník, majitel krámků, snack baru, restaurace či taxi služby. Jednotlivé příkazy k platbám v tomto platebním systému

terorismu. Ačkoliv dnes již existují některé země, například v Perském zálivu, který tento systém legalizovali a má svou právní úpravu.

Nejčastěji se s praním, resp. s neobvyklým či podezřelým obchodem, setkávají zaměstnanci finančních institucí, bankovní úředníci sedící přímo za přepážkami, kteří obsluhují nejvíce klientů bank, ale také zprostředkovatelé úvěrů či prodejci nemovitostí. Jsou to ti, kdo přicházejí velmi často do styku s klienty těchto institucí a právě na tyto zaměstnance je kladen největší důraz a požadavky na znalost problematiky praní peněz, protože právě tito mohou odhalit proces praní ve svém počátečním stádiu, ale zejména uchovat stopy po jednotlivých operacích, které mohou později sloužit k odhalení pachatele takové činnosti.

Je nutné ovšem zmínit, že existuje i tzv. kriminalita bílých límečků, což je vlastně nelegální činnost, ve které není použit prvek násilí. Jde například o převody finančních hotovostí. Taková podvodná jednání jsou konána buď vnějším způsobem nebo vnitřně. Co se týká první formy jde zejména o to, že pachatelé uvedou v omyl zaměstnance nebo jeho omylu využijí. Jde například o použití falzifikátů a padělků identifikačních dokumentů, což pak slouží k usnadnění vlastního provedení nebo zakrytí nelegálního činu. Co se týká vnitřní formy, ta je vysoce latentní a velmi těžko odhalitelná. Ačkoliv v současné době již každá velká finanční instituce zaměstnává experty, kteří odhalují právě tuto vnitřní nelegální činnost, tím, že sledují jednotlivé kroky svých zaměstnanců.

Jak již bylo řečeno, praní peněz je definováno jako nezákonný transfer peněz, jinými slovy transfer, který by se neměl stát. Práči peněz používají různé metody. FATF (více kapitola III.2) poskytlo přehled takových metod. Hlavním důvodem všech těchto přesunů je změna formy nebo místa takových prostředků. Nejobvyklejšími formami jsou:

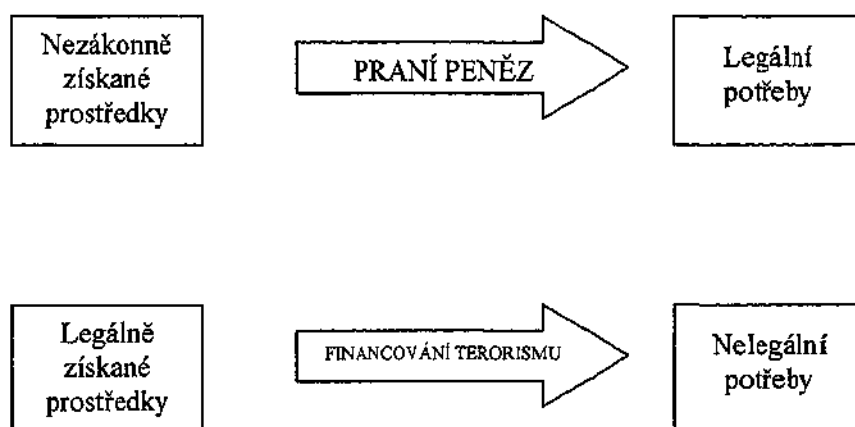
probíhají ústně, proto je velmi těžké tento systém detekovat a finanční toky pak nelze dohledat. Hawala je v Asii známá také pod pojmem hundi; obdobné formy v Asii se nazývají FEI-CH' IEN (flying money), systém Chit apod. Na závěr je třeba uvést, že v některých státech Perského zálivu (např. ve Spojených Arabských Emirátech) byl systém hawalady zlegalizován, a to konkrétním nařízením, které v roce 2003 zavedlo registraci a dohledový systém pro hawaladary Centrální bankou SAE .

- **Převody peněz (Wire transfers)** = základní zbraň práčů peněz, pomocí níž mohou přesouvat své zdroje skrz celý bankovní systém. Tyto pohyby mohou skrýt nezákonný původ peněz nebo změnit jen místo peněz na to, které práci potřebují. Často jdou platby skrz různé banky a navíc různými právními řády.
- **Vklady hotovosti (Cash deposit)** = práci peněz potřebují uložit hotovost dříve než začnou s převody peněz přes banky. Kvůli regulatorním opatřením proti praní peněz jsou nuceni často nastavit platby, například tím, že přetvoří velké částky na menší vklady.
- **Neformální systémy převodů (Informal value transfer systems)** = práci peněz se nemusejí spoléhat pouze na bankovní systém, existují také jiní poskytovatelé převodů, například hawalisté, kteří jsou schopni takové převody vykonat.
- **Pašování peněz (Cash smuggling)** = práci mohou používat poštu, přepravní společnosti nebo jednoduše přenést peníze z jednoho státu do druhého.
- **Hazard (Gambling)** = kasina, dostihy a loterie jsou také cesty legalizování peněz. Práci peněz mohou koupit lístky, které vyhrály a vyměnit takové lístky nebo žetony z kasina za „čisté“ bankovní šeky. Takový šek pak může být jednoduše vložen do bankovního systému.
- **Nákupy (Purchases)** = nemovitosti nebo jakýkoli nákup cenného zboží může být použit pro praní peněz. Typicky je položka koupena za hotové peníze a přeprodána za čisté peníze, například za bankovní šeky.
- **Cenné papíry (Securities)** = obvykle se používají pro usnadnění transferu peněz.
- **Operace na bankomatech (ATM operations)** = banky mohou povolit jiným společnostem, aby provozovaly jejich bankomat, tj. udržovat jej a naplňovat jej penězi. Práci tohoto využívají, když je naplní špinavými penězi a získají čisté šeky (po proplacení) z banky.

- **Shell společnosti** (Shell corporations) = práci peněz mohou zakládat společnosti bez jakýchkoli legitimních aktivit, výhradně pro získání důvodů pro pohyb peněz.⁹

I.2 Definice financování terorismu

Ačkoliv je logika získávání prostředků pro **financování terorismu** a praní špinavých peněz úplně rozdílná, jsou tato témata v současnosti velmi často spojována. Přitom v problematice financování terorismu jde o to, že terorismus může být financován i legálně získanými prostředky.

Financování terorismu také vlastně potřebuje určitou etapu praní peněz, ačkoliv zde neexistuje problém s očištěním peněz, je třeba je ovšem převést pro ilegální potřeby, například pro teroristické útoky.

První zmínkou, kdy bylo upozorněno na to, že by boj proti terorismu měl být obsažen v úpravě určené pro problematiku boje proti praní špinavých peněz, byl návrh od Evropské komise, a to směrnice o postupech proti praní špinavých peněz. Podle tohoto návrhu se měly úřady soustředit nejen na boj proti financování terorismu z nezákonně získaných prostředků, ale i z těch poctivě nabytých.

⁹ Black Finance, kapitola Domestic Money Laundering Enforcement, str. 195 - 196

Zdrojem výnosů pro financování terorismu dnes může být například i počítačové pirátství, což souvisí s rozvojem informačních technologií. Ohrožení tak mohou být nejenom občané, ale i ekonomika a národní bezpečnost jednotlivých států.

Problematika boje proti praní špinavých peněz tedy souvisí velmi úzce s problematikou proti financování terorismu a také prováděním mezinárodních sankcí. Již v roce 2001 prohlásila Evropská rada, že terorismus představuje skutečnou výzvu pro svět a Evropu a že boj proti terorismu se stane prioritním cílem Evropské unie. V této tematice je nutné poznamenat, že rozhodujícím aspektem v boji proti terorismu je především potřeba odtrhnout teroristickým skupinám a jednotlivcům přístup k finančním prostředkům. K tomuto tématu se vyjádřila také Rada bezpečnosti OSN, a to ve své **rezoluci 1373 (2001)**, ve které říká, že by všechny státy měly zmrazit finanční prostředky a jiné finanční nebo hospodářské zdroje osob, které páchají teroristické činy nebo se je pokusí páchat nebo se zúčastní takových činů nebo napomáhají jejich spáchání a dále, že by měla být přijata opatření s cílem znepřístupnit finanční prostředky a jiné finanční hospodářské zdroje těmto osobám a zakázat poskytování finančních nebo jiných souvisejících služeb ve prospěch takových osob.

II. Podezřelý obchod

Pro pochopení celé této práce je velmi důležité ozřejmit pojem **podezřelého obchodu**. Ten v sobě nese jakési neobvyklé znaky běžného obchodu, například typicky neobvykle vysoké vklady hotovosti opakující se pravidelně na různých místech a k tomu rychlý převod na jiná konta. Jde vlastně o jakési nelogické převody, při kterých je často ztracena i část výnosu, například za nepřiměřeně vysoké převodní poplatky či úplatky pro převaděče.

Provize propíračů vzrostla ze zhruba 6 % propírané částky začátkem osmdesátých let na dnešních 25 – 28 %. Vysvětlení je v riskantnější a

obtížnější podobě praní. Někteří experti tvrdí, že nárůst pašování hotovosti přes hranice znamená, že se finanční zločinci snaží obejít banky.¹⁰

Základními typy podezřelých obchodů, se kterými se v České republice nejčastěji setkáváme jsou:

- hotovostní vklady tuzemské i zahraniční měny a okamžité výběry nebo převody do zahraničí
- prodej a nákup akcií za výrazně odlišnou cenu, než jaká je na veřejných trzích
- přečerpávání prostředků z účtů společnosti na soukromé účty
- postoupení velkého množství nízkých plateb na soukromý účet
- převedení nezvykle velké částky na soukromý účet, kde dosud probíhaly nevýrazné pohyby
- převody vysokých částek mezi soukromými účty osob, podnikatelů
- další obchody, které jsou modifikacemi, případně spojením uvedených typů obchodů.¹¹

Samotným **obchodem** se v relevantní legislativě má na mysli každé jednání, které směřuje k pohybu peněz nebo k přesunu majetku nebo je přímo vyvolá, s výjimkou jednání, spočívajícího v plnění povinnosti stanovené zákonem, uložené rozhodnutím soudu nebo rozhodnutím jiného státního orgánu. Obchodem se rozumí rovněž nákup, prodej nebo směna investičního instrumentu. Jedná se tedy o jednání, které směřuje k nakládání s majetkem osoby nebo k poskytnutí služby této osobě. Nejde tedy jen o „klasický“ obchod mezi dvěma stranami, ale také například o přesun peněz mezi jednotlivými účty téhož majitele.

II.1 Definice

Podezřelý obchod je pak vymezen jednak samotnou podezřelostí, ale v některých případech je podezřelost dána přímo definičním znakem takového obchodu. Podezřelým je tedy obchod uskutečněný za okolností vyvolávajících podezření ze snahy o legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo podezření, že

¹⁰ ASPI: 7387 (LIT), publikovaný názor, The Economist Newspaper Limited, Londýn: Praní špinavých peněz – Provize rostou, 25. 9. 1997

¹¹ Finanční analytický útvar, Zpráva o činnosti 1996 – 2006, Ministerstvo financí České republiky, str. 20

v obchodu užívané prostředky jsou určeny k financování terorismu, anebo jiná skutečnost, která by mohla takovému jednání nasvědčovat. Osobě, která se setká s klientem však vůbec nemusí být známo, o jaký trestný čin by se mělo jednat, ani kdo a kde jej spáchal. Takové hodnocení této osobě ani nepřísluší a jediný, kdo může tento verdikt vyslovit je orgán činný v trestním řízení, respektive nezávislý soud. Posuzují se však například anomálie v chování klienta, oproti jeho obvyklému chování nebo oproti chování klientů podobného typu.

Z platné¹² a navrhované legislativy jde zejména o případy, kdy

- klient provádí výběry nebo převody na jiné účty bezprostředně po hotovostních vkladech
- počet účtů zřizovaných jedním klientem je ve zjevném nepoměru k předmětu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům
- během jednoho dne nebo ve dnech bezprostředně následujících uskuteční klient nápadně více peněžních operací, než je pro jeho činnost obvyklé
- klient provádí převody majetku, které zjevně nemají ekonomický důvod
- prostředky, s nimiž klient nakládá, zjevně neodpovídají povaze nebo rozsahu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům
- účet je využíván v rozporu s účelem, pro který byl zřízen
- klient vykonává činnosti, které mohou napomáhat zastření jeho totožnosti nebo zastření totožnosti skutečného majitele¹³

---

¹² § 1a odst. 6 zákona č. 61/1996 Sb., § 6 zákona č. 253/2008 Sb.

¹³ Pojem **skutečného majitele** (beneficial owner) je poprvé obsažen v novém zákoně č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu; úprava vychází ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu (čl. 3 odst. 6) a jedná se o osobu či osoby, která ve svém důsledku vlastní nebo ovládá klienta, nebo fyzická osoba, pro kterou se provádí transakce nebo vykonává činnost. Tato směrnice, stejně jako zmiňovaný návrh zákona pak dále rozlišují mezi skutečným vlastníkem v obchodních společnostech (u podnikatele) a dále v případech jiných právních subjektů jako jsou nadace (nadační fondy), sdružení, obecně prospěšné společnosti, právní uspořádání typu svěřenectví, které zajišťují správu finančních prostředků a jejich rozdělování.

- klientem nebo skutečným majitelem je osoba ze státu, který nedostatečně nebo vůbec neuplatňuje opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, nebo
- povinná osoba (banka, finanční instituce apod.) má pochybnosti o pravdivosti získaných identifikačních údajů o klientovi.

V nové české právní úpravě je obsažena jedna novinka, a to, že za podezřelý obchod se bude vždy považovat obchod, pokud

- klientem nebo skutečným majitelem je osoba, vůči níž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí¹⁴
- předmětem obchodu je nebo má být zboží nebo služby, vůči nimž Česká republika uplatňuje sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí
- klient se odmítá podrobit kontrole nebo odmítá uvést identifikační údaje osoby, za kterou jedná.¹⁵

Vyhodnocení chování uvedeného v demonstrativním výčtu podezřelých obchodů je tedy stále vázáno ještě na podmínku okolností vyvolávajících podezření z protiprávní aktivity, kdežto u situací v nichž je obsažen „prvek“ mezinárodních sankcí¹⁶ nebo odmítnutí kontroly či identifikace podmínka uvážení není naplněna a s jednáním se nakládá jako s podezřelým vždy.

Jedná se tedy zejména o případy, kdy se klient vložím a prakticky okamžitým výběrem nebo převodem snaží jen získat doklad o původu peněz nebo krýt jejich původ rychlými a složitými převody, často probíhajícími i

¹⁴ Zákon č. 69/2006 Sb. o provádění mezinárodních sankcí

¹⁵ § 6 odst. 2 zákona č. 253/2008 Sb.

¹⁶ Finanční analytický útvar Ministerstva financí České republiky se stal na základě zákonů č. 69/2006 Sb. o provádění mezinárodních sankcí a č. 70/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o provádění mezinárodních sankcí, vnitrostátním koordinátorem uplatňování mezinárodních sankcí v České republice. Mezinárodními sankcemi jsou příkaz, zákaz nebo omezení stanovené za účelem udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu, pokud vyplývá z rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN (přijatých podle článku 41 Charty OSN), ze společných postojů, společných akcí nebo jiných opatření přijatých na základě ustanovení Smlouvy o Evropské unii o společné zahraniční a bezpečnostní politice, nebo z přímo použitelných předpisů Evropských společenství, kterými se provádí společný postoj nebo společná akce přijatá podle ustanovení Smlouvy o Evropské unii o společné zahraniční a bezpečnostní politice (§ 2 zákona č. 69/2006 Sb.).

prostřednictvím finančních institucí v různých státech. Může se jednat o jediný vklad, ale i o opakující se operace; zákon nestanoví jejich počet ani rozsah.¹⁷

II.2 KYC

V oblasti boje proti praní špinavých peněz platí jedna velmi důležitá zásada – „**Poznej svého klienta**“ (Know Your Customer, KYC) a zde na tomto místě je vhodné ji zmínit. Tato zásada stanoví zejména požadavky na identifikaci klienta a politiku jeho přijatelnosti. Význam je v tom, že každý pracovník nebo například zaměstnanec finanční instituce (resp. povinné osoby) by měl znát své klienty, znát typické chování zákazníků, kteří jej navštěvují. Toto dobré povědomí o klientovi je důležité i pro samotnou obchodní činnost; je nutné seznamovat klienty s možnými riziky obchodu, stejně jako prověřovat, zda se klient nesnaží svým jednáním legalizovat výnosy z trestné činnosti. Každá finanční instituce uplatňuje politiku této zásady (Know Your Customer Policy) a tím předchází možným rizikům, jak například úvěrovým, tak legalizaci výnosů.

V rámci této politiky je třeba naplňovat příslušné vnitřní předpisy, pravidla komunikace se zákazníky, prověřování identifikace a údajů o klientech a základní pravidla týkající se předcházení legalizace výnosů a jednání se zákazníky.¹⁸

Podle U. S. Patriot Act¹⁹ z roku 2001 mohou americké banky obchodovat jen s tím, koho dobře znají právě podle zásady KYC; to se vztahuje i na jejich korespondentské banky, které musí potvrzovat, že i ony mají ve své politice tuto zásadu (podle důslednější praxe amerických bank se uplatňuje zásada „Know Your Customer's Customer“). V této souvislosti například skončilo v USA otevírání bankovních účtů po internetu anebo přijímání internetových

¹⁷ Tvrď, J.: Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a předpisy související, komentář, 1. vydání, nakladatelství C. H. Beck, 2004, str. 50

¹⁸ <http://www.complex.com/obecne.html>

¹⁹ **USA PATRIOT ACT** (Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism of 2001; Sjednocování a posilování Ameriky poskytováním vhodných pomůcek potřebných pro stíhání a bránění terorismu z roku 2001) je americké nařízení, které bylo podepsáno prezidentem George W. Bushem a uvedeno v platnost 26. října 2001. Některá opatření jsou v něm stanovena s trvalou platností, jiná, kde byla platnost původně navržena na určitou dobu byla v roce 2006 prodloužena. V roce 2003 pak byl přijat Patriot Act II (Domestic Security Enhancement Act of 2003; Nařízení o zvýšení domácí bezpečnosti z roku 2003), mluví se o „nástupci USA Patriot Actu“.

příkazů k platbám po celém světě a probíhá i kontrola databází bankovních zaměstnanců.²⁰

II.3 Off Shore

K zametání stop po „špinavých peněžích“ se často používají přesuny, které nejsou podloženy konkrétní obchodní transakcí, ale jsou jen zastíracím manévrem, případně platby za fiktivní obchodní transakci, a to zejména prostřednictvím subjektů v zahraničí či dokonce přímo v tzv. „daňových rájích“.²¹

Často se hovoří pouze o daňové optimalizaci či daňovém a účetním poradenství. Nutno podotknout, že přesun finančních prostředků do daňových rájů ještě samo o sobě neznamená, že se subjekt (příkazce) pokusil o legalizaci či legalizoval prostředky. Společnosti působící v off shore centrech, jak se daňovým rájům také říká, nabízejí služby, které se dnes dají běžně zřídit přes internet. Jsou jimi nejen zakládání obchodních společností v daňových rájích, ale také prodej tzv. ready-made společností, zakládání účtů v zahraničí, ale i ochrana majetku fyzických a právnických osob před věřiteli, úřady, organizovaným zločinem apod.

U většiny off shore jsou vztahy mezi klienty a institucemi založeny na velké důvěře a mlčenlivosti a silném bankovním tajemství. V roce 2008 však došlo například k prodeji dat lichtenštejnské banky výzvědným službám. Sebelepší kontrolní systém v bance tak může překonat lidský faktor s vidinou snadno vydělaných peněz.

Pokud země neuplatňuje žádná opatření v boji proti praní peněz, měla by samotná finanční instituce či jiné povinné subjekty posuzovat zvýšenou rizikovost obchodů směřujících do nebo z těchto zemí, stejně jako subjekty, které mají sídlo v těchto zemích, účty u tam sídlících finančních institucí nebo jiné zřejmé vazby. FATF (Finanční akční výbor proti praní špinavých peněz;

²⁰ <http://www.icc-cr.cz/kbtpcz/pariz2002.html>; Americké bankovníctví po 11. září 2001

²¹ Tvrdý, J.: Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a předpisy související, komentář, 1. vydání, nakladatelství C. H. Beck, 2004, str. 52

více kapitola III.2) vydává seznam, který obsahuje nekooperující země. V současné době není ovšem na tomto seznamu uvedena žádná země.

V roce 1999 vyvinula jedna z pracovních skupin Egmontské skupiny (tj. sdružení všech FIU jednotek) iniciativu publikovat sbírku případů, týkajících se boje proti praní peněz, které byly nashromážděny jednotlivými Finančními zpravodajskými jednotkami (FIUs). Tyto typické případy byly rozděleny do několika kategorií – utajování uvnitř obchodních struktur; zneužití legitimních obchodů; používání falešné totožnosti, falešných dokumentů nebo nastrčených osob; využívání mezinárodních právních rozhodnutí; používání anonymního majetku; efektivní výměna zpravodajských informací mezi jednotlivými FIUs. (V příloze č. 4 této práce je možné se seznámit s některými vybranými případy.)

Typy konkrétních podezřelých obchodů se samozřejmě liší. Již jen z podstaty věci, protože každá povinná osoba pracuje s jiným typem klientů a s jinými obchody.

Například obchodní banky mohou být univerzální, tedy takové, které poskytují široký rejstřík bankovních služeb, nebo specializované na jednotlivé činnosti. Poskytují depozitní (vkladové) a úvěrové operace, převody peněz a další služby zprostředkovatelské povahy. Některé z nich poskytují služby občanům (spořitelny), investiční se pak zaměřují na služby firmám (poskytují dlouhodobé úvěry, poptávají volný kapitál, emitují cenné papíry); dále můžeme rozlišovat banky exportní, rozvojové, hypoteční (poskytují dlouhodobé úvěry, operují s cennými papíry), spotřební (provádí operace s nákupem zboží a služeb na úvěr) apod. Komerční banky uskutečňují aktivní, pasivní a zprostředkovatelské bankovní operace a mají přímý styk s klienty.

Z uvedeného vyplývá, že například jen typické obchody u bank se mohou velmi lišit, když kromě přijímání vkladů, poskytování úvěrů mohou banky vykonávat další činnosti, jako je například investování do cenných papírů, finanční pronájem, platební styk a zúčtování, vydávání platebních prostředků, otvírání akreditivů, obstarávání inkasa, finanční makléřství, směnářská činnost, pronájem bezpečnostních schránek a podobně.

III. Mezinárodní aktivity

V České republice začaly snahy aktivního předcházení a boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti v roce 1996. Na mezinárodním poli jsou tyto aktivity ale mnohem starší.

III.1 Mezinárodní dokumenty

První zmínka o zajištění trestní odpovědnosti pachatelů za jednání označované jako praní peněz byl obsažen ve **Vídeňské úmluvě proti ilegálnímu obchodu s omamnými prostředky a psychotropními látkami**, která byla přijata v roce 1988 ve Vídni. Tato úmluva se váže k trestnímu právu, kdy členské státy této úmluvy měly vytvořit samostatnou skutkovou podstatu trestného činu praní špinavých peněz.

Dalším významným dokumentem je **doporučení Rady ES ze dne 27. června 1988 k vytvoření předpokladů pro zabránění zneužívání finančních institucí pro praní peněz**. Nelze také opomenout prohlášení vydané dohlížecími úřady bank v roce 1988 v Basileji, které se touto problematikou zabývalo v souvislosti s výkonem dozoru nad činností bankovního systému.²²

V roce 1997 vstoupila pro Českou republiku v platnost **Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu z roku 1990**²³. Tato tzv. **Štrasburská úmluva** byla ratifikována všemi evropskými státy a Austrálií a byla vlastně reakcí Rady Evropy na problematiku závažné kriminality, která podle preambule této smlouvy, je stále více mezinárodním problémem, a proto boj proti ní vyžaduje používání moderních a účinných metod na mezinárodní úrovni a vytvoření systému mezinárodní spolupráce.

Tato úmluva jednak definuje základní pojmy k problematice praní špinavých peněz a dále opatření k přijetí na vnitrostátní úrovni, jakož i formy a postup mezinárodní spolupráce.

²² Nett, A.; Růžnarová, J.: Praní špinavých peněz, zdroj ASPI, publikovaný názor na území ČR vydáný dne 1. 1. 1994, IČ ASPI 2862 (LIT)

²³ Sdělení č. 33/1997 Sb. Ministerstva zahraničních věcí

Dle této úmluvy by měl každý smluvní stát přijmout legislativní a jiná opatření, která jsou nezbytná, aby bylo možné konfiskovat prostředky a výnosy nebo majetek, jehož hodnota odpovídá těmto výnosům (čl. 2 Úmluvy). Dále by měla každá strana přijmout legislativní a jiná opatření, která se jeví jako nezbytná, aby umožnila příslušným orgánům smluvního státu zjistit a vyhledat majetek podléhající konfiskaci a předejít veškerým obchodům, převodům nebo použití tohoto majetku (čl. 3 Úmluvy).

Mezi základní zásady mezinárodní spolupráce patří podle této Úmluvy zásada vzájemné spolupráce v co nejširší míře za účelem vyšetřování a řízení, která jsou zaměřena na konfiskaci prostředků a výnosů (čl. 7 odst. 1 Úmluvy) a dále přijetí legislativních a jiných opatření jednotlivých smluvních států, která budou nezbytná k tomu, aby umožnila vyhovět žádostem jiných smluvních států o konfiskaci určitých částí majetku spočívajících ve výnosech a prostředcích a také o konfiskaci výnosů spočívajících v požadavku zaplatit peněžní částku odpovídající hodnotě výnosu a dále o pomoc za účelem vyšetřování a provedení prozatímních opatření, které mají za cíl jednu z forem výše uvedené konfiskace (čl. 7 odst. 2 Úmluvy).²⁴

Tato Štrasburská úmluva byla rozšířena v roce 2005 tzv. **Varšavskou úmluvou o praní špinavých peněz, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a o financování terorismu**. V její preambuli se mluví o tom, že je potřebné, aby členské státy Rady Evropy a další státy prováděly společnou trestní politiku zaměřenou na ochranu společnosti a že pro dosažení toho, aby byli zločinci připraveni o příjmy a další prostředky plynoucí ze zločinů, je třeba vybudovat dobře fungující systém mezinárodní spolupráce.

Česká republika tuto úmluvu dosud nepodepsala, v květnu 2008 vstoupila v platnost, když byla ratifikována šesti státy²⁵ a podepsána dalšími 23 státy²⁶. Tato smlouva zesiluje dojednání z roku 1990 obsažené v Dohodě Rady Evropy

---

²⁴ Jako ústřední orgán naplňující mezinárodní spolupráci podle čl. 23 Úmluvy, byly určeny, jde-li o trestní řízení Nejvyšší státní zastupitelství České republiky v řízení před podáním obžaloby a Ministerstvo spravedlnosti v řízení po podání obžaloby, v ostatních případech Ministerstvo financí České republiky.

²⁵ Úmluvu ratifikovaly tyto státy: Albánie, Bosna a Hercegovina, Malta, Moldavsko, Polsko, Rumunsko.

²⁶ Úmluvu podepsaly tyto státy: Arménie, Rakousko, Belgie, Bulharsko, Chorvatsko, Kypr, Finsko, Řecko, Island, Itálie, Lotyšsko, Lucembursko, Montenegro, Nizozemí, Portugalsko, San Marino, Srbsko, Slovinsko, Slovensko, Švédsko, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Turecko, Ukrajina.

proti praní peněz a je to první závazný mezinárodní instrument zabývající se problematikou boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

Co se týká problematiky boje proti financování terorismu, relevantním dokumentem je **Úmluva Organizace spojených národů o potlačování financování terorismu** z roku 1999, která je účinná od roku 2002. Pro Českou republiku vstoupila v platnost v roce 2006.

III.2 Mezinárodní organizace

V roce 1989 byla tehdy státy G7 na Summitu v Paříži založena mezivládní organizace s názvem **Financial Action Task Force on Money Laundering – FATF, Finanční akční výbor proti praní peněz**. FATF je orgán, jehož hlavní úkol je definovat a propagovat na mezinárodní a národní úrovni pravidla pro boj proti praní peněz a financování terorismu a zajistit tak globální akci proti těmto jevům. Již v roce 1990 bylo vytvořeno 40 Doporučení (The Forty Recommendations), která měla být přijata jednotlivými vládami. Tato doporučení představují soubor zásad činností stanovených pro tuto oblast a jednotlivé země by je měly provádět v souladu s jejich konkrétní situací a právním rámcem. Původní Doporučení vznikla jako součást iniciativy zaměřené na potírání případů zneužívání finančních systémů osobami legalizujícími výnosy z drogové trestné činnosti.

Vzhledem ke změnám metod a technik praní peněz a na nutnost rozvoje protiopatření byly doporučení v roce 1996 revidovány a aktualizovány. Přímou v úvodu této revize FATF odkazuje na sofistikovanější a propracovanější techniky, jako je například zneužívání právnických osob za účelem zakrytí skutečných vlastníků nezákonných výnosů, a stále se zvyšující počet případů zneužívání profesionálních poradců s cílem získat radu a pomoc při legalizaci výnosů z trestné činnosti a dále na zkušenosti získané v rámci analýzy FATF na úseku nespolupracujících zemí a teritorií (non-cooperative countries and territories), tj. zemí, které vůbec neuplatňují opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a jejichž seznam FATF vydává²⁷.

Po událostech 11. září 2001 vydává FATF dalších 8, tentokrát speciálních doporučení pro boj proti financování terorismu (Eight Special

²⁷ Jak již bylo zmíněno v současné době není na tomto seznamu uveden žádný stát.

Recommendations on Terrorist Financing). V roce 2005 bylo doplněno deváté zvláštní doporučení, týkající se přeshraničních převozů hotovosti.²⁸

Doporučení z roku 1996 podepsalo více než 130 zemí a staly se tak mezinárodním standardem, které uznávají i Mezinárodní měnový fond a Světová banka. Doporučeními FATF se dnes neřídí jen členové výboru²⁹, ale také nečlenové či pozorovatelé³⁰. FATF a příbuzné regionální organizace provádí vzájemná hodnocení (evaluation), stejně jako Mezinárodní měnový fond a Světová banka (činností IMF a WB je zejména osvěta, tj. pořádání různých konferencí a seminářů k uvedené problematice; v roce 2002 vydaly tzv. Metodologii boje proti praní peněz a financování terorismu). Tato hodnocení jsou pak důležitá pro zajištění efektivní implementace doporučení FATF všemi státy. Sama Česká republika není členem FATF³¹, ačkoliv o toto členství usiluje od roku 1998, přesto relevantní právní předpisy plně respektují tato doporučení a jsou s nimi v souladu.³²

Dalším, kdo se zabývá problematikou boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu na mezinárodní úrovni, je **Světová banka (World Bank)**, **Mezinárodní měnový fond, IMOLIN**, stejně jako jedna z rad OSN. Tak například **MMF (International Monetary Fund, IMF)** hraje významnou roli ve snahách bojovat proti praní peněz, zejména se zabývá možnými vlivy praní peněz a financování terorismu na ekonomiku a finanční systém jeho členů. Hlavní tři oblasti práce MMF v souvislosti s opatřeními proti praní

---

²⁸ 9 zvláštní doporučení FATF:

- I. Ratifikace a implementace nástrojů OSN
- II. Kriminalizace financování terorismu a přičleněného praní peněz
- III. Zmrazování a konfiskace teroristických aktiv
- IV. Oznamování podezřelých obchodů souvisejících s terorismem
- V. Mezinárodní spolupráce
- VI. Alternativní odesílání/poukazování peněz
- VII. Bezhotovostní převody
- VIII. Neziskové organizace
- IX. Kurýři převážející hotovost

²⁹ **FATF členové:** Argentina, Austrálie, Rakousko, Belgie, Brazílie, Kanada, Čína, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Gulf Co-operation Council (ustanovena v roce 1981, GCC členové: Bahrain, Kuwait, Oman, Katar, Saudská Arábie, Spojené Arabské Emiráty), Hong Kong, Irsko, Island, Itálie, Japonsko, Nizozemí, Lucembursko, Mexiko, Nový Zéland, Norsko, Portugalsko, Ruská federace, Singapur, Jihoafrická republika, Španělsko, Švýcarsko, Švédsko, Turecko, Velká Británie, Spojené státy americké, Evropská komise.

³⁰ Pozorovatelé FATF: Indie, Korea.

³¹ Stejně jako ostatní „nové“ členské státy Evropské unie.

³² Pro doplnění, všechny staré členské země EU jsou členy FATF. Všechny nové členské země EU jsou členy Moneyvalu (PC-R-EV) a žádná z nich není členem FATF. Členem FATF je Evropská Komise; Moneyval má statut pozorovatele.

špinavých peněz a financování terorismu zahrnují sledování rizik, neporušenosti a stability institucí a finančních systémů, zvýšené proměnlivosti mezinárodního pohybu kapitálu a dopadů na přímé investice.

IMOLIN, International Money Laundering Information Network je síť vytvořená v internetovém prostředí, která pomáhá vládám, organizacím a jednotlivcům v boji proti praní peněz a financování terorismu. Byla založena ve spolupráci s největšími organizacemi, které se zabývají tímto bojem. V rámci IMOLINu je vytvořena databáze, tzv. **AMLID**, relevantní legislativy jednotlivých států, elektronická knihovna a kalendář událostí.

UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime, Úřad spojených národů pro problematiku drog a kriminality) a **AMLU** (Anti-Money-Laundering Unit, Útvar pro boj proti praní peněz) jsou zodpovědní za provádění Globálního plánu pro boj proti praní peněz (GPML, Global Programme against Money Laundering). Byly založeny v roce 1997 jako odpověď na mandát udělený v roce 1988 Úmluvou OSN o nezákonném obchodu s narkotiky a psychotropními látkami. Tento mandát byl posílen v roce 1998 Politickou deklarací a Akčním plánem pro boj proti praní peněz speciálním zasedáním Valného shromáždění OSN (UNGASS, United Nations General Assembly Special Session), které rozšířilo svou pravomoc zabývat se nad rámec drogových deliktů všemi závažnými trestnými činy. Globální plán pro boj proti praní peněz posiluje schopnosti států implementovat opatření proti praní peněz a financování terorismu a pomáhá jim v odhalování, zabavování a konfiskaci nezákonných výnosů, tak jako to požadují i související nástroje spojených národů (OSN) a celosvětově akceptované standardy, prováděním vhodné technické podpory na žádost jednotlivých států.

Pro úplné doplnění, na poli boje proti financování terorismu existuje v rámci OSN ještě další uskupení, jímž je **Counter Terrorism Committee, (CTC), protiteroristický výbor**. Jako následek teroristických útoků 11. září 2001 ve Spojených státech amerických, přijala Rada bezpečnosti OSN rezoluci 1373 (2001), která mezi jiným zavazuje státy kriminalizovat podporu teroristických aktivit, odmítat finanční podporu a útočiště teroristům a sdílet informace o skupinách, které plánují teroristické útoky. Tento patnáctičlenný

výbor byl založen k tomu, aby monitoroval implementaci výše uvedené rezoluce. Ačkoliv základní rolí tohoto výboru je zvýšit schopnost států bojovat proti terorismu, není orgánem, který by ukládal sankce, ani aby vedl seznam teroristických organizací a jednotlivců.

IV. Současné Evropské aktivity

IV.1 Evropské právní předpisy a dokumenty

Jedním z hlavních aktivních účastníků boje proti praní špinavých peněz jsou samozřejmě také Evropská společenství. K obsahu směrnice proti praní peněz – **směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 91/308/EHS o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz (tzv. I. AML směrnice)**, která byla přijata v roce 1991, Česká republika přihlížela již při tvorbě svého prvního vlastního zákona proti praní peněz (č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů). Změna v evropské legislativě přišla s **II. AML směrnicí, směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2001/97/ES**, která se projevila v českém právním řádu novelou zákona č. 61/1996 Sb. provedenou zákonem č. 284/2004 Sb.

V současné době je platná již tzv. **III. AML směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/60/ES o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu** (která nahrazuje první dvě předchozí). Implementační lhůta této směrnice uplynula 15. prosince 2007, stejně jako u **směrnice 2006/70/ES**, kterou připravila Evropská komise k objasnění některých pojmů a **kterou se stanoví prováděcí opatření ke směrnici 2005/60/ES, pokud se jedná o definici „politicky exponovaných osob“ a technická kritéria pro zjednodušené postupy hloubkové kontroly klienta a pro výjimku na základě finanční činnosti vykonávané příležitostně nebo ve velmi omezené míře.**

Ve svém prvním článku III. AML směrnice stanoví, že členské státy mají zajistit, aby praní peněz a financování terorismu bylo zakázáno a dále definuje **praní peněz** jako:

- přeměnu nebo převod majetku při vědomí, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti, za účelem zatajení nebo zakrytí nezákonného původu majetku nebo za účelem pomoci jakékoliv osobě, která se účastní páčání takové činnosti, aby se vyhnula právním následkům svého jednání;
- zatajení nebo zakrytí skutečné povahy, zdroje, umístění, nakládání, pohybu, práv k majetku nebo jeho vlastnictví při vědomí, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti;
- nabývání, držení nebo užívání majetku při vědomí, v době jeho obdržení, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti;
- účast na spáchání, spolčení ke spáchání, pokus o spáchání, napomáhání, usnadňování a návod ke spáchání jakéhokoliv jednání uvedeného výše.

Další evropské právní předpisy vážící se k této problematice jsou přímo účinná nařízení, konkrétně **nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící**, které stanoví povinnost oznamovat převoz hotovosti nebo peněžních nástrojů na doručitele (převoditelných nástrojů na doručitele, včetně peněžních nástrojů ve formě na doručitele, jako jsou cestovní šeky, převoditelné nástroje, včetně šeků, vlastních směnek a peněžních poukázek, jež jsou buď ve formě na doručitele, indosované bez omezení, vystavené na fiktivního příjemce, nebo v takové jiné formě, že právní nárok na ně přechází po doručení, jakož i neúplných nástrojů, včetně šeků, vlastních směnek a peněžních poukázek, které jsou podepsané, ale je u nich vynecháno jméno příjemce)³³ v hodnotě 10.000 EUR nebo více přes vnější hranice Společenství; dalším je **nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků**, které

---

³³ Článek 2 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 o kontrolách peněžních hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící

stanoví rozsah informací o plátcích, které musí doprovázet každou bezhotovostní platbu uvnitř i vně Evropského společenství s účinností od začátku roku 2007.

IV.2 Evropské orgány a instituce

Od roku 1997 působí při Radě Evropy tzv. **Moneyval (PC-R-EV)**, Výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz (**Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism**), jehož úkolem je hodnotit jednotlivá opatření členských států Rady Evropy, která jsou určena pro boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Tato hodnocení probíhají tak, že během několika dní navštíví příslušní experti orgány a instituce nebo jiné vybrané subjekty, jejichž povinností je hlásit podezřelé obchody, s cílem posoudit efektivitu působení opatření v praxi.³⁴ Moneyval se skládá ze zástupců jednotlivých členských států Rady Evropy, které nejsou členy FATF. Česká republika má v tomto sdružení od roku 1999 tři stálé členy z resortů Ministerstva financí, Ministerstva spravedlnosti a České národní banky. Zástupci z České republiky se tedy účastní na hodnocení ostatních členských zemí Moneyvalu.³⁵

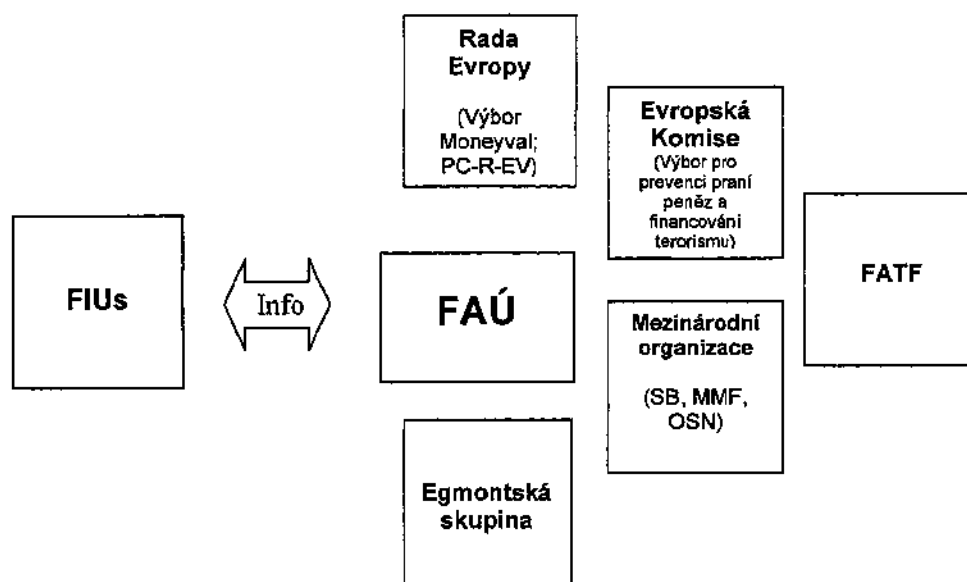
Finanční analytický útvar Ministerstva financí ČR se účastní také **Výboru pro prevenci praní peněz a financování terorismu Evropské komise (CPMLTF; dříve tzv. Kontaktní výbor expertů pro problematiku praní špinavých peněz)**. Uskupení se schází několikrát ročně a Česká republika v něm má své zastoupení. Do pracovní náplně tohoto Výboru patří zejména podílení se na přípravě a implementaci evropské legislativy v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu, formování společných postojů zemí Evropské unie vůči FATF a implementace kritérií FATF do evropské legislativy. Výbor je významným forem pro diskutování evropských i celosvětových trendů v oblasti prevence praní peněz a financování terorismu. Na zasedání tohoto výboru je projednáváno také vytvoření seznamu

³⁴ V České republice tato hodnocení proběhla v roce 1998, 2001 a zatím poslední v roce 2005.

³⁵ Hodnotící zpráva o České republice byla projednána a schválena v rámci XXIV. Plenárního zasedání Moneyvalu.

rovnocenných třetích zemí podle ustanovení III. AML směrnice, včetně stanovení kritérií, které musí splňovat.

Při Evropské komisi dále zasedá **Platforma finančních zpravodajských jednotek ze zemí EU**. Posláním je poskytovat jednotkám prostor pro diskutování praktických otázek spojených s implementací evropských právních předpisů, zejména III. AML směrnice, které se přímo dotýkají činnosti jednotek. V současné době se zde projednává například problematika zpětné vazby a metodologie sledování statistiky a efektivity v oblasti preventivních opatření proti praní peněz a financování terorismu.

V. FIU jednotka

Financial Intelligence Unit (FIU) neboli **finanční zpravodajská jednotka** je podle definice centrální národní agentura odpovědná za příjem oznámení finančních informací, analýzu a předávání příslušným úřadům, a to:

- oznámení týkajících se podezření z výnosů z trestné činnosti a možnosti financování terorismu nebo
- oznámení požadovaných národními zákony nebo předpisy za účelem boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

V.1 Rozdělení jednotek

Finanční zpravodajské jednotky jsou různých typů. V jednotlivých zemích byly tedy zřízeny zvláštní útvary, které přijímají a prošetřují zaslaná hlášení. Pravomoci jednotlivých jednotek se však mohou lišit, což vyplývá zejména z jejich zařazení ve státní správě.

Můžeme rozlišovat dva základní typy jednotek – **administrativní** a **policejní**. Od toho se ve značné míře odvíjí pravomoci získávat citlivá data. Obecně lze konstatovat, že administrativní jednotky mohou mít bezproblémový přístup k bankovním údajům, informacím z oblasti cenných papírů a někdy i k daňovým údajům. Jednotky zařazené do policejní struktury ve většině případů potřebují k přístupu k účtům³⁶, údajům o cenných papírech a daním souhlas státního zástupce nebo soudce. Na rozdíl od administrativní jednotky mají navíc k dispozici prostředky k tzv. operativnímu šetření. Jednotka administrativního typu (ve většině případů je samostatná nebo včleněna pod ministerstvo financí) má zase přesně stanoveno, v jakých případech získané informace může předat dále policejním orgánům. Existuje ještě tzv. **justiční (soudní)** typ jednotky, který do určité míry kombinuje možnosti obou výše uvedených, ale vyskytuje se jen ojediněle.³⁷

Výsledky jednotlivých případů se pak mohou různit v závislosti na tom, jakou pozici příslušná FIU má v národním systému. Administrativní jednotky tedy analyzují informace obdržené například od finančního ústavu, a to na administrativní úrovni, často se speciálními pravomocemi, a následně odesílají takové případy orgánům činným v trestním řízení, které pak provádějí aktivní vyšetřování. Ostatní typy jednotek mají více investigativních pravomocí, díky čemuž jsou více spjaty s konečným výsledkem celého případu.

Administrativní jednotky jsou například v Belgii, Francii, Holandsku, Polsku, Itálii, Španělsku, USA, Kanadě, Rusku a policejní například na

---

³⁶ Vzhledem k uplatňovanému bankovnímu tajemství v České republice je k získání informací o účtu a dalších souvisejících informacích o klientu ze strany vyšetřujících orgánů třeba získat souhlas státního zástupce, resp. předsedy senátu, a to v souladu s § 8 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, v platném znění.

³⁷ <http://www.ardeus.cz//ARDEUSNEWS/Prani-spinavych-penez-historie-a-zakladni-charakteristika.html>

Slovensku, v Německu, Švédsku, Velké Británii, Rakousku, Finsku a justiční typ nalezneme v Dánsku.

V.2 Egmont

FIUs, Zpravodajské jednotky, jsou sdruženy v tzv. **Egmontské skupině (Egmont Group)**, která vznikla v červnu 1995 v paláci Egmont Arenberg v Bruselu.³⁸ Jde o mezinárodní neformální skupinu určenou na podporu mezinárodní spolupráce v oblasti boje proti praní špinavých peněz. Toto uskupení přispívá zejména tím, že rozšiřuje a systematizuje mezinárodní spolupráci při reciproční výměně finančních zpravodajských informací; zvyšuje efektivitu jednotek, expertní a osobnostní možnosti jejich zaměstnanců, tím že jim nabízí školení a osobní výměnu informací; pomáhá v rozvoji lepší a bezpečné komunikace mezi jednotkami skrz aplikační technologie, nyní zejména cestou Egmont Secure Webu (ESW); a dále prosazuje zakládání FIU jednotek v těch jurisdikcích, kde neuplatňují opatření proti praní peněz nebo financování terorismu nebo v oblastech kde jsou v této oblasti teprve na začátku svého vývoje.

K uznání, že FIU jednotka splňuje egmontskou definici, musí projít formální procedurou.³⁹ Zástupci Finančního analytického útvaru se v roce 1996 poprvé představili na plenárním zasedání skupiny a byla podána přihláška do tohoto uskupení. V roce 1997 je Česká republika již členem „Egmontu“ a v jejích pracovních skupinách má dva zástupce.

Tato neformální skupina se schází jedenkrát ročně a její správní funkce jsou rozděleny na rotačním principu. O členství rozhodují ředitelé jednotlivých

³⁸ Dnes disponuje již více než 100 států finanční zpravodajskou jednotkou, několik dalších států je ve fázi vývoje takových jednotek.

³⁹ K Egmontské definici FIU jednotky byla vydána také interpretační poznámka. Samotná definice byla vytvořena (v roce 1996) na základě dotazníku vyplněného jednotlivými státy, a to právní pracovní skupinou. Zprvu byla zaměřena pouze na problematiku boje proti praní špinavých peněz, postupně FIU začaly hrát (v roce 2004) také důležitou roli v mezinárodním úsilí v boji proti financování terorismu.

Egmont Definition: A central, national agency responsible for receiving (and as permitted, requesting), analysing and disseminating to the competent authorities, disclosures of financial information:

(i) concerning suspected proceeds of crime and potential financing of terrorism, or
(ii) required by national legislation or regulation,
in order to combat money laundering and terrorism financing.

členských jednotek na těchto zasedáních. Dvakrát ročně se pak scházejí její pracovní skupiny⁴⁰.

Hlavním úkolem FIU jednotek je spolupráce při výměně informací a poskytování údajů veřejné správy a informací z veřejných záznamů. Mezinárodním právním rámcem takové výměny informací je především mnohostranná Štrasburská úmluva z roku 1990, případně dvoustranné mezivládní dohody. Finanční analytický útvar spolupracuje se zahraničními jednotkami buď na základě reciprocity či na základě tzv. **Ujednání o porozumění (Memorandum of Understanding)**⁴¹. Taková ujednání nejsou pro českou FIU podmínkou spolupráce se zahraničními partnery, pro některé zahraniční FIU jednotky jsou však nezbytná.

Při takové výměně je nezbytná záruka, že poskytnuté nebo získané informace budou užity pouze k dosažení účelu sledovaného zákonem proti praní špinavých peněz.⁴²

Jednotlivé finanční zpravodajské jednotky spolu spolupracují také v rámci Evropské unie, a to na základě **rozhodnutí Rady EU 2000/642/SVV o způsobech spolupráce mezi finančními zpravodajskými jednotkami členských států při výměně informací**. Toto rozhodnutí vyzývá státy, aby zřídily finanční zpravodajské jednotky jako ústřední jednotku, která bude přijímat nebo předávat informace a dále v souladu se svými vnitrostátními pravomocemi spolupracovat při shromažďování, analýze a vyšetřování důležitých informací o jakékoliv skutečnosti, která by mohla být známkou praní peněz. Mají si vyměňovat zejména informace, které by mohly být důležité pro zpracování nebo analýzu informací nebo pro šetření finančních transakcí, ať již na základě vlastního podnětu nebo žádosti a v souladu se stávajícím nebo budoucím memorandem či s uvedeným rozhodnutím.

---

⁴⁰ Legal Working Group – právní;
Training Working Group – skupina pro vzdělávání;
Outreach Working Group – skupina pro vnější vztahy;
IT Working Group – skupina pro informační technologie;
Operational Working Group – operativní skupina určená pro spolupráci při výměně informací;

⁴¹ Memoranda FAÚ uzavřelo s Belgií, Francií, Itálií, Bulharskem, Chorvatskem, Slovinskem, Lotyšskem, Litvou, Estonskem, Kypr, Slovenskem, Polskem, Ruskem, San Marinem, Irskem, Rumunskem, Albánií, Gruzii, Holandskými Antilami, Ukrajinou, Makedonií, Kanadou a Paraguayí.

⁴² § 33 zákona č. 253/2008 Sb.

Uvedené rozhodnutí 2000/642/SVV uvádí i konkrétní požadavky na žádosti o poskytnutí informací. Ta má obsahovat stručný popis významných skutečností známých dožadující se finanční zpravodajské jednotce, spolu se způsobem využití požadovaných informací. Pokud splňuje žádost všechny požadavky, poskytne dožádaná FIU veškeré relevantní informace včetně dostupných finančních informací a požadovaných policejních údajů, aniž by bylo nezbytné podávat formální žádost podle platných úmluv nebo dohod mezi členskými státy. Pokud by sdělené informace mohly narušit vyšetřování trestného činu nebo pokud by sdělení informací bylo zjevně nepřiměřeně oprávněným zájmům fyzické nebo právnické osoby nebo dotčeného členského státu nebo jinak nebylo v souladu s vnitrostátními zásadami práva, může FIU s řádným vysvětlením odmítnout sdělit požadované informace. Poskytnuté informace jsou chráněny v souladu se zásadami ochrany osob a osobních údajů.⁴³

Česká republika disponuje administrativním typem zpravodajské jednotky, Finančním analytickým útvarem, který je zařazen v rámci struktury Ministerstva financí.⁴⁴

VI. Aktivity boje proti praní peněz v ČR

Prvním signálem k boji proti praní špinavých peněz v České republice bylo usnesení vlády ČSFR č. 590 ze dne 26. 9. 1991, na jehož základě bylo

---

⁴³ Poskytnuté informace jsou chráněny v souladu s úmluvou Rady Evropy ze dne 28. ledna 1981 o ochraně osob s ohledem na automatické zpracování osobních údajů a v souladu s doporučením Výboru ministrů Rady Evropy č. R(87)15 ze dne 15. září 1987, které upravuje používání osobních údajů v policejní oblasti, a to přinejmenším podle stejných pravidel o utajení a ochraně osobních údajů, jaká jsou uplatňována podle vnitrostátních právních předpisů platných pro dožadující finanční zpravodajskou jednotku.

⁴⁴ Nový zákon proti praní špinavých peněz (zákon č. 253/2008 Sb.) tuto skutečnost výslovně vymezuje ve svém § 18 odst. 4, a to vzhledem k tomu, že jsou ve většině případů nutné bezprostřední reakce na přijaté podněty a v souladu se stanovenými lhůtami je tedy nezbytné, aby povinné osoby podávaly svá oznámení o podezřelých obchodech přímo na Finanční analytický útvar, nikoliv například na podatelnu Ministerstva financí. V předchozím zákoně takové zakotvení útvaru v zákonné normě chybělo a bylo stanoveno až prováděcí vyhláškou č. 344/2004 Sb. o plnění oznamovací povinnosti podle zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů. Konkrétní údaje na útvar budou uvedena na internetových stránkách ministerstva.

uloženo přikročit ke kontrole peněz v těch případech, kdy existuje pochybnost o legálním nabytí částek u vydražitelů privatizovaných jednotek.

V roce 1995 přistoupila Česká republika ke Štrasburské úmluvě a proto bylo nutné přijmout legislativu a zřídit útvar specializující se na danou problematiku.⁴⁵

VI.1 FAÚ

První šetření prováděná v České republice **Finančním analytickým útvarem** se vážou k datu 1. července 1996. Právě k tomuto datu vznikl na základě zákona č. 61/1996 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a vyhlášky ministra financí č. 183/1996 Sb. o plnění oznamovací povinnosti finančními institucemi odbor v rámci Ministerstva financí ČR zabývající se problematikou boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Ministerstvo financí plní v okruhu své působnosti úkoly mu stanovené kompetenčním zákonem⁴⁶ a jinými obecně závaznými právními předpisy. Činnost ministerstva řídí, kontroluje a sjednocuje vláda České republiky.⁴⁷

Ministerstvo financí je kromě jiného podle § 4 odst. 1 kompetenčního zákona ústředním orgánem státní správy pro činnost zaměřenou proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a vnitrostátní koordinaci při uplatňování mezinárodních sankcí za účelem udržování mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu. Obě tyto činnosti jsou v přímé gesci Finančního analytického útvaru.

Finanční analytický útvar (FAÚ) je finanční zpravodajskou jednotkou administrativního typu, nachází se tedy mimo působnost orgánů činných v trestním řízení. Vzhledem k citlivosti údajů k prověřovaným obchodům a práci se „živými spisy“ je útvar fyzicky a technicky oddělen od ostatních prostor Ministerstva financí, má svou vlastní adresu a jsou v něm uplatňována

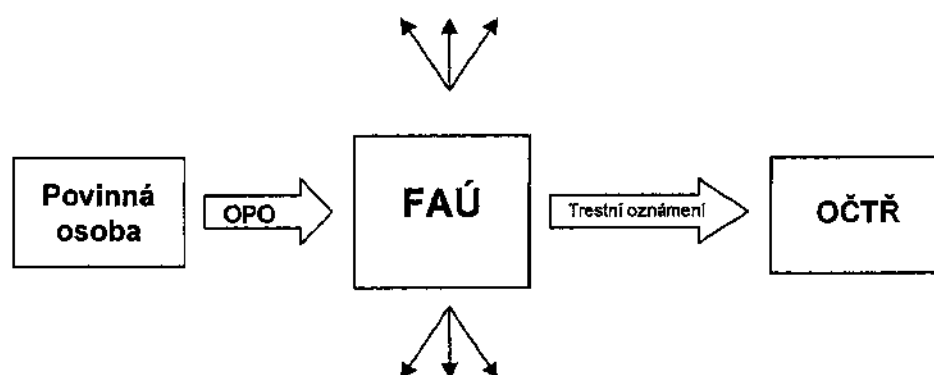
⁴⁵ Přijetí legislativy proti legalizaci výnosů z trestné činnosti bylo i jednou z podmínek vstupu České republiky jako kandidátské země do Evropské unie.

⁴⁶ Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁷ Bakeš, M.: Finanční právo, 3. aktualizované vydání, C. H. Beck 2003, str. 35

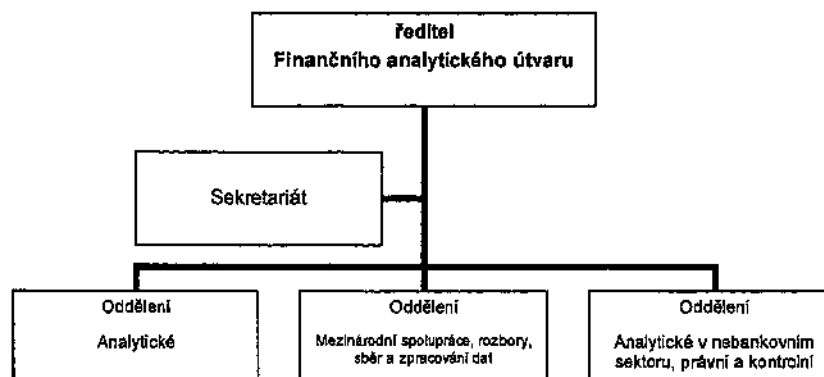
taková organizační, personální a jiná opatření, která zaručují, že s informacemi získanými při jednotlivých šetřeních nepříjde do styku nepovolaná osoba.

Hlavním úkolem FAÚ je tedy přijímat a analyzovat informace ohledně finančních transakcí, které jsou podezřelé z legalizace výnosů z trestné činnosti, případně z financování terorismu, tedy oznámení o podezřelých (dříve neobvyklých) obchodech, která přicházejí od zákonem vymezených subjektů, zejména finančních a úvěrových institucí, a v případě podezření ze spáchání trestného činu podávat orgánům činným v trestním řízení oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin. FAÚ vede také preventivní boj proti praní špinavých peněz a financování terorismu, když v rámci útvaru vzniká právní rámec, který má zabránit této činnosti.

VI.2 Struktura FAÚ

Původně vznikl FAÚ jako samostatné oddělení podřízené náměstkovi ministra financí (v letech 1996 – 1997), později v letech 1998 – 2004 se stal odborem a byl v přímé působnosti ministra financí, původně se třemi, pak čtyřmi odděleními. Od ledna 2005, kdy byla provedena jeho vnitřní reorganizace, je opět podřízen náměstkovi ministra a má tři oddělení.

Stěžejním oddělením je **oddělení Analytické**, které provádí analýzu oznámení o podezřelých obchodech. V rámci svého šetření má právo vyžadovat informace od povinných subjektů a dále od státních orgánů, například orgánů činných v trestním řízení, celních, daňových apod. V případě podezření ze spáchání trestného činu vypracovávají jednotliví analytici trestní oznámení a předávají je orgánům činným v trestním řízení.

Další dvě oddělení slouží jako jakási podpora pro oddělení analytické. Jsou jimi jednak oddělení **Mezinárodní spolupráce, rozborů, sběr a zpracování dat**, které provádí komunikaci a výměnu informací se zahraničními orgány se stejnou věcnou příslušností (FIUs, zahraniční partnerské jednotky), dále spolupracuje na přípravě právních aktů Evropských společenství, zabezpečuje v dané oblasti komunikaci České republiky s mezinárodními organizacemi a orgány Evropské unie. Oddělení je odpovědné za ukládání dat, pořizování a vývoj softwaru, nákup, instalaci a údržbu hardwaru a ochranu dat a fyzické zabezpečení celého útvaru. Toto oddělení také koordinuje speciální projekty zaměřené na boj proti legalizaci vynosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Dalším oddělením, které poskytuje zejména podporu analýze je oddělení **Analytické v nebankovním sektoru, právní a kontrolní**. Z již samotného názvu vyplývá, že toto oddělení zahrnuje také analytiky, kteří řeší případy přicházející od povinných osob, které nejsou bankami, a dále se zabývají případy souvisejícími s problematikou mezinárodních sankcí. Další část tohoto oddělení pracuje v oblasti právní, jednak vypracovává novou legislativu,

podává stanoviska k obecným problematikám a ke konkrétním dotazům ohledně současné legislativy boje proti praní špinavých peněz. Zabývá se dále vyřizováním žádostí o uplatnění náhrady škod či ušlého zisku. Poslední z činností je kontrola dodržování ustanovení relevantních právních předpisů povinnými subjekty.

VI.3 Vývoj činnosti FAÚ

Za dobu svého působení prošel Finanční analytický útvar řadou změn. Tyto události a mezníky byly ve svém vývoji popsány také ve Zprávě o činnosti, která byla vydána k desetiletému výročí vzniku útvaru a shrnuje tak problematiku za deset let (1996 – 2006) jeho činnosti.

V roce 1996 byla podepsána základní Dohoda o spolupráci mezi Ministerstvem financí a **Ministerstvem vnitra** a o rok později byl k této dohodě podepsán také Prováděcí protokol, který stanovil partnerskou jednotku pro Finanční analytický útvar v rámci Ministerstva vnitra (tehdy Služba policie pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti). V tomto roce byla také vytvořena první analytická databáze útvaru. V roce 1998 se rozrostl počet spolupracujících orgánů útvaru, když byla podepsána Dohoda o vzájemné spolupráci při kontrole dodržování zákona č. 61/1996 Sb. bankami a pobočkami zahraničních bank s **Českou národní bankou** a Rámcová dohoda o vzájemné spolupráci při provozování informačních systémů v oblasti komunikace a výměny dat mezi **Bezpečnostní informační službou** a Ministerstvem financí. V roce 1999 byl zaveden jednotný informační systém **Kerberos**⁴⁸, jeden ze softwarových produktů, který útvar používá pro plnění svých úkolů. S **Úřadem dohledu nad družstevními záložnami** byla podepsána Dohoda o vzájemné spolupráci při kontrole dodržování ustanovení zákona č. 61/1996 Sb.; tento dohled dnes patří České národní bance. Další spolupráce byla navázána Dohodou o spolupráci s **Generálním ředitelstvím cel** o poskytování údajů Finančnímu analytickému útvaru. V roce 2000 pak byla prolomena mlčenlivost **daňových orgánů** a

⁴⁸ **Kerberos** je vnitřní informační systém, ve kterém se odehrává hlavní činnost analytiků. Tato databáze je postavena na MS SQL serveru. V roce 2005 došlo v souvislosti s novelami právní úpravy k zadání přepisu aplikace interního informačního systému na platformě „NET“ a nová verze je od té doby průběžně doplňována novými funkčními vlastnostmi.

Finančního analytického útvaru, a to novelou zákona o správě daní a poplatků⁴⁹.

S cílem zajistit jednotné výstupy České republiky pro mezinárodní organizace a Evropskou komisi, byla v roce 2002 vytvořena neformální pracovní skupina, tzv. **Clearing House**, který sdružuje zástupce Finančního analytického útvaru, Policie České republiky, Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva zahraničních věcí, Nejvyššího státního zastupitelství, České národní banky a Bankovní asociace. Dále byla v tomto roce podepsána Dohoda o spolupráci s **Odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra**.

V roce 2003 byla prolomena mlčenlivost útvaru vůči správnímu orgánu, který plní úkoly v **systému certifikace surových diamantů**. Další dohodou o spolupráci byla v roce 2004 dohoda s **Národním bezpečnostním úřadem**. Od roku 2005 byl připravován a realizován projekt „**Digitální archiv**“, což je vzhledem k povinnosti desetileté archivační doby útvaru, velmi praktické řešení problému zakládání velkého množství spisů. V roce 2006 se také začalo s přípravou nového zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v souvislosti s transpozicí některých evropských právních předpisů.⁵⁰

Od dubna 2006, má činnost Finančního analytického útvaru mnohem širší kompetence než ve svých začátcích. Na základě zákonů č. 69/2006 Sb. o provádění mezinárodních sankcí a č. 70/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o provádění mezinárodních sankcí, se útvar stal také **vnitrostátním koordinátorem provádění mezinárodních sankcí**. To v praxi znamená, že pracovníci útvaru vedou například řízení pro porušení omezujících opatření stanovených například rezolucemi Rady bezpečnosti OSN nebo evropskými sankčními právními předpisy. Dále

⁴⁹ Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků

⁵⁰ Návrh nového zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu byl ministerstvem financí zaslán vládě dne 24. 4. 2007; vzhledem k problematickým místům některých ustanovení návrh upraven dle připomínek Legislativní rady vlády (prošel také jednotlivými výbory LRV) a poté nově projednán vládou a schválen dne 4. 12. 2007. Vláda předložila návrh zákona dne 27. 12. 2007 do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, kde ho poté projednávaly Rozpočtový výbor a Výbor pro bezpečnost. Dne 7. 5. 2008 byl zákon schválen Poslaneckou sněmovnou. Senát jej schválil dne 5. 6. 2008 a dne 8. 7. 2008 byl zákon vydán v částce 80 Sbírky zákonů, s účinností od 1. 9. 2008.

koordinují spolupráci v rámci této problematiky v České republice a také se zúčastňují jednání jedné z pracovních skupin Rady Evropské unie⁵¹, která se zabývá vytvářením nejlepších praxí a vodítek pro implementaci omezujících opatření na národní úrovni a vypracovávají stanoviska a pozice za Českou republiku.

VII. Vývoj právní úpravy

Základním právní předpisem upravujícím v České republice boj proti praní špinavých peněz se stal od 1. července 1996 **zákon č. 61/1996 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti**. Tento zákon od 1. září 2008 nahrazuje nový **zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu**. Nový AML/CFT (Anti Money Laundering/Counter Financing of Terrorism) zákon přebírá většinu ustanovení původního zákona, z důvodu systematičnosti, přehlednosti a srozumitelnosti je však nově členěn. K přípravě nového zákona došlo na základě požadavků nových evropských právních předpisů, které jsou tímto a **zákonem č. 254/2008 Sb.**⁵² implementovány. Věcné změny oproti původní právní úpravě jsou dány především transpozicí III. AML Směrnice, která je účinná od 15. prosince 2005 a členské státy ji měly do svých právních řádů transponovat nejpozději do 15. prosince 2007. Česká republika, jako většina evropských států, tuto implementační lhůtu nedodržela, a proto bylo v této záležitosti přistoupeno ze strany Evropské unie k zahájení řízení o porušení smlouvy. Vzhledem k přijetí nového zákona ovšem bylo toto řízení již ukončeno a České republice nevznikly žádné sankční povinnosti.

---

⁵¹ RELEX/sanctions neboli sankční formace pracovní skupiny Radů pro vnější vztahy Rady EU se schází přibližně třikrát až čtyřikrát za každé předsednictví, dále pořádá semináře zaměřené na problematiku boje proti financování terorismu a také na problematiku finančních sankcí v boji proti terorismu. Česká republika bude předsedat Radě EU v první polovině roku 2009, pro Finanční analytický útvar to znamená, že mimo svou hlavní činnost povede jednání a bude připravovat program této pracovní skupiny, stejně jako organizovat a obsahově naplňovat jednotlivé semináře.

⁵² Zákon č. 254/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Co se týká vývoje původního zákona⁵³, rozsáhlé novely souvisely zejména s mezinárodními a evropskými závazky České republiky, zejména s nutností upravit národní legislativu tak, aby byla v souladu s evropskými předpisy v době vstupu České republiky do Evropské unie.

Rozsáhlejší novela byla provedena **zákonem č. 159/2000 Sb.**, která nabyla účinnosti 1. srpna 2000. Tehdy byly například nově formulovány termíny výnosu, identifikace, podezřelý obchod, finanční instituce, nové důvody povinnosti identifikace účastníků obchodu, provádění identifikace pomocí plné moci, oznamovací povinnost ve zvláštních případech (dovoz a vývoz platných bankovek a mincí a dalších platebních prostředků), odklad splnění příkazu klienta apod.

Zákonem č. 440/2003 Sb. o nakládání se surovými diamanty, o podmínkách jejich dovozu, vývozu a tranzitu a o změně některých zákonů byla do zákona č. 61/1996 Sb. doplněna ustanovení o prolomení mlčenlivosti pracovníka správce daní a poplatků a zaměstnance Finančního analytického útvaru vůči zaměstnancům Ministerstva financí, kteří plní úkoly v systému certifikace surových diamantů. Tato úprava byla nezbytná pro provádění řádné kontroly a monitoringu vnitřního toku surových diamantů.

Pátá novela zákona č. 61/1996 Sb. souvisela s požadavkem aproximace práva Evropských společenství ve smyslu závazků, vyplývajících zejména z Evropské dohody zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a ES a jejich členskými státy na straně druhé. **Zákon č. 284/2004 Sb.** se zaměřil zejména na:

- promítnutí závazků vyplývajících z práva Evropské unie, které řeší problematiku praní špinavých peněz, a to tak, aby Česká republika byla schopna tyto závazky plnit ještě před vstupem do Evropské unie,
- řešení možnosti užití opatření proti praní špinavých peněz i v oblasti boje proti financování terorismu,

---

⁵³ Zákon č. 61/1996 Sb. byl novelizován těmito zákony: zákon č. 15/1998 Sb., zákon č. 159/2000 Sb., zákon č. 239/2001 Sb., zákon č. 440/2003 Sb., zákon č. 257/2004 Sb., zákon č. 284/2004 Sb., zákon č. 344/2005 Sb., zákon č. 444/2005 Sb., zákon č. 56/2006 Sb., zákon č. 57/2006 Sb. a zákon č. 70/2006 Sb.

- přesnější specifikaci a doplnění určení právnických a fyzických osob, které podléhají režimu zákona č. 61/1996 Sb. a zapojení dalších orgánů do kontroly jeho dodržování,
- umožnění provádění identifikace účastníků obchodu prostřednictvím subjektů, které jsou ze zákona oprávněny ověřovat podpisy a listiny,
- doplnění a upřesnění některých stávajících ustanovení zákona, jak vyplynulo ze zkušeností s jeho využitím v praxi.

Do zákona byla zapracována i doporučení mezinárodních orgánů, které prováděly hodnocení České republiky v rámci „předvstupního procesu“ FATF a Výboru PC-R-EV Rady Evropy (Moneyval).

Novela z roku 2004 také například odstranila nerovnost při ověřování totožnosti mezi rezidentem a cizincem tím, že k identifikaci účastníka obchodu nadále přicházely v úvahu i jiné doklady než například občanský průkaz nebo cestovní pas, například i povolení k pobytu nebo průkaz totožnosti vydaný cizím státem.

Na tuto novelu navazovala další úprava provedená **zákonem č. 344/2005 Sb.**, která směřovala k upřesnění zejména těch ustanovení zákona č. 61/1996 Sb., která stanovila v relevantní oblasti povinnosti osob poskytujících právní služby, tedy advokátů a v odpovídajícím rozsahu i notářů. Zejména šlo o přesnější vymezení jejich postavení a postavení daných profesních stavovských organizací v nové úpravě tak, aby při respektování všech povinností byla zároveň zachována nezbytná nezávislost při poskytování právních služeb. Nově byla upravena výjimka z oznamovací povinnosti v případě, kdy advokát nebo notář poskytuje právní poradu a zjišťuje „právní postavení klienta“ nebo kdy působí jako obhájce nebo zástupce klienta v soudním nebo jiném řízení; taková výjimka měla oporu v tehdy implementované směrnici 2001/97/ES. Dále bylo stanoveno, že oznamovací povinnost plní advokát vůči České advokátní komoře a ta poté postoupí oznámení Finančnímu analytickému útvaru Ministerstva financí v případě, že zjistí, že takové oznámení není bezdůvodné. Dohled nad dodržováním povinností advokátů a notářů byl svěřen České advokátní komoře a Notářské komoře ČR.

Další novela provedená **zákonem č. 56/2006 Sb.** byla reakcí na rozvoj tzv. e-commerce a do zákona č. 61/1996 Sb. bylo vloženo například ustanovení o povinnosti identifikace v případě smluv o finančních službách uzavíraných na dálku, tedy postup pro provedení identifikace v případě, kdy je smlouva uzavřená výhradně za použití prostředků dálkové komunikace, kdy nedochází k přímému kontaktu mezi dodavatelem služby a jejím spotřebitelem a nemůže tak dojít k identifikaci „tváří v tvář“.

Další novela **zákonem č. 57/2006 Sb.** souvisela se sjednocením dohledu nad finančním trhem, kdy došlo k integraci dohledu nad bankami, družstevními záložnami, státního dozoru nad pojišťovnictvím a penzijním připojištěním a Komise pro cenné papíry do České národní banky.

Poslední novela, provedená **zákonem č. 70/2006 Sb.**, byla vynucena novou úpravou uplatňování mezinárodních sankcí v České republice. Podle nové úpravy je jakýkoli v obchod s prvkem „mezinárodní sankce“ považován za podezřelý obchod, který musí být vždy oznámen Ministerstvu financí (Finančnímu analytickému útvaru). Vzhledem k tomu, jak již bylo výše uvedeno, že Finanční analytický útvar je na základě **zákona č. 69/2006 Sb. o provádění mezinárodních sankcí** a právě zákona č. 70/2006 Sb. také vnitrostátním koordinátorem při uplatňování mezinárodních sankcí za účelem udržování mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu, byla touto změnou vyloučena nutnost podání souběžného oznámení podle zákona o provádění mezinárodních sankcí. Došlo tak k vytvoření podmínek pro souběžný výkon činností Finančního analytického útvaru v oblasti mezinárodních sankcí.⁵⁴

Banky musejí při zakládání účtů kontrolovat nejen to, zda jméno vlastníka účtu nebo zástupce společnosti nefiguruje na některém ze sankčních seznamů, ale v praxi je třeba ověřovat také, zda k sankcionovanému jedinci nebo společnosti nemají vztah stávající bankovní klienti. Nutné je také provést

---

⁵⁴ Právne a inštitucionálne aspekty boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti, Zborník príspevkov k vedeckovýskumnej úlohe zo seminára konaného dňa 29. októbra 2007 na akadémii Policajného zboru v Bratislave, Bratislava 2007, str. 27 - 29

V souvislosti s touto změnou byl doplněn také trestní zákon o novou skutkovou podstatu trestného činu „porušování mezinárodních sankcí“; § 171e zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, v platném znění.

prověření klientů při každé změně sankčních seznamů a v případě nutnosti zablokovat platby.

Nový zákon proti praní špinavých peněz a financování terorismu, **zákon č. 253/2008 Sb.**, doplňuje a upřesňuje některé definice používaných pojmů a přesněji vymezuje okruh „povinných osob“.

Velmi důležitou změnou je snížení prahové hodnoty pro obecnou povinnost identifikace klienta. Zatímco zákon č. 61/1996 Sb. stanovil hranici povinnosti identifikace klienta u obchodu v hodnotě převyšující částku 15 000 EUR, nový zákon zavedl částku 1 000 EUR. Důvodem bylo zejména omezení možnosti „rozměňování“ transakcí k utajení identity klienta. Další změnou oproti původnímu zákonu se stala možnost převzetí identifikace klienta a navíc zjištění skutečného majitele (beneficianta, beneficial owner), kterou provedla jiná úvěrová nebo finanční instituce v České republice nebo obdobná instituce v zahraničí, podléhající srovnatelné právní regulaci. Takové poskytnutí údajů je vázáno na souhlas klienta.

Novou povinností povinných osob je zavedení kontroly klienta, což je podrobnější zkoumání jednotlivých obchodů klienta, kdy je možné zjišťovat konkrétní informace o obchodech a původech zdrojů, vždy ovšem v rozsahu potřebném k posouzení možného rizika legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.⁵⁵ Další změnou je omezení zákazu vzájemného sdělování informací o podaných oznámeních podezřelého obchodu mezi podnikatelsky propojenými subjekty, což má přinést zvýšení kvality vyhodnocování podezřelých obchodů. Také je nově stanoven jednoznačný zákaz korespondenčního styku se „shell banks“ (tj. bankami dříve založenými, které fyzicky neexistují) a s bankami, které jejich činnost podporují.

Pro zjednodušení a ke snížení administrativní zátěže byly navrženy i výjimky z identifikace klienta a případně i z další kontroly bezrizikových klientů, zejména těch, kteří jsou sami povinnými osobami a o jejichž identifikaci a podnikatelských aktivitách není pochyb.

---

⁵⁵ § 9 odst. 3 zákona č. 253/2008 Sb.

VIII. Finančně-právní analýza; šetření

V této části práce bude popsán samotný proces šetření podezřelého obchodu. Šetření je speciálně upraveno zákonem proti praní špinavých peněz. Podle obecných právních předpisů se postupuje při dílčích úkonech. V souvislosti s přijetím nového zákona proti praní špinavých peněz a financování terorismu se zásadně mění procesní předpis, podle kterého postupují státní orgány při činnostech podle uvedeného zákona. Je jím nově správní řád, zatímco v původním úpravě (podle zákona č. 61/1996 Sb.) to byl zákon o správě daní a poplatků⁵⁶.

Řízení je vždy **neveřejné**, a to zejména vzhledem k tomu, že projednáváné záležitosti prakticky vždy souvisí s bankovním nebo obchodním tajemstvím; pracuje se s tzv. živými spisy a data v nich obsažená mohou být citlivá.

VIII.1 Povinná osoba

Celý proces analýzy začíná již u samotné povinné osoby. Těch je celé spektrum. Ze statistiky počtu zaslaných oznámení o podezřelém (dříve neobvyklém) obchodu ovšem vyplývá, že téměř všechny přichází z bankovního sektoru⁵⁷. Pro přehlednost a vzhledem k vysokému počtu zaslaných oznámení právě z tohoto sektoru bude následující popis analýzy podezřelého obchodu popisován zejména na příkladu bankovní instituce.

Banky, resp. úvěrové instituce, plní opatření přijatá pro boj proti praní peněz a financování terorismu bez větších problémů. Tím, že banka usiluje o identifikaci transakcí, které vedou k legalizaci výnosů z trestné činnosti, zvyšuje svou důvěryhodnost v očích partnerů a zákazníků. Včas identifikované a odhalené podezřelé transakce také přispívají ke zvýšení stability finanční instituce.

⁵⁶ Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků

⁵⁷ Například v roce 2006 přišlo na FAÚ z celkového počtu 3 480 oznámení o podezřelém obchodu 3 239 z bankovní sféry a pouze 241 ze sféry nebankovní.

Okruh povinných osob se v průběhu doby vyvíjí a doplňuje. Zatím poslední definice povinné osoby zahrnuje následující výčet:⁵⁸

- úvěrová instituce, tedy banky, spořitelní a úvěrní družstva, instituce elektronických peněz a dále osoby oprávněné vydávat elektronické peníze na základě povolení podle zákona upravujícího vydávání a užívání elektronických platebních prostředků;⁵⁹
- finanční instituce, kterou, pokud není úvěrovou institucí, je
  1. centrální depozitář, osoba vedoucí evidenci navazující na centrální evidenci cenných papírů vedenou centrálním depozitářem, osoba vedoucí samostatnou evidenci investičních nástrojů, osoba vedoucí evidenci navazující na samostatnou evidenci investičních nástrojů;⁶⁰
  2. organizátor trhu s investičními nástroji;
  3. osoba s povolením k poskytování investičních služeb⁶¹, s výjimkou investičního zprostředkovatele⁶²;
  4. investiční společnost, investiční fond a penzijní fond;
  5. osoba oprávněná k vydávání nebo správě bezhotovostních platebních prostředků;
  6. osoba oprávněná k poskytování leasingu, záruk, úvěrů nebo peněžních půjček anebo k obchodování s nimi;
  7. osoba oprávněná ke zprostředkování spoření, leasingu, úvěrů nebo peněžních půjček;
  8. pojišťovna, zajišťovna, pojišťovací zprostředkovatel a samostatný likvidátor pojistných událostí při výkonu činností souvisejících s provozováním životního pojištění⁶³, s výjimkou pojišťovacího

⁵⁸ § 2 zákona č. 253/2008 Sb.

⁵⁹ § 19 zákona č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (zákon o platebním styku), ve znění zákona č. 62/2006 Sb.

⁶⁰ § 91 až 115 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění zákona č. 337/2005 Sb., zákona č. 56/2006 Sb., zákona č. 70/2006 Sb., zákona č. 159/2006 Sb. a zákona č. 120/2007 Sb.

⁶¹ § 4 zákona č. 256/2004 Sb., ve znění zákona č. 337/2005 Sb., zákona č. 56/2006 Sb., zákona č. 70/2006 Sb., zákona č. 159/2006 Sb. a zákona č. 120/2007 Sb.

⁶² § 29 zákona č. 256/2004 Sb., ve znění zákona č. 56/2006 Sb.

⁶³ § 2 odst. 1 písm. v) zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění zákona č. 39/2004 Sb., zákona č. 337/2005 Sb. a zákona č. 57/2006 Sb.

zprostředkovatele, u něhož pojišťovna nese odpovědnost za škodu způsobenou jeho činností;

9. osoba, která vykupuje dluhy a pohledávky a obchoduje s nimi;
  10. osoba oprávněná ke směnářské činnosti nebo k bezhotovostním obchodům s cizí měnou podle devizového zákona;
  11. osoba oprávněná k provádění nebo zprostředkování platebních služeb, včetně peněžních služeb, nebo poštovních služeb, jejichž účelem je dodání poukázané peněžní částky;
  12. osoba oprávněná k poradenské činnosti pro podnikatele ve věcech kapitálové struktury, průmyslové strategie nebo k poradenství a službám v oblasti fúzí a koupě podniků;
  13. osoba poskytující služby peněžního makléřství;
  14. osoba poskytující služby úschovy cenností;
- držitel povolení k provozování sázkových her v kasinu podle zákona o loteriích a jiných podobných hrách;
  - osoba oprávněná k obchodování s nemovitostmi nebo ke zprostředkování obchodu s nimi;
  - auditor, daňový poradce a účetní;
  - soudní exekutor při provádění další činnosti exekutora podle exekučního řádu a při úschově peněz, cenných papírů nebo jiného majetku;
  - notář při úkonech v rámci notářské úschovy anebo advokát nebo notář při úschově peněz, cenných papírů nebo jiného majetku svého klienta, anebo jestliže klientem požadované služby mají spočívat nebo spočívají v jednání jménem klienta nebo na jeho účet při
    1. obstarávání koupě nebo prodeje nemovitosti nebo podniku⁶⁴ anebo jeho části,
    2. správě peněz, cenných papírů, obchodních podílů nebo jiného majetku svého klienta, včetně jednání jménem klienta nebo na jeho účet v souvislosti se zřízením účtu u úvěrové instituce nebo zahraniční úvěrové instituce anebo účtu cenných papírů a správou takového účtu,

⁶⁴ § 5 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

3. zakládání, řízení nebo provozování obchodní společnosti, podnikatelského seskupení nebo jiného obdobného útvaru, a to bez ohledu na to, zda se jedná o právnickou osobu či nikoliv, jakož získávání a shromažďování peněžních prostředků nebo jiných penězi ocenitelných hodnot za účelem založení, řízení nebo ovládání takového subjektu, nebo
  4. inkasu, platbách, převodech, vkladech nebo výběrech prováděných při bezhotovostním i hotovostním platebním styku, anebo jakémkoli jiném jednání, které směřuje k pohybu peněz nebo jej přímo vyvolá,
- osoba nenaplňující znaky výše uvedených osob, která poskytuje jiné osobě služby, které spočívají v
    1. zakládání právnických osob,
    2. jednání jako statutární orgán nebo jeho člen, další osoba, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat anebo jiná osoba v obdobném postavení, pokud výkon této služby je pouze dočasný a souvisí se založením a správou právnické osoby,
    3. poskytování sídla, adresy, popřípadě i dalších s tím souvisejících služeb pro jinou právnickou osobu,
    4. jednání jako pověřený akcionář pro jinou osobu, pokud tato není společností, jejíž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a která podléhá požadavkům na zveřejnění informací rovnocenným požadavkům práva Evropských společenství, nebo
    5. jednání jejím jménem nebo na její účet při činnostech uvedených pod odrážkou upravující činnosti vykonávané notáři a advokáty,
  - osoba, která poskytuje služby uvedené v předcházející odrážce v rámci svěřeneckého vztahu nebo jiného obdobného smluvního vztahu podle cizího právního řádu,

- osoba oprávněná k obchodování s kulturními památkami⁶⁵ nebo s předměty kulturní hodnoty⁶⁶ nebo ke zprostředkování takových obchodů,
- osoba oprávněná k obchodování s použitým zbožím nebo ke zprostředkování takových obchodů nebo k přijímání věcí do zástavy.

Povinnou osobou je dále také zahraniční právnická nebo fyzická osoba uvedená ve výše uvedených odrážkách, která na území České republiky působí prostřednictvím své pobočky, organizační složky nebo provozovny, a to v rozsahu činnosti touto pobočkou, organizační složkou nebo provozovnou vykonávané; dále Středisko cenných papírů⁶⁷; a dále se jedná o podnikatele, který není uveden ve shora uvedeném výčtu, který přijímá platbu v hotovosti v hodnotě 15 000 EUR nebo vyšší anebo právnická osoba, která není podnikatelem, pokud je oprávněna poskytovat jako službu některou z výše uvedených činností, nebo pokud přijímá platbu v hotovosti v hodnotě 15 000 EUR nebo vyšší. Kromě posledních dvou typů povinných osob musí každá z povinných osob výše uvedené činnosti vykonávat jako předmět svého podnikání.

Rozsah jednotlivých zákonných povinností se liší podle typu povinné osoby. Nejvíce regulace však postihuje právě úvěrové a poté finanční instituce, a to vzhledem k množství transakcí, se kterými se setkávají.

Zásadní postavení mezi povinnými osobami mají tedy úvěrové a finanční instituce, jejichž výčet je jednotný pro celé evropské právo. Toto se projevuje i v počtech zaslaných podezřelých obchodů z bankovní a nebankovní sféry.

Pokud si vezmeme za příklad banku, pak prvním, kdo se obvykle může setkat s podezřelým obchodem je přepážkový pracovník, který obvykle vyřizuje běžné platební transakce, převody, vklady hotovostí či směnu peněz. Proto také bývá na tyto osoby kladen velký důraz při školeních⁶⁸. Obecně má

⁶⁵ § 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

⁶⁶ §1 odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětu kulturní hodnoty, ve znění zákona č. 80/2004 Sb.

⁶⁷ Středisko cenných papírů mělo podle prognóz v souvislosti se zákonem o podnikání na kapitálovém trhu zaniknout již v roce 2004, ale zatím stále funguje.

⁶⁸ § 23 zákona č. 253/2008 Sb.

zajistit každá povinná osoba proškolení svých zaměstnanců, kteří se při výkonu své činnosti mohou setkat s podezřelými obchody, nejméně jedenkrát v průběhu 12 kalendářních měsíců a zároveň všech zaměstnanců před zařazením na taková pracovní místa. Novým zákonem proti praní špinavých peněz se ukládá povinnost proškolit také ty zaměstnance, kteří jsou pro povinnou osobu činné jinak než na základě pracovní smlouvy. Povinná osoba musí při případné kontrole splnění této povinnosti doložit. Náplní takových školení by měly být jednak nejnovější informace o AML/CFT (opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu) standardech a dále konkrétní poznatky z praxe, často také příklady se řešením jednotlivých případů. Školení tedy naplňuje preventivní opatření a povinná osoba má vést evidenci o účasti a obsahu školení, kterou má povinnost uchovávat po dobu 5ti let.

Školení představuje například pro banky stěžejní kontrolu. Významný počet hlášení totiž přichází právě od zaměstnanců, kteří pracují v prvním kontaktu s klienty.

VIII.2 Identifikace a kontrola klienta

Přepážkový bankovní úředník má podle zásady „poznej svého klienta“ za povinnost identifikovat a kontrolovat klienty. Pro povinnost identifikace klienta je v novém zákoně proti praní špinavých peněz stanovena nová hodnota, a to 1 000 EUR. V zákoně č. 61/1996 Sb. je to 15 000 EUR. Důvodem tohoto snížení je naplnění požadavků III. AML směrnice, která požaduje i sledování obchodů nižších než 15 000 EUR, pokud se zdají být spojené. Do nové právní úpravy bylo k limitu 1 000 EUR přistoupeno také z toho důvodu, že s takovým limitem pracují i jiné evropské právní předpisy, například nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků⁶⁹.

⁶⁹ Konkrétně se jedná o to, že podle článku 3 odst. 6 nařízení 1781/2006 se členské státy mohou rozhodnout o neuplatnění tohoto nařízení na převody peněžních prostředků v rámci daného členského státu na účet příjemce umožňující platby za poskytování zboží nebo služeb, pokud (kumulativně) poskytovatel platebních služeb příjemce podléhá povinnosti stanoveným III. AML směrnici, dále poskytovatel platebních služeb příjemce je schopen pomocí jedinečného referenčního čísla prostřednictvím příjemce dohledat zpět fyzickou nebo právnickou osobu, která má s příjemcem dohodu o poskytování zboží a služeb a částka transakce činí nejvýše 1 000 EUR.

V dosavadních předpisech je uložena povinnost identifikace klienta od hodnoty obchodu 100 000 Kč.⁷⁰ Tato hranice je v příslušných právních předpisech zrušena „změnovým“ zákonem a nahrazena identifikací dle výše uvedeného.

Ovšem bez ohledu na již uvedený limit musí určený pracovník povinné osoby identifikovat klienta vždy, pokud se jedná o

- podezřelý obchod,
- vznik obchodního vztahu⁷¹
- uzavření smlouvy o účtu, vkladu na vkladní knížce nebo vkladním listu nebo sjednání jiné formy vkladu,
- uzavření smlouvy o nájmu bezpečnostní schránky nebo smlouvy o úschově,
- uzavření smlouvy o životním pojištění, má-li klient právo jednostranně hradit další pojistné nad sjednaný rámec plateb jednorázového nebo běžně placeného pojistného,
- nákup nebo přijetí kulturních památek, předmětů kulturní hodnoty, použitého zboží nebo zboží bez dokladu o jeho nabytí ke zprostředkování jejich prodeje anebo přijímání věcí do zástavy, nebo
- výplatu zůstatku zrušeného vkladu z vkladní knížky na doručitele.

Pro doplnění vkladní knížky na doručitele byly v České republice zrušeny v souladu s evropskou legislativou, v rámci opatření pro přiblížení našeho právního řádu k normám EU, v roce 2002. Největším vydavatelem vkladních knížek byla v ČR Česká spořitelna. Dodnes leží na zrušených vkladních knížkách skoro 3,5 miliard korun (odhady před jejich zrušením hovořily o 150 miliardách korun a drtivá většina z nich byla na doručitele). Vlastníci do té doby vydaných vkladních knížek mají možnost si během dalších deseti let své úspory převést na jiný účet nebo je vybrat v hotovosti. Výplata zůstatku na anonymní vkladní knížce bez ohledu na její výši vždy zakládá povinnost identifikace.

---

⁷⁰ Zákon č. 21/1992 Sb. zákon o bankách; zákon č. 254/2008 Sb. ruší § 37 odst. 1 druhou větou.

⁷¹ Podle § 4 odst. 2 zákona č. 253/2008 Sb. je obchodním vztahem smluvní vztah mezi povinnou osobou a jinou osobou, jehož účelem je nakládání s majetkem této jiné osoby nebo poskytování služeb této jiné osobě, jestliže je při vzniku smluvního vztahu a s přihlédnutím ke všem okolnostem zřejmé, že bude obsahovat opakující se plnění.

Identifikace klienta probíhá vždy před uskutečněním obchodu⁷², výjimka je při identifikaci osoby, která má právo na plnění ze životního pojištění, kdy se identifikace uskutečňuje nejpozději v době vyplacení pojistného plnění⁷³. Zde je třeba připomenout také to, že se přijetím nového zákona zúžil okruh povinných osob tím, že nadále jsou povinnými osobami pouze pojišťovny, pojišťovací zprostředkovatelé a likvidátoři pojistných událostí při provozování životního pojištění. Dříve do této kategorie spadalo i pojištění majetku. Nový AML zákon tak na základě posouzení rizikovosti omezil okruh povinných osob.

Pro úplnost je třeba dodat, že je-li povinnou osobou kasino, provádí se identifikace již při vstupu do kasina, a to podle § 36⁷⁴ zákona č. 202/1990 Sb. o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů.

Nový AML zákon umožňuje také převzetí identifikace klienta⁷⁵. Tato možnost je dána zejména v rámci úvěrových a finančních institucí, včetně zahraničních, jestliže působí na území státu, který jí ukládá srovnatelným způsobem povinnost identifikace, kontroly klienta a uchování záznamů. Výjimka se vztahuje na směnářenské činnosti a zprostředkování platebních služeb, kde převzetí nelze z hlediska vyšší míry rizikovosti využít.

Novou povinností vyplývající z nového AML zákona je povinnost kontroly klienta⁷⁶, která zahrnuje získání informací a účelu a zamýšlené povaze obchodu nebo obchodního vztahu, dále zjišťování skutečného majitele klienta, který je právnickou osobou, průběžné sledování obchodního vztahu a přezkoumávání zdrojů peněžních prostředků. Tato kontrola se provádí pouze v rozsahu potřebném k posouzení možného rizika legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Povinnost kontroly klienta je spojena s obchody, které představují vyšší riziko zneužití. Váže se na obchody, které jednotlivě dosahují hodnoty 15 000 EUR nebo vyšší a dále na obchody

⁷² § 15 zákona č. 253/2008 Sb.

⁷³ § 7 odst. 3 zákona č. 253/2008 Sb.

⁷⁴ § 36 odst. 1 první věta: Návštěvníci jsou povinni při vstupu do kasina předložit doklad potvrzující jejich totožnost. Odst. 2: Kasino vede denní jmennou evidenci návštěvníků. Rozsah identifikačních údajů v evidenci a jejich uchování se řídí zvláštním právním předpisem (AML zákon).

⁷⁵ § 11 zákona č. 253/2008 Sb.; úprava vychází z čl. 15 III. AML Směrnice

⁷⁶ § 9 zákona č. 253/2008 Sb.; vychází z požadavků III. AML Směrnice, z ustanovení o tzv. hloubkové kontrole klienta (customer due diligence)

s politicky exponovanými osobami, obchody podezřelé, na vznik obchodního vztahu, uzavření smlouvy o účtu, vkladu na vkladní knížce nebo vkladním listu nebo sjednání jiné formy vkladu a také na uzavření smlouvy o nájmu bezpečnostní schránky nebo smlouvy o úschově. Kontrola se provádí také v době trvání obchodního vztahu.

Při určování toho, zda jde o podezřelý obchod nebo nikoliv, je nutné znát výborně svého klienta. V běžné praxi se totiž mohou vyskytnout příklady, kdy i běžná činnost majitele účtu může vyvolat neobvyklost, tak například když právnická osoba na svém běžném účtu vykazuje obraty odpovídající druhu podnikání a v určitém okamžiku se rozhodne proat nadbytečný majetek, například podnikovou chatu na horách; kupní cena zaplacená za tuto nemovitost podstatně převyšší částky jinak vykazované jako platby na běžný účet. I takové jednání tedy bude vybočovat z běžného rozsahu obchodů takové právnické osoby.

Tomuto může předejít znalost souvislostí spojených s osobou klienta, pokročilostí bankovního vztahu, při plné diskrétnosti banky. Nová právní úprava proto dává v některých případech bankám možnost vyžádat si od klienta určité doplňující podklady k jistému okruhu bankovních operací.

Vzhledem k nově stanoveným povinnostem se pro snížení administrativní zátěže na podnikatelské prostředí zavádí také některé výjimky z povinnosti identifikace a kontroly klienta. Jedná se zejména o klienty, kteří jsou sami povinnými osobami a ty, kteří jsou dostatečně známí a není u nich podezření, že by své aktivity zneužívali k praní peněz nebo financování terorismu. Nový AML zákon tímto plně využil možnosti výjimky stanovené III. AML Směrnicí proti praní špinavých peněz.

Na úplném začátku tedy stojí vždy nějaká osoba, například **bankovní úředník**. Ten má ze zákona a z dalších pro něj platných předpisů (například systému vnitřních zásad⁷⁷) banky určité povinnosti. Dříve záviselo vše na

---

⁷⁷ § 21 zákona č. 253/2008 Sb. stanoví požadavek na vytvoření a uplatňování tzv. **systému vnitřních zásad**. Jedná se o vnitřní opatření povinné osoby, které má zahrnovat vždy konkrétní povinnosti a situace, se kterými se může zaměstnanec povinné osoby setkat a postupy řešení takových situací. Některé povinné osoby, jako například banky, musí mít tento

subjektivním posouzení jednotlivých případů, dnes je tomu tak pouze u malých povinných osob či u osob, které co do svého rozsahu mají pouze malý počet svých klientů.

VIII.3 Systémy v bankách

Finanční a úvěrové instituce dnes ve většině případů využívají komerčních „proti pracích“ systémů, aplikace, které jsou určeny jako nástroj pro prevenci legalizace výnosů z trestné činnosti. Ty umožňují uživatelům nastavení „filtrů“ pro detekci podezřelých transakcí; automaticky monitorují, detekují a evidují podezřelé klienty a další práci s nimi. Takové systémy poskytují jednoduché použití, nezatěžují IT oddělení a zároveň poskytují flexibilitu nastavení pro případné změny.

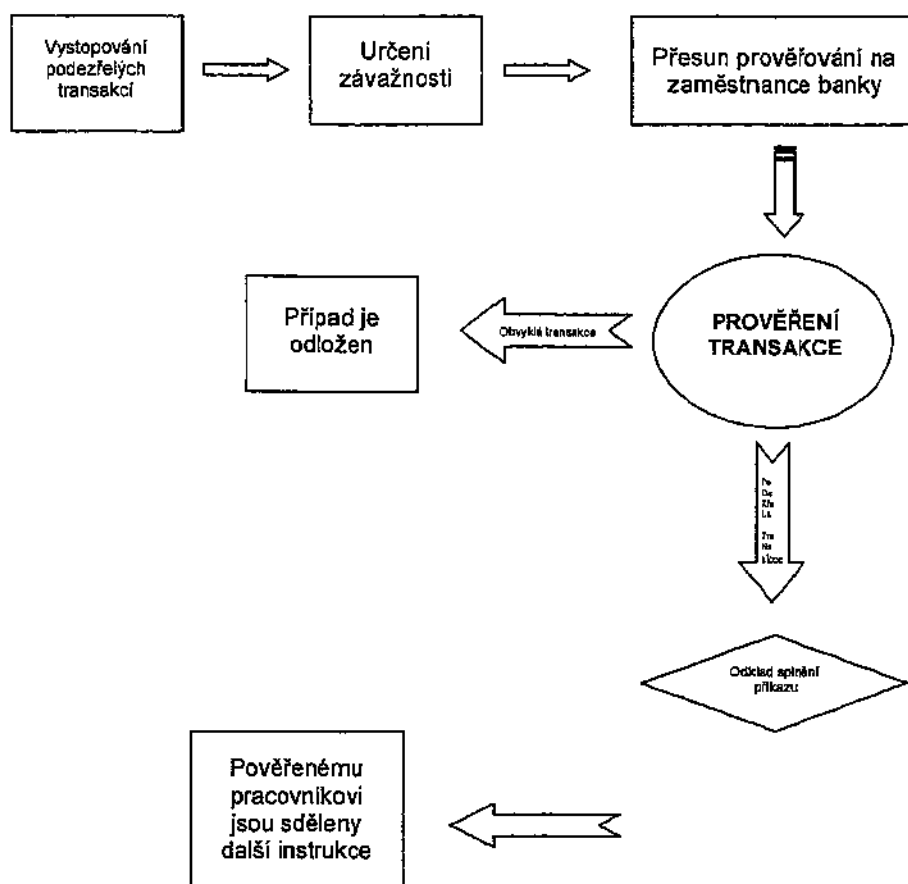
Automatický systém v bankách tedy funguje tak, že na základě nastavených filtrů, které představují soubory ukazatelů, podle kterých se klienti bank a jejich transakce hodnotí, dojde k vystopování podezřelých transakcí (ve filtrech jsou také definovány prahové hodnoty). Po tomto detekování jsou vytvořeny tzv. reporty, tedy zprávy, které představují seznam podezřelých klientů ohodnocených na základě příslušného filtru.

Z reportu lze získat kartu konkrétního zákazníka a hodnoty sledovaných ukazatelů (údaje významné pro identifikaci podezřelých transakcí) a vždy se vztahují k určitému datu. Reporty slouží také pro auditing (revizi účtů).

Ke každému podezřelému klientovi (případu) může být poté definována skupina úkolů, které se přiřazují jednotlivým zaměstnancům banky k vyřízení. Veškeré tyto úkoly a konkrétní přiřazení jsou dokumentovány, včetně odpovědí pověřených pracovníků.

---

systém zpracován písemně a mají povinnost jej zaslat na kontrolu Finančnímu analytickému útvaru. § 56 zákona č. 253/2008 Sb. zmocňuje Českou národní banku k vydání vyhlášky ČNB k provedení § 21 odst. 9 tohoto zákona, která stanoví požadavky na zavedení a uplatňování systému vnitřních zásad některými povinnými osobami, vůči nimž vykonává ČNB dohled; vyhláška č. 281/2008 Sb. o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Vzhledem k tomu, že problematika legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu může být velmi citlivá, je třeba velmi přísně dodržovat mlčenlivost. Ze strany státu podléhají instituce přísné regulaci a data musí být velmi bezpečně uchovávána.

Povinné osoby a jejich zaměstnanci (jakož i další, kdo přijdou do styku s daty v rámci šetření případu) jsou povinny zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, týkajících se oznámení nebo šetření podezřelého obchodu, úkolů a plnění informační povinnosti. Ani převedení osob na jinou práci nebo skončení pracovního nebo jiného smluvního vztahu nemůže znamenat zaniknutí povinnosti mlčenlivosti. O takových skutečnostech je povinen zachovávat mlčenlivost každý, kdo se o nich dozví⁷⁸.

⁷⁸ § 38 zákona č. 253/2008 Sb.

Na činnost v rámci stanovených úkolů uvnitř podniku budoucího oznamovatele se však povinnost mlčenlivosti nevztahuje, pokud je předání citlivé informace v souladu s rozdělením kompetencí a subordinačními vztahy nebo postupy pro předcházení legalizace výnosů.

Přesto jsou technická řešení realizována tak, že zajišťují zpřístupnění informací jen nezbytně nutných údajů pro daný okruh osob, tzn. jsou dělena do jednotlivých oblastí, například definice hodnotících kritérií a tvorba filtrů, přístup k informacím o odeslání hlášení na Finanční analytický útvar Ministerstva financí, přístup k informacím o dotazech z útvaru, zobrazování výsledků hodnocení.

Dnešní softwarové aplikace, které obvykle banky využívají tak umí nejen identifikovat podezřelé transakce, ale dokáží podpořit i následné aktivity. Obsahují nástroje, s jejichž pomocí lze prověřování podezřelých transakcí delegovat na odpovědné zaměstnance a sledovat i průběh řešení celého případu. Tyto programy také poskytují svým uživatelům kompletní monitoring (sledování) všech filtrů, reportů, úkolů a odpovědí, tzn. že tyto podklady jsou k dispozici i pro případnou kontrolu.

Identifikace a prověřování transakcí může vést nejen k odhalení pokusů o legalizaci výnosů z trestné činnosti, ale také k odhalení podvodu (fraudu).

Po té co například přepážkový bankovní úředník nebo zaměstnanec banky, který schvaluje úvěry zjistí podezřelý obchod, je třeba, aby pokud možno získal co nejvíce informací o klientovi a samotném obchodu. Sám obchod vyhodnotí a ve většině případů je zasílá na tzv. **Compliance oddělení**. Jedná se o samostatné a nezávislé oddělení, které se plně věnuje kontrole dodržování zákonných požadavků. Na tuto oblast se vztahuje také směrnice o trzích s finančními nástroji (tzv. MiFID)⁷⁹, která stanoví rámcové „minimální požadavky“ pro tuto oblast. Úkolem oddělení Compliance je průběžně monitorovat přiměřenost a efektivitu vnitřních postupů a zásad a poté informovat o výsledcích nejužší vedení instituce. Toto oddělení by mělo vždy zůstat nezávislé na obchodní činnosti, z čehož plyne i odměňování pracovníků tohoto oddělení, které by nemělo ovlivňovat počínání firmy na trhu. Oddělení musí mít k dispozici určitá oprávnění, zdroje, stejně jako přístup

---

⁷⁹ Směrnice č. 2004/39/ES

k informacím. Pracovníci by měli být řádně vyškoleni a mít znalosti a zkušenosti z oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu a také z oblasti ochrany osobních údajů. Někdy toto oddělení bývá spojeno s oddělením právním, což ve svém výsledku může nedostatečně splňovat požadavek na nezávislost tohoto oddělení.

Za podezřelou transakcí je pak třeba považovat takovou operaci, která vybočuje ze zažité praxe, která je neobvyklá a nemá jiné legální vysvětlení, které by tuto podezřelost vylučovalo. Při tomto hodnocení se velmi silně uplatňuje lidský faktor a subjektivní posuzování. Proto se klade velký důraz na proškolení zaměstnanců finančních institucí. Tento faktor se pak může ve svém důsledku projevit také na celkovém počtu zaslaných oznámení o podezřelých obchodech. V praxi se lze setkat i s tím, že s výměnou zaměstnance v oddělení Compliance banky došlo k výraznému poklesu nebo naopak zvýšení počtu ohlašovaných oznámení.

Pokud pracovník oddělení Compliance banky⁸⁰ vyhodnotí zkoumaný neobvyklý obchod či transakci jako podezřelý v intencích relevantní právní regulace, pak je třeba takový obchod oznámit. Oznámení je nutno podat na Ministerstvo financí ČR, konkrétně na Finanční analytický útvar. Doposud byly konkrétní kontaktní údaje uvedeny v příloze č. 1 vyhlášky č. 344/2004 Sb. o plnění oznamovací povinnosti podle zákona č. 61/1996 Sb.⁸¹ Nová právní úprava určuje Finanční analytický útvar již v samotném zákoně a odkazuje⁸², že konkrétní adresa pro doručování a další možnosti spojení pro podávání oznámení podezřelého obchodu budou Ministerstvem financí zveřejněny způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Oznámení o podezřelém obchodu se podává písemně doporučeným dopisem nebo ústně do protokolu v místě určeném po předchozí domluvě mezi pracovníkem útvaru a povinné osoby. V současné době se za písemné oznámení považuje též oznámení podané elektronicky technickými prostředky zajišťujícími zvláštní ochranu přenášených údajů. Tímto technickým řešením

⁸⁰ **Compliance officer**, člen obchodní firmy kontrolující dodržování zásad řádného a zákonného jednání při obchodech na finančním trhu.

⁸¹ Tato vyhláška č. 344/2004 Sb. je zrušena § 58 zákona č. 253/2008 Sb.

⁸² § 18 odst. 4 zákona č. 253/2008 Sb.

je systém MoneyWeb, což je enkryptované spojení s bankovním sektorem a také dalšími státními úřady.

Pokud to vyžadují zvláštní okolnosti případu, zejména například pokud hrozí nebezpečí z prodlení je možné útvar upozornit také telefonicky, zasláním faxové zprávy nebo elektronickou poštou. Toto oznámení však nenahrazuje oznámení podané doporučeným dopisem, osobním předáním nebo zvláštním elektronickým prostředkem.

Oznámení provádí zaměstnanec povinné osoby, který je určen k zajišťování průběžného styku a výměně informací s útvarem a k plnění oznamovací povinnosti. Ze zákona se označuje jako tzv. **kontaktní osoba**.⁸³ Tato osoba by měla mít možnost přímé komunikace se statutárním a dozorčím orgánem povinné osoby. Povinné osoby Finančnímu analytickému útvaru oznamují jméno, příjmení a pracovní zařazení takové osoby (nebo více osob) a při každé změně této osoby nahlašují také změny v těchto údajích. Pokud by útvar tyto kontakty neobdržel, pak považuje za kontaktní osobu přímo statutární orgán nebo v případě podnikatele (fyzické osoby) přímo tuto osobu. Kontaktní osoba by měla mít dostatečné znalosti z AML/CFT problematiky; je to ta, která prověřuje a v konkrétních případech vyhodnocuje, zda bude podáno oznámení o podezřelém obchodu na Finanční analytický útvar. Z důvodu ochrany bezpečnosti této osoby se většinou v běžné korespondenci s útvarem používá pouze zjednodušeného označení této osoby nebo určitého kódu. Na útvar je třeba ohlásit možnosti kontaktního spojení k přijetí případných pokynů, a to včetně spojení mimo pracovní dobu.

Samotnými náležitostmi oznámení o podezřelém obchodu jsou jednak identifikační údaje oznamovatele, dále identifikační údaje toho, koho se oznámení týká, popis předmětu a podstatných okolností podezřelého obchodu a dále informace o provedení či odložení obchodu.

Mezi prvně uvedené údaje patří uvést název, sídlo, identifikační číslo, předmět toho podnikání povinné osoby (podle zápisu v Obchodním nebo Živnostenském rejstříku, nebo jiného oprávnění k podnikání), které

---

⁸³ § 22 zákona č. 253/2008 Sb.; Tyto činnosti může zajišťovat také statutární orgán, ovšem člen statutárního orgánu úvěrové nebo finanční instituce nesmí být kontaktní osobou, ledaže by to bylo nezbytné s ohledem na velikost instituce, způsob řízení či počet zaměstnanců. Ve finanční nebo úvěrové instituci to nesmí být ani zaměstnanec, který je odpovědný za uzavírání nebo vypořádávání jejích obchodů, anebo je osobou podílející se na výkonu vnitřního auditu.

s oznámením souvisí. Co se týká identifikačních údajů „podezřelého“ klienta, pak je třeba u fyzické osoby uvést celé jméno a příjmení, adresu místa pobytu v České republice, případně mimo ni a dále (pokud jsou) další adresy, kterých subjekt používá, rodné číslo (pokud bylo přiděleno) nebo datum narození, místo narození, druh a číslo průkazu totožnosti, kdy a kým byl vystaven a údaje o době jeho platnosti, státní příslušnost, pohlaví (pokud není z výše uvedených údajů zřejmé), popřípadě další zjištěné identifikační údaje. U fyzické osoby podnikatele je třeba navíc uvést obchodní firmu, identifikační číslo, předmět a místo podnikání.

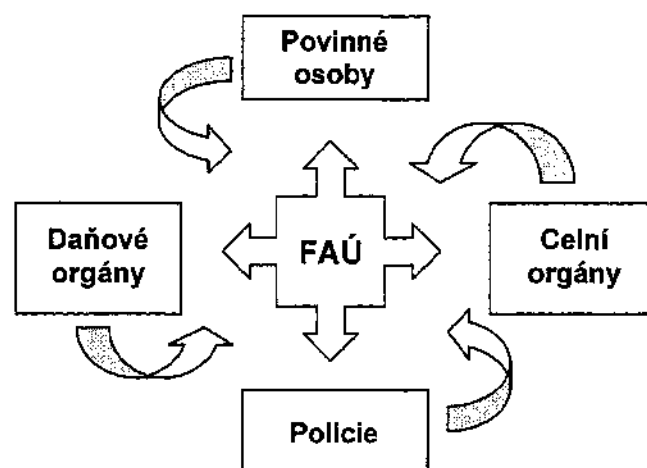
Je-li „podezřelým“ klientem právnická osoba, pak jsou těmito údaji obchodní firma nebo název, včetně odlišujícího dodatku, sídlo, identifikační číslo, a dále jméno, příjmení, rodné číslo nebo datum narození a bydliště osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem.

Pokud jsou výše uvedené údaje součástí podaného oznámení (například jsou v příloze jako kopie originálních dokumentů), není třeba je zvláště rozepisovat.

Zde je nutno poznamenat, že kvalita podaných oznámení o podezřelých obchodech se může lišit. Nízká kvalita takových oznámení, kterým většinou chybí konkrétní uvedení podezřelosti a je stanovena například pouze odkazem na určité ustanovení zákona, je problémem zejména vzhledem k nutnosti rychlého jednání, ať už povinné osoby nebo pracovníků útvaru. Obecně je třeba podezřelý obchod vyřešit v co možná nejkratší lhůtě, zejména jde-li o odklad podezřelého obchodu. Musí tedy následovat rychlé zjišťování informací o klientovi a obchodu u samotné finanční instituce, která je povinna spolupracovat a potřebné údaje pak stejně dohledat. Posouzení podezřelého obchodu a jeho zaslání na útvar je vždy subjektivním zhodnocením objektivních prvků transakce či konkrétní situace a chování klienta, proto se lze, jak již bylo výše uvedeno, setkat i s tím, že změnou pracovníka Compliance oddělení došlo ke snížení či zvýšení počtu oznamovaných podezřelých obchodů.

K tomu, aby byly poskytované informace co nejrychleji doručeny konkrétním subjektům velmi pomáhá spojení MoneyWeb, které je dnes navázáno s většinou, co do počtu zasílaných oznámení podezřelých obchodů,

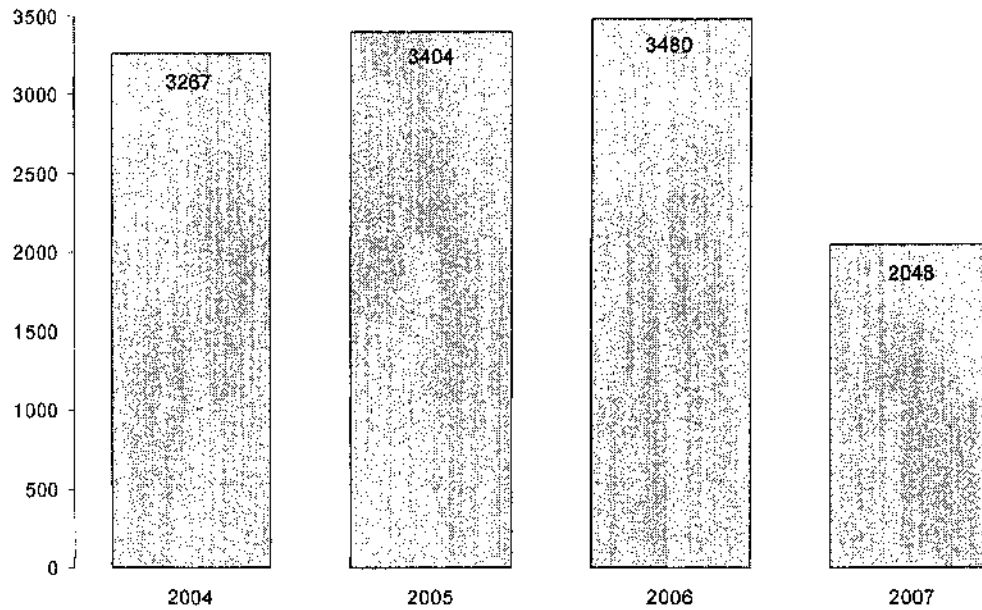
velkých subjektů (zejména úvěrových institucí), ale také například s daňovými nebo celními orgány.

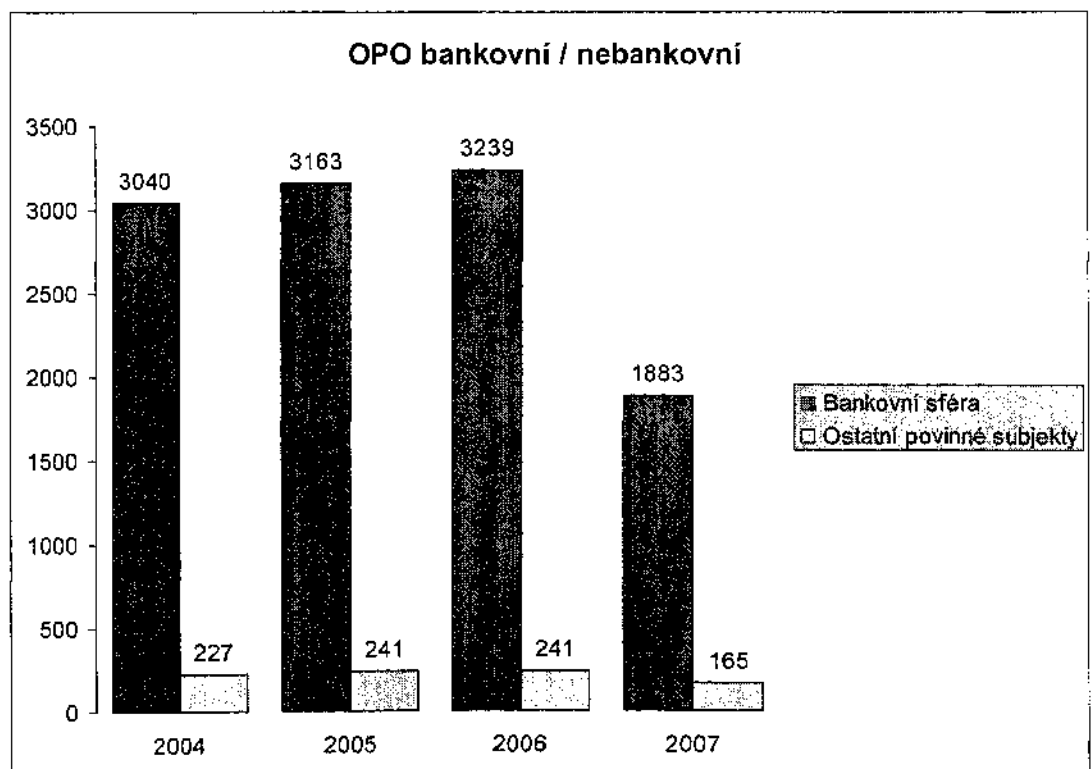
Co se týká statistiky, počet oznámených podezřelých obchodů (OPO) se od roku 1996 zvýšil. Od prvních 95ti případů v tomto roce až po současných 2048⁸⁴. Měsíčně tak přijde na Finanční analytický útvar zhruba 300 oznámení. Prudký byl nárůst v letech 2004 a 2005, který byl nejspíš způsoben důkladnějším prověřováním jednotlivých transakcí v bankovním sektoru. Projevily se také novely zákona č. 61/1996 Sb., které rozšířily spektrum subjektů s povinností nahlašovat podezřelé obchody. Pokles v roce 2007 byl zaznamenán v souvislosti se změnou kontaktních osob některých povinných osob. Zlepšuje se ovšem také kvalita podávaných oznámení, což se objevuje i ve výsledcích počtu podaných trestních oznámeních.

⁸⁴ Počet přijatých oznámení o podezřelém obchodu za rok 2007.

Přijata OPO

U povinných osob záleží na typu instituce, většinou jde o jednotky, maximálně desítky oznámení měsíčně, jinde o desítky ročně. Rozdíl je mezi počtem podaných oznámeních z bankovní a nebankovní sféry.

Do samotného oznámení se neuvádí údaje o zaměstnanci povinné osoby nebo osoby v obdobném pracovním vztahu, která podezřelý obchod zjistila. V případě řízení o náhradě škody nebo v případě trestního řízení, kdy má účastník řízení možnost nahlédnout do spisu a vzhledem k citlivosti údajů, by mohlo být problematické zjištění, kdo podezřelý obchod zjistil, případně kdo konkrétní oznámení učinil. Ze strany „podezřelého“ klienta by mohlo dojít i k vydírání či jiné obdobné nelegální činnosti. Požadavek na tuto úpravu vzešel z praxe, kdy se zejména v malých městech a na malých pobočkách bank stávalo, že se klient dozvěděl o samotném ohlášení a také o tom, kdo jej učinil.

Z průzkumu, který byl proveden Finančním analytickým útvarem v roce 2007 vyplynulo, že více jak 60 % oznámení, které získá útvar odpovědný za plnění úkolů v oblasti ochrany před legalizací výnosů z trestné činnosti uvnitř povinné osoby je předáno finanční zpravodajské jednotce.

VIII.4 Odklad splnění příkazu klienta

AML legislativa obsahuje také velmi významný institut, a to **odklad splnění příkazu klienta**.⁸⁵ Zde vlastně dochází k prvotnímu zajištění prostředků klienta, a to přímo povinnou osobou.

Povinná osoba může splnit příkaz klienta týkající se podezřelého obchodu nejprve po uplynutí lhůty 24 hodin od přijetí oznámení Finančním analytickým útvarem. Tato lhůta se počítá od přesného času doručení oznámení podezřelého obchodu na Finanční analytický útvar. Tento odklad se použije, pokud hrozí nebezpečí, že bezodkladným splněním příkazu klienta by mohlo být zmařeno nebo podstatně ztíženo zajištění výnosu z trestné činnosti nebo prostředků určených k financování terorismu. Za splnění příkazu se v takové situaci rozumí i dokončení jakéhokoliv obchodu, v němž je podezření na legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Nebezpečí zmaření nebo podstatného ztížení zajištění výnosu vzniká zejména tehdy, když po provedení příkazu klienta se podezřelé hodnoty

---

⁸⁵ § 20 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

dostanou mimo možnosti sledování a případného zajištění státních orgánů České republiky.⁸⁶

V praxi se mohou vyskytnout také situace, za kterých není možné odložit příkaz klienta, a to například při použití operací prováděných platebními kartami. Výjimku netvoří ani případy, kdy již v době zjištění podezřelého obchodu je povinná osoba informována, například i orgány činnými v trestním řízení, nebo samotným Finančním analytickým útvarem, o opatřeních přijatých vůči transakci vlastní nebo vůči osobám zúčastněným. V takovém případě by odložení příkazu klienta bylo spíše kontraproduktivní. V těchto situacích pak povinná osoba musí ihned informovat Finanční analytický útvar o provedení takového obchodu.⁸⁷

Možnosti odkladu splnění příkazu klienta jdou však ještě dále, když Finanční analytický útvar může požádat povinnou osobu o odložení splnění příkazu klienta nebo o zajištění majetku, který má být předmětem podezřelého obchodu, u povinné osoby, u níž se tento majetek nachází, až na dobu 72 hodin. Jedná se tedy o osobu, u které v dané věci útvar neobdržel oznámení o podezřelém obchodu. O tomto zajištění se vydává rozhodnutí (o odkladu splnění příkazu klienta), které nabývá právní moci jeho vyhlášením. V rámci zajištění rychlé reakce, je zde zvláštní právní úprava, kdy vyhlášení rozhodnutí může být provedeno ústně, telefonicky, telefaxem či elektronicky. Vždy se však následně doručuje stejnopis písemného vyhotovení. Proti takovému rozhodnutí není přípustný rozklad a účastníkem řízení je pouze povinná osoba, u níž se nachází majetek, který má být předmětem podezřelého obchodu.

V případě, že si prověření podezřelého obchodu v rámci daného šetření vyžádá delší dobu, může útvar ve lhůtě prvních 24 hodin uložit povinné osobě, aby prodloužila dobu nesplnění příkazu klienta, nejdéle však na dobu 72 hodin od přijetí oznámení. Pokud útvar v této lhůtě nesdělí povinné osobě, že podalo trestní oznámení, povinná osoba provede příkaz klienta po uplynutí lhůty. Pokud však Finanční analytický útvar trestní oznámení podá, povinná osoba provede příkaz klienta až po uplynutí 3 kalendářních dnů ode dne podání trestního oznámení, pokud v této lhůtě orgán činný v trestním řízení

⁸⁶ Tvrdý, J.: Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a předpisy související, Komentář; nakladatelství C. H. Beck v Praze roku 2004; str. 85

⁸⁷ § 20 odst. 2 zákona č. 253/2008 Sb.

nerozhodne o odnětí nebo zajištění předmětu podezřelého obchodu. O podání trestního oznámení proto musí útvar povinnou osobu informovat před uplynutím 24, resp. 72 hodinové lhůty. Výše uvedená třídní lhůta slouží orgánům činným v trestním řízení k přijmutí vlastních opatření k zajištění věci nebo majetku podle příslušných ustanovení trestního řádu po převzetí oznámení od Finančního analytického útvaru.⁸⁸ Jedná se o lhůtu počítanou ve dnech a nezapočítává se do ní den, kdy bylo podáno trestní oznámení. Neobdrží-li povinná osoba žádné rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení, den následující po dni uplynutí lhůty, příkaz klienta provede⁸⁹.

VIII.5 Šetření FAÚ

Samotné šetření Finančního analytického útvaru probíhá zejména sběrem informací, jejich analýzou a zpracováním takových údajů. Tyto informace útvar získává od různých zdrojů, mezi nimi samozřejmě také přímo od povinných osob.

Povinná osoba má povinnost⁹⁰ na žádost útvaru sdělit v jím stanovené lhůtě údaje o obchodech ohledně nichž provádí šetření, předložit doklady o těchto obchodech nebo k nim umožnit přístup pověřeným zaměstnancům útvaru při prověřování oznámení a poskytnout informace o osobách, které se jakýmkoliv způsobem účastnily takových obchodů (toto platí i o údajích o obchodech souvisejících s povinností identifikace).

Finanční analytický útvar jinak může vyžadovat informace nezbytné pro plnění svých povinností podle zákona proti praní špinavých peněz od **Policie České republiky, zpravodajských služeb** (tj. např. Bezpečnostní informační

⁸⁸ V průběhu třídní lhůty podle § 20 odst. 7 zákona č. 253/2008 Sb. je odložené splnění příkazu klienta zcela pod vlivem daných orgánů činných v trestním řízení. Tyto orgány mohou v této lhůtě přijmout například některá ze zajišťovacích opatření podle trestního řádu (vydání věci podle § 78; odnětí věci podle § 79; zajištění peněžních prostředků na účtu u banky podle § 79a a § 79b; případně zajištění zaknihovaných cenných papírů podle § 79c; zadržení zásilky podle § 86), případně rozhodnout o ukončení odkladu splnění příkazu klienta. Toto rozhodnutí by mělo mít obvyklou formu (usnesení), povinné osobě může být oznámeno vyhlášením s následným doručením opisu usnesení, nebo pouze doručením opisu.

Tvrdý, Jiří: Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, komentář, 1. vydání, Nakladatelství C. H. Beck 2004; str. 87

⁸⁹ § 20 odst. 7 zákona č. 253/2008 Sb.

⁹⁰ § 24 zákona č. 253/2008 Sb.; informační povinnost.

služby) a orgánů veřejné moci. Při samotném šetření podezřelého obchodu pak od orgánů věcně příslušných podle právních předpisů ke správě daní informace získané při správě daní. Tyto orgány mají také zvláštní povinnost informovat bezodkladně Ministerstvo financí, resp. Finanční analytický útvar o podezření, že daňový subjekt zneužívá systém správy daní k legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo k financování terorismu.⁹¹

Dalším zdrojem je **Ministerstvo vnitra**, které pro výkon působnosti v rámci zákona proti praní špinavých peněz poskytuje veškeré údaje, které jsou nezbytné k šetření podezřelého obchodu, a to z informačního systému evidence obyvatel o státních občanech České republiky, o cizincích s povolením k pobytu na území České republiky, a o cizincích, kterým byl udělen azyl na území České republiky, a z registru rodných čísel o fyzických osobách, kterým bylo přiděleno rodné číslo. Důležité je například zjistit, jaký má cizinec v České republice statut pobytu, zda je u nás přihlášen či nikoliv. Ke komunikaci s Ministerstvem vnitra se pokud to umožňuje technický stav používá elektronická forma zaslání informací.

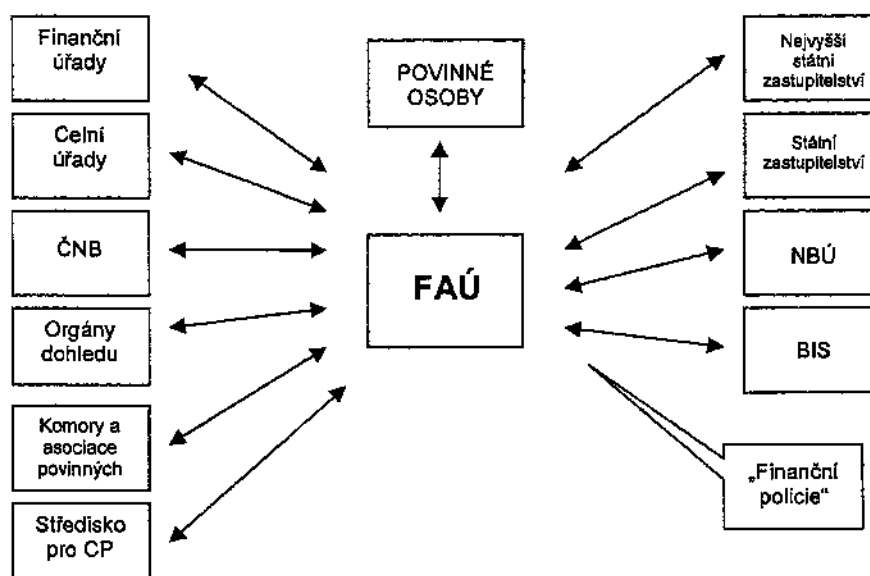
Klíčová je spolupráce s **partnerskou policejní jednotkou**. Tou se po zrušení Finanční policie stal Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality Správy kriminální policie a vyšetřování. Tato spolupráce probíhá na základě dohody mezi těmito subjekty. Velmi důležité jsou také konzultace k jednotlivým řešeným případům. Obecně je důležitá odpověď na dotaz útvaru, zda dotýčný šetřený subjekt prochází či neprochází evidencemi a kterou z evidencí.

Významnými partnery jsou také **profesní komory a asociace povinných osob**, jako například Česká advokátní komora a Notářská komora ČR, a dále například **Státní dozor nad sázkovými hrami a loteriemi Ministerstva financí**. Při šetření jsou využívány také **veřejné informační zdroje**, jako je například obchodní rejstřík, živnostenský rejstřík, informace z katastru nemovitostí, od správců daně (systém ADIS; informace o daňovém subjektu, u koho je subjekt veden, zda plní řádně své daňové povinnosti, zda má u správce daně daňový přeplatek či nedoplatek apod.).

---

⁹¹ § 30 odst. 2 zákona č. 253/2008 Sb.

Útvar také spolupracuje s Českou národní bankou a jejím bankovním dohledem, který od dubna 2006 dohlíží nejen nad bankami a pobočkami zahraničních bank, ale také nad kapitálovým trhem, družstevními záložnami a pojišťovnami.

Velmi často je využívána také **spolupráce na mezinárodní úrovni**. V dnešní době je běžné a velmi snadné přesunout peněžní prostředky na druhý konec světa během pár vteřin. Při praní špinavých peněz dochází k častým přesunům prostředků do zahraničí. Je tedy třeba, aby Finanční analytický útvar spolupracoval s orgány cizích států se stejnou věcnou působností. Zástupci z takových orgánů jsou zastoupeni v různých mezinárodních uskupeních.

Finanční analytický útvar je na základě zákonného zmocnění⁹² oprávněn k mezinárodní výměně informací, a to se zahraničními orgány se stejnou věcnou příslušností, tedy s finančními zpravodajskými jednotkami (Financial Intelligence Units). Tato spolupráce poskytuje důležitou cestu k výměně relevantních informací. Jednotky si mohou vzájemně poskytnout například informace z údajů veřejné správy a z veřejných záznamů, mohou také šetřit konkrétní společný subjekt.

⁹² § 33 zákona č. 253/2008 Sb.

Technické zázemí mezinárodní výměny informací jsou dvě vnější enkryptované sítě – **Egmont Secure Web**, který funguje od roku 1997 a spravuje jej americká finanční zpravodajská jednotka FinCEN, kde výměna informací prochází přes centrální server a FIU.NET, která byla zavedena v roce 2004 v rámci Evropské unie a výměna informací probíhá přímo mezi jednotlivými subjekty.

K výměně informací je mezi finančními zpravodajskými jednotkami zvykem sjednávat memoranda, tzv. ujednání o porozumění (Memorandum of Understanding). Mezinárodní výměna informací je statisticky sledována od roku 1998. Ročně se jedná o stovky dotazů jak do zahraničí, tak ze zahraničí.⁹³

Celý proces šetření oznámení podezřelého obchodu vrcholí rozhodnutím o tom, zda bude podáno **oznámení podle § 8 odst. 1 trestního řádu**. Finanční analytický útvar jej podává jak na základě podaných oznámení o podezřelém obchodu, tak i na základě vlastního šetření například i z podnětu zjištění při vlastní kontrolní činnosti.

Míra podezření přitom není kogentně stanovena, lze dovozovat, že se jedná o takovou míru podezřelosti, která by měla být podnětem k zahájení prověřování ve smyslu § 158 trestního řádu.⁹⁴

Taková trestní oznámení jsou na základě mezirezortní dohody zasílána **konkrétnímu útvaru Policie České republiky s celostátní působností**.

Vzhledem k tomu, že Finanční analytický útvar pracuje se zprostředkovanými informacemi (např. oznámení o podezřelém obchodu, neověřené kopie listin, informace o činnosti klientů povinných osob), musí si orgán činný v trestním řízení opatřit své důkazy. Útvar poskytuje jednotlivým vyšetřovatelům pomoc a spolupracuje při získávání těchto dokumentů.

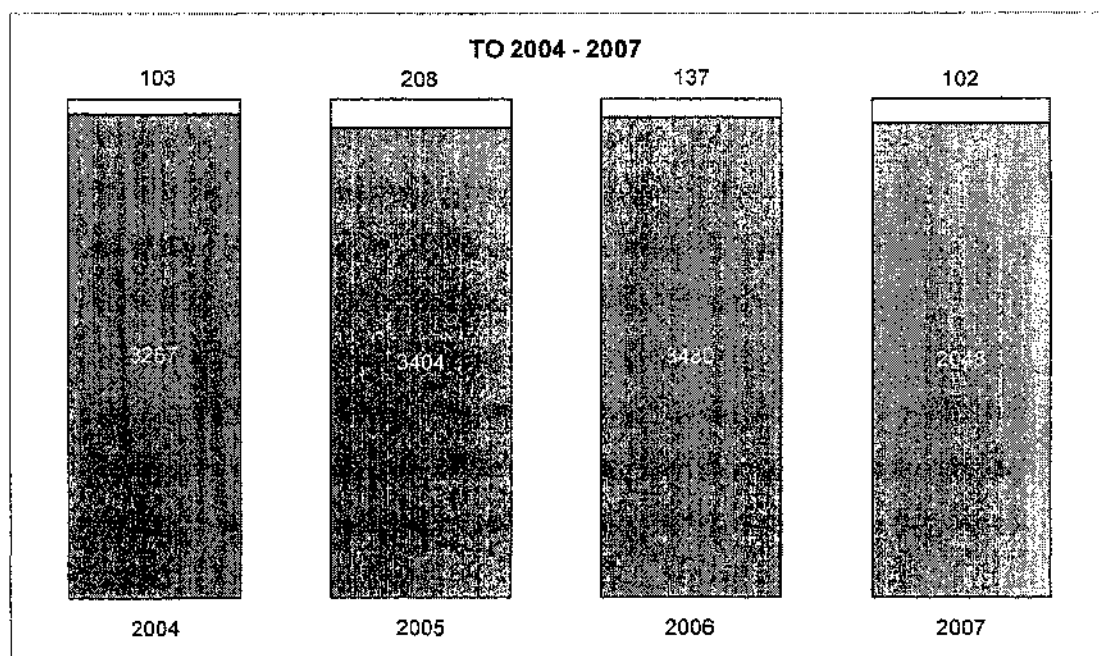
Zde je nutné poznamenat, že je velmi důležité zajistit **anonymitu osob**, které trestní oznámení nebo oznámení o podezřelém obchodu podaly. Proto by s trestním oznámením neměly být předávány například protokoly o oznámení o podezřelém obchodu, jakož i další informace, kde mohou být uvedeny údaje kontaktní osoby, ale i identifikační údaje svědků a poškozených. Pokud jsou

⁹³ Například v roce 2007: 66 dotazů do zahraničí; 133 ze zahraničí.

⁹⁴ Tvrdý, Jirí: Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, komentář, 1. vydání, Nakladatelství C. H. Beck 2004, str. 104

takové informace přeneseny, neměly by se stát součástí trestního spisu, ke kterým má případný podezřelý či osoba obviněná přístup. V praxi se totiž vyskytly případy, kdy například v malém městě účastník obchodu v rámci trestního řízení zjistil, kdo oznámení podal a poté se dopouštěl vůči této osobě vyhrožování a násilné činnosti. Do nového zákona proti praní špinavých peněz se promítl právě požadavek na to, aby se do oznámení neuváděly údaje o zaměstnanci povinné osoby nebo osoby v obdobném pracovněprávním vztahu, která podezřelý obchod zjistila.⁹⁵

Každoročně podá Finanční analytický útvar kolem stovky trestních oznámení. Například v roce 2006 jich bylo 137, v roce 2007 pak z přijatých 2048 oznámení o podezřelém obchodu, bylo podáno 102 trestních oznámení.

Orgány činné v trestním řízení pak samy posoudí, pro který trestný čin povedou trestní řízení. Trestní zákon obsahuje ve svém § 252a trestný čin s názvem **legalizace výnosů z trestné činnosti**⁹⁶. Je nutné si uvědomit, že

⁹⁵ § 18 odst. 3 zákona č. 253/2008 Sb.

⁹⁶ § 252a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon v platném znění:

„Kdo zastírá původ nebo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu

a) věci nebo jiné majetkové hodnoty získané trestným činem spáchaným v České republice nebo v cizině nebo jako odměna za něj, nebo

takovému činu vždy předchází predikativní trestný čin, kterým může být podle našeho právního řádu jakýkoliv trestný čin, při kterém vznikají výnosy.

Problematickým se jeví délka finančního vyšetřování od počátečního odhalení podezřelých transakcí k soudnímu stíhání podezřelých osob, kdy někdy trvá i několik let, než jsou případy uzavřeny.

Podaná trestní oznámení v roce 2007 se týkala obchodů v objemu více jak 6,6 mld. Kč.

Uved'me si tedy konkrétní postup při zpracování oznámení o podezřelém obchodu: je zde nutné uvést, že jsou poskytovány pouze informace, které jsou nezbytné k šetření podezřelého obchodu, resp. nezbytné pro plnění povinností Finančního analytického útvaru podle relevantní právní úpravy pro boj proti praní špinavých peněz:

- oznámení podezřelého obchodu povinnou osobou
- evidence takového hlášení sekretariátem Finančního analytického útvaru, založení subjektu do všech databází
- rozdělení zda jde o tzv. „24“ nebo „obyčejné“ ohlášení, tj. zda bylo odloženo splnění příkazu klienta nebo byl obchod již proveden
- přidělení případu konkrétnímu analytikovi útvaru
- ověření subjektů, které jsou předmětem hlášení v databázi podaných oznámení o podezřelých obchodech (tj. zda již nebyl takový subjekt šetřen, pokud ano, případ je předán analytikovi, který tento subjekt již šetřil)
- prověření subjektu ve veřejně přístupných databázích, jako například rejstřík nemovitostí, obchodní, živnostenský rejstřík apod.
- zaslání dotazu na partnerskou policejní složku, zda neprochází jejími evidencemi, tj. zda proti ní není již vedeno trestní stíhání, resp. řízení nebo zda taková osoba nebyla již v minulosti odsouzena; stejně tak se spolupracuje se zpravodajskými službami a jinými orgány veřejné moci

---

b) věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla opatřena za věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou v písmenu a), s cílem vzbudit zdání, že taková věc nebo jiná majetková hodnota byla nabyta v souladu se zákonem, bude potrestán...“.

- zjištění od daňové správy, zda daný subjekt je veden v jejich evidenci, případně zda má nějaký daňový nedoplatek či přeplatek a další relevantní informace
- zjištění od celní správy
- analýza podaného oznámení podle zjištěných informací
- ve většině případů opětovné kontaktování povinné osoby kvůli zjištění dalších detailů o provedených transakcích nebo klientovi (např. výpisy z účtu za určité období, smlouvy o účtech apod.)⁹⁷
- poté je buď podáno trestní oznámení orgánům činným v trestním řízení
- nebo je věc předána daňovým orgánům (správci daně), případně celním orgánům, pro zjištění některého správního deliktu v této oblasti
- v případě, že není zjištěno žádné podezření na praní peněz nebo jiné, je šetření ukončeno a založeno do databáze oznámených podezřelých obchodů k jeho dalšímu případnému využití.

Všechny výše uvedené postupy se nemusí ve všech případech vyskytovat najednou. V některých případech se může během okamžiku zjistit, že například šetřený subjekt prodal nemovitost, za kterou mu byly na účet převedeny peněžní prostředky.

Při provádění analýze je často nutné spojit a dohledávat i další subjekty, které přišly se šetřeným subjektem „do styku“. Analytici disponují programy, které rozkryjí vazby mezi jednotlivými subjekty či společnostmi. V některých případech dochází i ke spojování šetřených případů. Často to souvisí s převody prostředků přes banku, kdy oznámení o podezřelém obchodu jedné banky je následně podloženo dalším oznámením na další nebo stejné subjekty jiné banky. Velmi často Finanční analytický útvar při svém šetření objeví například daňové nedoplatky, nedovolené podnikání a další delikty.

Na závěr části o šetření oznámení o podezřelém obchodu je třeba uvést, že Finanční analytický útvar uchovává údaje a doklady o přijatých oznámeních a vlastním šetření po dobu 10-ti let od konce roku, v němž bylo šetření ukončeno.

⁹⁷ Podle § 24 zákona č. 253/2008 Sb. povinná osoba sdělí na žádost Finančnímu analytickému útvaru a v jím stanovené lhůtě údaje o obchodech ohledně nichž ministerstvo provádí šetření, předloží doklady o takových obchodech nebo k nim umožní přístup pověřeným zaměstnancům (analytikům) Finančního analytického útvaru a poskytne informace o osobách, které se jakýmkoliv způsobem účastnily takových obchodů.

VIII.6 Příklady z praxe

Pro dokreslení popisu šetření podezřelých případů Finančním analytickým útvarem jsou níže uvedeny dva příklady z praxe. Je uveden vždy stručný obsah případu, dále část oznámení podezřelého obchodu učiněného povinnou osobou, která popisuje konkrétní podezřelý obchod a dále závěr, který byl učiněn Finančním analytickým útvarem, případně orgány činnými v trestním řízení.

První případ:

Jednoho konkrétního dne v roce 1999 byl založen dolarový účet osoby X a ještě tentýž den byla na tento účet vložena hotovost v hodnotě téměř 500 tisíc amerických dolarů osobou Y. Jako doklad o nabytí prostředků byl předložen příkaz k výplatě uvedené částky z účtu číslo: 123456789/0000 vedený na společnosti Y, Y Company. O den později byla částka z dolarového účtu osoby X převedena na účet číslo: 987654321/0000 vedeném v českých korunách na stejného majitele - osobu X, který byl založen ve stejný den jako dolarový účet. Šetřením bylo zjištěno, že prostředky pocházejí z příjmu 8 milionů korun od pojišťovny ABC z poloviny předcházejícího měsíce na účet společnosti Y Company, kdy osoba Y převedla koruny na americké dolary, vybrala je a vložila na účet osoby X. Banka tyto převody mezi účty vyhodnotila jako podezřelé.

Banka v oznámení podezřelého obchodu uvedla následující neobvyklost operací: 1. místo převodu z jednoho účtu na druhý byla zvolena složitější a časově náročnější operace – výběr a následný vklad; 2. účty byly zřejmě založeny jen pro tuto operaci; 3. při další kontrole účtů byly zjištěny související operace, kdy na běžný firemní účet společnosti Y Company byla připsána úhrada ve výši 8 milionů korun, v polovině následujícího měsíce byla tato částka převedena na americké dolary (cca 500 tis. dolarů) a převedena na účet 987654321/0000 a z tohoto účtu byla den po převodu vybrána částka cca 500 tisíc amerických dolarů v hotovosti osobou Y a stejného dne vložena na účet číslo: 123456789/0000 osoby X.

Finanční analytický útvar v této věci procházel své databáze, dále obchodní rejstřík, živnostenský rejstřík, kde našel informace k oběma subjektům. Dále se dotazoval relevantních finančních a celních úřadů, pojišťovny a dále například Policie ČR.

Ze závěru šetřeného případu vyplynulo, že osoba Y byla již v roce 1968 šetřena policií pro podezření z trestného činu rozkrádání. Zdrojem částky 8 milionů korun byla výplata pojistného plnění od pojišťovny za krádež 3 tisíc kusů procesorů společnosti Y Company. Při svém šetření Finanční analytický útvar zjistil, že osoba Y je pojištěna u pojišťovny na jiný titul než bylo uplatněno pojistné plnění. Procesory, které byly společnosti Y Company ukradeny, měly být v republice technologicky přepracovány a odeslány zpět do zahraničí, namísto toho osoba Y deklarovala po jejich ukradení s tím, že se jedná o dovoz a procesory byly tedy v majetku společnosti Y Company. V majetkové účetní evidenci nebyly ovšem zaznamenány. Společnost Y Company byla pojištěna na svěřený majetek pouze v hodnotě 500 tisíc korun, ale na vlastní majetek do výše 8 milionu korun. Jednání bylo posouzeno jako pojistný podvod a bylo podáno trestní oznámení. Oznámení Finančního analytického útvaru bylo policií o tři roky později odloženo.

Druhý případ:

Osoba A obdržela v srpnu roku 2000 platbu z Lichtenštejnska ve výši 400 tisíc německých marek s platebním titulem dědictví, dar, kterou tato osoba bezprostředně převedla do Itálie. Jako účel uvedla nákup nemovitosti. Finanční úřad místně příslušný podle trvalého bydliště osoby A nebyl o obdržení dědictví informován.

Banka ve svém popisu předmětu a podstatných okolností uzavření obchodu uvedla, že v srpnu 2000 předala osoba A příkaz k hladké platbě do zahraničí na vrub oznamovanému účtu č.: 11111111/0000 ve výši 400 tisíc německých marek ve prospěch účtu č.: 22222222/0000, na příjemce osobu B z Itálie. Účel platby byl nákup nemovitosti. Banka dále uvedla, že finanční prostředky pochází ze dvou úhrad ze zahraničí, a to, z července 2000, kdy byla připsána ve prospěch oznamovaného účtu 11111111/0000 úhrada ve výši 300 tisíc německých marek, kde je bankou (Lichtenštejnská banka z Vaduzu) příkazce uveden jako příkazce „one of our clients“, platební titul úhrady byl dědictví,

dary. O tři dny dříve před touto operací byla připsána ve prospěch oznamovaného účtu 11111111/0000 úhrada ve výši 100 tisíc německých marek, kde byl jako příkazce uveden „one of our clients“, banka příkazce byla opět Lichtenštejnská banka z Vaduzu, platební titul úhrady dědictví, dary. Zahraniční banka dodatečně povinné osobě ohlašující podezřelý obchod upřesnila, že plátcem obou plateb byla osoba B. Klient osoba A údajně sdělila, že ona posílá peníze pouze svému synovi, který pak bude kupovat nemovitost. Jako podezřelé se bance jevílo, že finanční prostředky byly odeslány z Lichtenštejnska do České republiky, rozdělené navíc do dvou úhrad, a následně transferovány na Sicílii. Dále bylo podezřelé, že původní příkazce byl uveden pod heslem „one of our clients“. Navíc banka zjistila, že tyto převody neodpovídají běžným operacím na účtu osoby A.

Pracovníci analytického oddělení Finančního analytického útvaru procházeli dostupné databáze, například Kerberos, obchodní rejstřík, živnostenský rejstřík, další daňové databáze a dožadovali vyjádření finančního úřadu a útvar odhalování korupce a finanční kriminality Policie. Finanční analytický útvar poté podal na osobu A trestní oznámení z důvodu podezření ze spáchání trestného činu krácení daně. O dva roky později obdržel usnesení, v němž policie sdělila, že prošetřením případu zjistila, že se jednalo o dědictví finanční částky po občanu z Německa, které nepodléhá dani dědické, protože se podle relevantního ustanovení zákona vybírá daň pouze z movitého majetku zůstavitele – občana jiného státu, který se nachází v tuzemsku, pokud mezinárodní smlouva nestanoví jinak. Za zděděnou částku osoba A koupila penzion na ostrově Sicílie, který provozuje její syn, osoba B, občan Německa, který emigroval před rokem 1989. Vzhledem k výše uvedenému bylo rozhodnuto o odložení trestního oznámení.

Z výše popsanych případů vyplývá, že případy mohou být velmi rozličné. Proplétají se různým spektrem obchodních i běžných denních činností osob a některá podezření tak mohou být založena na pouhé neobvyklosti či menší četnosti životních situací. V některých případech tak například dojde pouze k tomu, že útvar nebo orgány činné v trestním řízení jen objasní, vzhledem k informacím a zdrojům, které mohou na základě zákonných zmocnění použít, operace, které jsou naprosto legální. Ovšem, ačkoliv jsou v praxi Finančním

analytickým útvarem často zjištěna také zásadní podezření ze spáchání trestných činů a nalezeny důkazy na jejich prokázání, dochází poměrně často ze strany orgánů činných v trestním řízení k odložení takových případů. To je ovšem problematika, kterou se tato práce již nezabývá a je potřeba tuto otázku řešit v trestně-právní rovině. Zpětná vazba podaná orgány činnými v trestním řízení je však pro Finanční analytický útvar velmi důležitá, zejména z důvodu preventivního boje proti praní špinavých peněz, tj. zejména pro vytvoření účelných překážek legalizace výnosů z trestné činnosti.

IX. Zahraniční právní úprava

Vzhledem k příbuznosti právního řádu a zároveň rozdílnosti typu jednotky byl vybrán případ Slovenské finanční zpravodajské jednotky.

Odbor Finančního zpravodajství na Slovensku vznikl 1. listopadu 1996 jako samostatný odbor Úřadu finanční policie, který měl velmi dobré zkušenosti s prověřováním a dokumentováním různých finančních podvodů a měl vytvořenou vlastní databázi poznatků k subjektům páchajícím finanční trestnou činností. Zároveň jeho pracovníci získali v procesu přípravy zřízení tohoto odboru potřebné znalosti z fungování finančních zpravodajských jednotek v jiných zemích Evropy a vytvářeli také sekundární legislativu k zákonům, které upravovaly boj proti praní špinavých peněz na Slovensku.

V červnu 1997 se stal Odbor Finančního zpravodajství členem mezinárodní organizace sdružující finanční zpravodajské jednotky, Egmont Group.

V rámci reorganizace Policejního sboru zanikl Úřad finanční policie a Odbor Finančního zpravodajství se přetransformoval k 1. 1. 2004 na Zpravodajskou jednotku Finanční policie, která byla zařazena do struktury Úřadu boje proti organizované kriminalitě Prezídia Policejního sboru.

Zpravodajská jednotka je finanční zpravodajskou jednotkou policejního typu, což vytváří předpoklad efektivního využívání policejních zkušeností při získávání a zpracování informací finančního charakteru souvisejících

především s podezřením z ekonomické trestné činnosti a s tím související legalizace výnosů z trestné činnosti.⁹⁸

Slovenská zpravodajská jednotka má 4 oddělení: neobvyklých finančních operací, kontroly povinných osob, mezinárodní spolupráce a prověřování majetku.

Slovenská republika disponuje tedy policejní finanční zpravodajskou jednotkou. Co se týká konkrétního postupu při šetření podezřelého obchodu, liší se zejména tím, že v případě zjištění, že šetřený subjekt je nebo byl již rozpracován vlastními útvary Úřadu boje proti organizované kriminalitě, pak je jim tato informace zaslána k jejich dalšímu využití nebo na vědomí. Příklad může být také postoupen jiným útvarům Policejního sboru, které mají dotčený subjekt rozpracován, respektive, kteří mohou informaci jinak využít. V případě zjištění skutkové podstaty trestného činu legalizace je takový případ předán orgánům činným v trestním řízení stejně jako v České republice.

X. Finanční instituce a jejich aktivní role

Finanční trh je v České republice výrazně dominován bankami, které představují tři čtvrtiny jeho celkových aktiv, přičemž žádný z dalších typů finančních institucí nepřekračuje desetiprocentní hranici. Bankovní sektor v České republice je výrazně internacionalizovaný, prakticky nejvíce v celé Evropské unii, protože majitelé významného počtu a všech velkých bank mají sídlo v zahraničí, zejména v jiných zemích Evropské unie. Navzdory vyšší míře koncentrace je trh vysoce konkurenční. Klientům jsou neustále nabízeny inovované produkty a poskytování řady bankovních služeb a produktů se odehrává ve velmi ostrém konkurenčním prostředí. Míru soutěživosti na

---

⁹⁸ Právne a inštitucionálne aspekty boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti, Zborník príspevkov k vedeckovýskumnej úlohe zo seminára konaného dňa 29. októbra 2007 na akadémii Policajného zboru v Bratislave, Bratislava 2007, str. 61 - 62

bankovním trhu pak dokládá i neustálé posilování úlohy středně velkých bank.⁹⁹

Finanční ústavy čelí stále silnějším regulatorním požadavkům a rostoucímu tlaku na jejich plnění. Řada bank proto posunula boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti do popředí svých zájmů.

Do intenzivnější ochrany před praním peněz skrz struktury finanční instituce se kromě stále většího zapojení vedení, top managementu, zvyšují také náklady na tento boj. Hlavní nákladové položky tvoří zejména monitorování transakcí a školení zaměstnanců.

O bankách by se dalo říct, že jako typ povinné osoby, plní požadavky právních a jiných regulatorních předpisů bez větších problémů. Naopak, samy se snaží vytvářet takové prostředí, kde k legalizaci nezákonných výnosů nedochází. Samozřejmě, že skutečná částka legalizovaných prostředků, která přes banky „proteče“ nebude nikdy přesně známa, nicméně, zjištění, že v té či oné bance se peníze perou nebo že byla taková instituce k praní peněz zneužita vytváří špatný obraz v očích jejich klientů, zejména obchodních společností, které by ji poté mohly jako klienti opustit. Toto si banky samozřejmě nemohou dovolit, protože žijí z peněz svých klientů.

Vzhledem k nákladnosti sledování jednotlivých obchodů a neustálému monitoringu všech platebních transakcí, začaly banky již využívat i softwarových produktů, které jsou „šity na míru“ právě konkrétním institucím. Automatizovaný produkt pak sleduje všechny indikátory potřebné pro odhalení praní peněz, finančních sankcí a podobně.

V roce 2000, se na zámku Wolfsberg, v severovýchodním Švýcarsku, sešlo jedenáct celosvětových bank, aby vytvořily návrh vodítek proti praní špinavých peněz pro soukromý sektor. Tyto (The Wolfsberg Anti-Money Laundering Principles for Private Banking) byly publikovány v říjnu 2000 (v květnu 2002 proběhla jejich revize). **Wolfsbergská skupina (Wolfsberg Group)** je tedy sdružení soukromých bank, které usilují o vytvoření standardů

---

⁹⁹ Výroční zpráva České bankovní asociace 2006 – 2007, str. 8

pro poskytování finančních služeb a souvisejících produktů. Tato skupina pak dále vydává principy pro další problematické oblasti¹⁰⁰.

V rámci České republiky a její **Bankovní asociace (ČBA)**¹⁰¹, funguje **Komise pro bankovní a finanční bezpečnost**. V rámci činnosti ČBA v oblasti AML/CFT problematiky se její zástupci angažují zejména v přípravě zákonných a podzákonných norem ve finanční legislativě, pořádáním různých odborných seminářů, rozvojem pracovních vztahů s regulatorními orgány, vydáváním standardů bankovních aktivit, které jsou členy na základě dobrovolnosti implementovány, a také mezinárodní spolupráci v rámci evropských bankovních a finančních struktur. Zástupci Finančního analytického útvaru tuto Komisi pravidelně navštěvují a informují ostatní zástupce o nově přijatých regulatorních opatřeních, poskytují výkladová stanoviska a spolupracují při další činnosti této Komise. Například v rámci přípravy nového zákona proti praní špinavých peněz, v rámci implementace III. AML Směrnice, byly banky průběžně informovány o stavu příprav nové právní úpravy a měly možnost průběžných pracovních konzultací.

Tím, že jsou špinavé peníze prány prostřednictvím bankovních institucí, vyžaduje situace pro tyto subjekty stále větší míru ostražitosti. Určití klienti se mohou ukázat jako nevýnosní, vzhledem k tomu, kolik stojí jejich monitorování a hlášení zpráv, a být s nimi v obchodním vztahu eventuálně vede k uložení pokut. Samozřejmě, banky jako soukromoprávní subjekty, mohou od takového vztahu upustit. Problém s uzavřením bankovního vztahu s takovými skupinami klientů je, že klienti jsou poté vlastně nuceni hledat neformální poskytovatele převodů. To může mít ovšem škodlivé následky. Například v roce 2005 americké banky začaly odmítat poskytování obchodních služeb v takovém rozsahu, že bylo ohroženo celé odvětví poskytování peněžních služeb. Za účelem vyřešení tohoto problému, FinCEN publikoval pozměněná vodítka (guidelines), která efektivně zmenšila pravděpodobnost, že by byly banky pokutovány za poskytování peněžních služeb. Z uvedeného vyplývá, že ačkoliv protiopatření pro praní špinavých

---

¹⁰⁰ Například AML Principles for Correspondent Banking, Statement on Monitoring Screening and Searching, Guidance on a Risk Based Approach for Managing Money Laundering Risks, AML Guidance for Mutual Funds and Other Pooled Investment Vehicles a další.

¹⁰¹ K 30. 6. 2007 má ČBA 35 plných členů a 4 členy přidružené.

peněz jsou nutná, je třeba vést je takovým způsobem, aby nedošlo k opačnému účinku a tato opatření se neobrátila proti celému bankovnímu systému.

V současné době, v souvislosti se stále větším monitorováním bankovních převodů, se stále více objevuje zasílání a převážení peněz přes hranice. Je běžné, že na českých letištích dochází k pašování hotovosti například ukrytím hotovosti do palubního zavazadla či do jiných předmětů, která jsou v rámci letů přepravována. K boji proti problému tzv. cash couriers (poslů s penězi) bylo přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící. Toto nařízení bylo provedeno na národní úrovni právě novým zákonem proti praní špinavých peněz¹⁰². V České republice zůstává tato úprava však obdobná, protože do přijetí nového zákona ji upravoval zákon č. 61/1996 Sb.¹⁰³, došlo pouze ke snížení prahové hodnoty z EUR 15.000 na EUR 10.000. Česká republika je však jedna z mála zemí, která ve své vlastní právní úpravě řeší také problematiku převážení vysoce hodnotných komodit, kterými jsou zejména drahé kovy a kameny, ale dále třeba také čipy, datové karty apod.

Po přijetí nové právní úpravy, která vychází ze směrnic evropského práva, se banky, ale i jiné úvěrové a finanční instituce, stejně jako jiné povinné osoby budou potýkat s problémem zjišťování politicky exponovaných osob. Jsou jimi osoby, které vykonávají významné veřejné funkce. Úprava v České republice zahrnuje do definice takových osob pouze osoby zahraniční, nikoliv vnitrostátní činitele, a pak také osoby, které takové funkce vykonávají mimo Českou republiku (například čeští zástupci v Evropské unii – poslanci Evropského parlamentu či Eurokomisař). Většina evropských států zvolila stejný postup. Dle typologie se jedná o vysoce rizikové klienty¹⁰⁴, proto se sleduje nejen jejich podnikatelská činnost, ale také objemy transakcí a podobně. Banky musí k tomuto sledování centralizovat informace z různých zdrojů a seznamů, průběžně zjišťovat, zda se klient nestal politicky exponovanou osobou a v případě, že ano, provádět kontrolu klienta. Ustanovení o politicky exponovaných osobách bylo velmi problematické

¹⁰² § 41 zákona č. 253/2008 Sb.

¹⁰³ § 5 zákona č. 61/1996 Sb.

¹⁰⁴ Jsou umístěny na vnitřních tzv. black listech bankovních klientů jednotlivých institucí.

zařadit i do nového právního nástroje. Nicméně Česká republika byla nucena tuto úpravu na národní úrovni provést z hlediska přijetí III. AML směrnice. Zákonodárci se tak potýkali zejména s určením definice. Ačkoliv je toto ustanovení problematické již od samého počátku, povinné osoby jej musí naplňovat. Vzhledem k obtížnosti aplikace však v praxi bude nejspíš nutné, aby si banky vystačily s prohlášením klienta, zda je či není takovou osobou. Na trhu se však objevily i společnosti, které za úplatu bankám nabízejí seznamy takových osob, nutno ovšem podotknout, že zatím nejsou dostatečně kvalitní.

Pro banku je také velmi důležitá zpětná vazba o podaných oznámeních o podezřelém obchodu. Pro oddělení Compliance je přínosné získat zpětnou informaci o tom, jak bylo s ohlášením naloženo, tj. zda bylo prověřeno a odloženo nebo zda bylo podáno trestní oznámení ve věci. Regulační orgán se proto snaží v tomto vyjít bankám vstříc a nově bylo v roce 2008 zavedeno poskytnutí informace bankám, o tom zda bylo trestní oznámení podáno či nikoliv. Zaměstnanci Finančního analytického útvaru se na školeních či odborných prezentacích také snaží bankám obecně analyzovat a vysvětlit hlavní chyby v podaných oznámeních o podezřelých obchodech.

XI. Dohled

Finanční analytický útvar vykonává **správní dozor**¹⁰⁵ nad plněním povinností stanovených relevantními právními normami v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu nad povinnými osobami. Tuto kontrolu spolu s ministerstvem financí provádí také **Česká národní banka** u povinných osob, vůči nimž vykonává dohled¹⁰⁶, u vymezených subjektů **správní úřady s působností nad dodržováním zákona o loteriích a jiných podobných hrách, a Česká obchodní inspekce** u osob oprávněných k obchodování s kulturními památkami nebo předměty kulturní hodnoty nebo ke zprostředkování takových obchodů a u osob oprávněných k obchodování

¹⁰⁵ § 35 zákona č. 253/2008 Sb.

¹⁰⁶ § 44 zákona č. 6/1993 Sb. o České národní bance, v platném znění

s použitým zbožím nebo ke zprostředkování takových obchodů nebo k přijímání věcí do zástavy.

Finanční analytický útvar v rámci kontrol spolupracuje s ostatními dozorovými a kontrolními orgány, které vykonávají u bank, pojišťoven, stavebních spořitelen, spořitelních a úvěrních družstev, případně nebankovních míst s devizovou licencí České národní banky, kontrolu nad zavedením a uplatňováním opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a proti financování terorismu. Hlavním partnerem útvaru je tedy Česká národní banka, konkrétně sekce zabývající se bankovní regulací a dohledem a řízením rizik.

Na žádost České národní banky poskytuje útvar průběžně podklady ke kontrolám, jako jsou například informace, zda povinné osoby doručily útvaru svůj systém vnitřních zásad a poznatky, které má útvar ke kontrolovanému subjektu k dispozici.

Finanční analytický útvar s Českou národní bankou spolupracuje také v rámci preventivních opatření, zejména spoluprací k vytváření metodických stanovisek k platné legislativě. V případě kontrol prováděných na místě Českou národní bankou, si tato vyžaduje informace o takové povinné osobě, kterými útvar disponuje, zejména o kontaktních osobách a systému vnitřních zásad.

U vymezených subjektů provádí kontrolu dodržování povinností vyplývajících z tohoto zákona advokátovi, notáři, auditorovi, soudnímu exekutorovi nebo daňovému poradci na základě písemného podnětu Ministerstva financí (Finančního analytického útvaru) **příslušná profesní komora** jednotlivých subjektů. Poté je povinna uvědomit písemně Ministerstvo financí o výsledku této kontroly.¹⁰⁷

Finanční analytický útvar vede evidenci systémů vnitřních zásad a jejich změn, které některé z povinných osob musí doručovat na útvar pro provedení kontroly. Tyto systémy jsou vlastně jakýmsi preventivním nástrojem k předcházení praní špinavých peněz a financování terorismu.

---

¹⁰⁷ § 37 zákona č. 253/2008 Sb.

Ke komplexnosti a účinnosti kontrolní funkce Finančního analytického útvaru chybí větší počet zaměstnanců útvaru, což je již několikaletý problém.

XII. Budoucí vývoj a možnosti řešení

Hlavním problémem současného boje proti praní peněz je zejména využívání stále nových forem převodů a rozšíření spektra platebních služeb jako takových. Legislativa tak musí neustále nově reagovat na nové formy a svým způsobem i na velmi časté obcházení příslušné legislativy. V poslední době se poměrně rozšířilo využívání možností k provádění promptních a anonymních převodů plateb prostřednictvím Internetu. Dnes již není nutné chodit do banky, ale vše jde vyřešit prostřednictvím domácího počítače bez opuštění domova. Využitím Internetu se tak stávají irelevantní hranice jednotlivých zemí a během několika vteřin může proběhnout platba z jednoho konce světa na druhý.¹⁰⁸

XII.1 Současné hrozby

Internet je dnes zneužíván k finančním podvodům, což mohou představovat například různé aukce a online maloobchodní projekty, krádeže identity, manipulace s trhy a účty a podobně. Finanční analytický útvar řeší také případy tzv. phishingu neboli „rybaření“. „Rybáři“ se snaží podvodně získat hesla nebo detaily kreditních karet tím, že se vydávají za důvěryhodnou osobu nebo přímo společnost v elektronické komunikaci, je využíván email nebo jiný typ naléhavých zpráv. Často se zdá, že email patří skutečné instituci, u které má například klient veden účet. Vyskytly se také případy nezákonného obchodování na internetových bankovních účtech. Je využíváno hackerství nebo rybaření k získání informací o účtech osob a hesel uživatelů internetového bankovníctví. V některých zemích je využíváno například bezdomovců nebo nezaměstnaných (tzv. frontmanů), kteří si za úplatu otevrou

¹⁰⁸ V roce 2006 publikoval FATF studii o nových platebních metodách, kde říká, že Internetové platební systémy jsou pouze jedním ze šesti nových platebních metod, včetně například předplacených karet a elektronických peněženek.

účet s internetovým bankovníctvím a s debetními kartami a poté co jsou identifikováni předají všechny dokumenty, které v bance obdrželi zločincům. Tito je pak využívají pro praní peněz nebo jiné podvodné transakce. Taková „aktiva“ pak mohou prodat i přes internet.

Velkým problémem je obtížná identifikovatelnost nelegálních finančních operací. Těmto stále novým metodám je třeba předcházet nebo minimálně co nejvíce ztížit možnosti takového zneužití. Ročně přijdou finanční instituce na celém světě kvůli takové podvodné činnosti o miliardy dolarů.

V minulosti se za jediný anonymní způsob placení považovala hotovost. Avšak, její hlavní nevýhoda je skutečnost, že hotovost je objemná a těžká. Stejná hodnota v elektronické podobě neváží nic a přenos z jedné země do druhé netrvá více jak pár vteřin. Jediná velká výhoda, kterou elektronické převody peněz mají, bez ohledu na to, jakým způsobem jsou provedeny, je, že zanechávají stopu, která může být detekována.

„Virtuálních“ platebních systémů dnes existuje celá řada, například Western Union, který existuje již od roku 1860, WebMoney, PayPal, který je považován za největší internetový platební servis na světě, CashU a další. Například PayPal je regulován a dohlížen americkými regulačními a dohledovými orgány a musí mít program proti praní peněz, uchovávat záznamy o transakcích a oznamovat podezřelé transakce americké FIU, tj. FinCENu. V dnešní době však již najdeme i společnosti, které se zabývají poskytováním služeb, jimiž dokážou nabídnout zničení jakýchkoliv stop a poskytují anonymitu svým zákazníkům.

Ačkoliv se zdá, že podvodů a možností legalizace nelegálních výnosů pomocí internetu stále přibývá, vrací se i další „trend“, a to jsou převozy hotovosti přes hranice. Týká se to především některých skupin obyvatel, národnostních menšin a také migrantů, kteří například v České republice pracují a vydělané prostředky pak zasílají do svých rodných zemí, kde mají ve většině případů své rodiny. Nutno dodat, že u mnohých z těchto skupin byla odhalena kriminalita nebo činnost, jejíž zisky unikají jak daňovým nebo celním orgánům. Takové skupiny pak převáží prostředky přes mezinárodní letiště ve svých příručních a jiných zavazadlech. Případy mohou být někdy kuriózní, to když je hotovost uložena například v obalech od čokolády nebo v hůlce

starého člověka. Ve většině případů se jedná o kurýry hotovosti, kteří s původní kriminalitou nijak nesouvisí, ale jsou za úplatu najímáni právě pro tyto účely. Organizované skupiny jsou schopné obětovat až polovinu svých nelegálních zisků. Ačkoliv podle platné legislativy¹⁰⁹ je nutné písemně oznamovat celnímu orgánu při překročení hranice Evropských společenství dovoz a vývoz platných platidel, šeků a jiných investičních nástrojů, stejně jako cenných komodit, v praxi není toto ustanovení často naplňováno, resp. je obcházeno. Jedinou účinnou obranou je provádět časté kontroly cestujících.

Pakliže se vrátíme k boji proti elektronickému praní peněz, je velmi důležitá spolupráce. Zejména banky spolupracují velmi dobře, protože nechtějí, aby utrpěla reputace společnosti. Na druhé straně jsou schopné vyplácet v tichosti svým klientům škody, které utrpěli například hackerstvím, což může kriminalitu v tomto poli naopak zvýšit.

Za tímto účelem se zdá být velmi vhodné, aby odpovědní pracovníci banky a Finančního analytického útvaru, resp. orgánů činných v trestním řízení, spolu komunikovali a informovali se o nových rizicích, vysvětlovali indikátory a identifikovali případy praní peněz například po Internetu.

Dnešním velkou praxí bank je, že se stále zvyšuje počet činností, které si nechávají jednotlivé společnosti **outsourcovat**¹¹⁰. Ovšem existuje celá řada důležitých a komplexních požadavků, které se týkají organizace a uspořádání outsourcingu a společnosti je musí dodržovat. Původně šlo zejména o využití průběžných provozních činností, dnes se však lze setkat i s požadavkem na outsourcing identifikace klienta. Obecně by však společnosti neměly vyčleňovat důležité provozní funkce způsobem, který může zásadní mírou narušovat kvalitu vnitřních kontrolních mechanismů a schopnost regulátora monitorovat dodržování veškerých povinností společnosti, která zajišťuje outsourcing. Povinné osoby musí být schopné poskytnout regulátorovi dostatečnou dokumentaci, která doloží splnění povinností vyplývajících z relevantních právních předpisů. V tomto smyslu je tedy někdy nutné apelovat na povinné osoby, aby jim neunikal v zájmu snížení nákladů na svou

¹⁰⁹ § 41 zákona č. 253/2008 Sb., nařízení (ES) č. 1889/2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící

¹¹⁰ Outsourcing, tj. využívání subdodavatelských vztahů, používání externích služeb.

provozní činnost, také smysl a účel základních zásad a principů boje proti praní špinavých peněz nebo financování terorismu.

Hlavním problémem v boji proti praní peněz je zejména řešení problematiky zajišťování takových nelegálních výnosů, kdy může dojít k **nedostatečné aplikaci** některými orgány činnými v trestním řízení. Takový závěr vyplývá mimo jiné z počtu dokončených trestních řízení a počtu odsouzených občanů za trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti.

Toto ovšem není problém pouze České republiky. Například podle údajů nizozemského ministerstva spravedlnosti bylo v zemi v roce 1995 nahlášeno 16 125 podezřelých transakcí. Jen 14 % z nich bylo natolik podezřelých, že bylo předáno policii a jen 0,5 % z původního množství nakonec vedlo k soudním procesům.¹¹¹

Problémem je především, že rozplést kauzu legalizace výnosů často vyžaduje perfektní znalost všech platebních a investičních instrumentů, včetně prostředí, ve kterém se používají. Problematika jednotlivých kauz je často velmi složitá a tak problémem může být i nedostatečná kvalifikace rozhodujících orgánů. Odborná praxe například vidí velký problém v rozpuštění do roku 2007 působící Finanční policie. V této pracovali zkušení kriminalisté s odbornou praxí, kteří ovšem ve většině případů po této skutečnosti odešli z řad policie jaké takové. Do budoucna by bylo tedy vhodné opět založit specializovaný tým expertů, kteří by se soustředili zejména na vyhledávání a zajišťování výnosů z nelegálních činností.

XII.2 Budoucí vývoj

Tím, že byla v roce 2008 plně implementována III. AML směrnice proti praní špinavých peněz a další související evropské právní předpisy zákonem č. 253/2008 Sb. a související vyhláškou ČNB, na poli legislativy nebude nutné vytvářet nové normy. Finanční analytický útvar by se měl však zaměřit na zvyšování povědomí o problematice boje proti praní peněz a financování

---

¹¹¹ The Economist Newspaper Limited: Praní špinavých peněz – Zákony dohánějí realitu, zdroj ASPI, IČ ASPI 7386 (LIT)

terorismu a to zejména u povinných osob jiných než jsou úvěrové instituce. Jde o to, že banky a další úvěrové instituce jsou v úzké spolupráci s útvarem již delší dobu a jejich vztah se bude nadále jistě úspěšně vyvíjet. Je však třeba prohloubit nebo v některých případech nastavit spolupráci s ostatními finančními a jinými relevantními odvětvími podnikání.

V případě, že bude připravována **nová evropská legislativa**, zástupci Finančního analytického útvaru toho budou účastni a budou tak moci ovlivnit konečný text dokumentu, což je dobré zejména vzhledem k aplikaci jednotlivých ustanovení.

Co se týká budoucího vývoje finančních zpravodajských jednotek. Ačkoliv, jak již bylo výše uvedeno, byly založeny pouze za účelem boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, dnes již řeší problematiku boje proti financování terorismu a ve většině případů také problematiku uplatňování mezinárodních sankcí. K těmto uvedeným problematikám dnes probíhají diskuze, ve kterých se objevuje myšlenka, že by tyto útvary měly pojmout také oblast **boje proti šíření zbraní hromadného ničení**. Důvodem pro to je existence perfektní mezinárodní spolupráce s informačními enkryptovanými kanály, důvodem proti jsou jednak expertní znalosti a jednak nárůst agendy na úkor kvalitního boje a prevence proti praní peněz, tedy původní agendě těchto jednotek.

Je nutné si uvědomit, že Finanční analytický útvar nespolupracuje pouze s veřejným sektorem, ale je vlastně závislý na vnějších podnětech přicházejících ze soukromé sféry. Co se tedy týká analytické činnosti, bude vhodné nastavit **spolupráci** také s dalšími soukromoprávními subjekty, ovšem stejně tak i s dalšími orgány státní správy a vylepšit spolupráci se stávajícími, například zrychlením komunikace. Ne všechny spolupracující orgány jsou v dnešní době připraveni komunikovat skrz enkryptované spojení MoneyWeb, což by ovšem velmi urychlilo potřebnou výměnu informací a sběr k provádění šetření nutných dat. Toto se týká také soukromého sektoru, kdy stále ještě některé velké společnosti, povinné osoby, tohoto spojení nevyužívají, což představuje nadbytečnou administrativní zátěž.

Jako jeden z hlavních úkolů, který je třeba do budoucna řešit, jak ze strany Finančního analytického útvaru, tak ze strany spolupracujících státních

orgánů, je poskytování pravidelné a dostatečné **zpětné vazby**. Pro povinné osoby jsou tyto informace velmi cenné zejména pro to, že si podle takových údajů mohou nastavit jednotlivé filtry či své systémy vnitřních zásad a aplikace takových opatření pak vede k větší efektivnosti, tj. povinná osoba je poté schopna jednoduše a v některých případech zcela bez „pomoci“ Finančního analytického útvaru, zanalyzovat a vyhodnotit případnou podezřelost například bankovní operace. Co se týká zpětné vazby mezi útvarem a například orgány činnými v trestním řízení, ta zase vede k vyjasnění, jaké důkazní prostředky jsou relevantní pro navazující trestní řízení a pro vyhodnocení efektivity podaných oznámení o podezřelých případech povinnými osobami.

Závěr

Záměrem této práce bylo popsat jeden z problémů současného finančního světa, problematiku legalizace výnosů z trestné činnosti, a s tím související trestné činnosti a způsoby prevence a řešení této otázky v rámci finančního práva. Tato práce osvětlila obecně samotný pojem legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, jejich jednotlivé fáze a ve svém vývoji i právním vymezení určila státní orgán odpovědný za nastavení významných opatření k potírání takové činnosti.

Pod praním špinavých peněz lze chápat jakoukoliv činnost, která směřuje k zastření jejich nelegálního původu a v dokonalém případě také vzbuzení zdání o zákonném nabytí takových prostředků. Průvodním znakem takové legalizace je podezřelý obchod, transakce, která mnohdy nemá zákonné logické vysvětlení.

Původně bylo praní peněz spojováno zejména s výnosy, které plynuly z prodeje drog, postupem času se však rozšířilo na téměř všechny oblasti trestné činnosti. V České republice, stejně jako ve většině zemí dnešního světa, tak vznikl specializovaný útvar, který má nastavovat jak překážky, tj. bojovat preventivně, tak bojovat následně, tj. šetřit podezřelé obchody přicházející ze soukromého sektoru, případně předávat své podněty jiným

orgánům státní správy, zejména orgánům činným v trestním řízení. Úkolem šetření podezřelých obchodů není pouze vystopování takových nelegálních peněz, ale jde samozřejmě o to, zjistit také predikativní trestný čin, tedy zdrojovou kriminalitu. Pokud se jí daří vhodně zastavit, pak se nelegální výnosy budou obecně snižovat.

Je nutné připomenout, že k legalizaci nezákonných výnosů nedochází při zisku z nelegální činnosti vždy. Legalizace výnosů je až poslední variantou a etapou, jak „ukrýt“ špinavé peníze. Dochází k ní většinou až tehdy, když je organizovaná skupina dostatečně zabezpečena, má obstarány prostředky k tomu, aby mohla dále a lépe vykonávat co nejjednodušeji svou další nelegální činnost a členové takové skupiny již dostatečně naplnili své představy o možných hmotných statcích.

Nutné je bojovat především preventivně, tj. ztížit možnosti legalizace a zároveň uchovat stopy po možných přesunech získaných výnosů. Toto je svým způsobem také řešení pro to, aby taková opatření měla co nejmenší dopad na podnikatelské prostředí v republice, ale zároveň, aby byla v souladu s mezinárodními standardy a neumožňovala organizovaným skupinám nebo jednotlivcům zaměřit se na český trh a v něm rozkrýt trhliny právního systému nebo jiné možnosti obcházení zákonných norem.

K boji proti praní peněz, tedy mimo orgány činnými v trestním řízení, pomáhají speciální finanční zpravodajské jednotky, a to na celém světě. V České republice je tato představována Finančním analytickým útvarem Ministerstva financí České republiky, jehož postavení je zakotveno v relevantní právní úpravě. Úkolem tohoto útvaru je analyzovat a zpracovávat informace ohlášené především úvěrovými a finančními institucemi a dalšími povinnými osobami, tyto informace dále na úrovni České republiky, ale i v zahraničí, v rámci svého účelu zapracovat, tak aby byly náležitě využity. Za tímto účelem má Finanční analytický útvar nezávislý a specifický vztah s bankovním sektorem, centrální bankou a s dalšími institucemi prosazujícími zákonné povinnosti, stejně jako je napojen na zahraniční subjekty se stejnou věcnou příslušností.

Svým šetřením Finanční analytický útvar napomáhá k objasňování neobvyklých nebo přímo podezřelých transakcí, obchodů, které často nemají

logické opodstatnění. Díky informacím, kterými ze zákona disponuje, a nastavené spolupráci s konkrétními orgány státní správy, stejně jako se soukromým sektorem, tak dokáže v rámci svého šetření a analýzy prověřit podezřelé operace nebo subjekty a tím vyhledat predikativní trestnou činnost nebo také zamezit zmizení peněžních prostředků z území České republiky. Finanční analytický útvar v rámci svého šetření často přichází na porušení jiných právních předpisů, kdy takové podezření předává kompetentním orgánům státní správy.

Významná je tedy nejen operativní analytická činnost, ale také preventivní opatření k boji proti praní peněz, která jsou nastavena taktéž i nově přijatou legislativou a činností Finančního analytického útvaru na dostatečné úrovni, kdy probíhá jasnější spolupráce jak s ostatními dohledovými a regulačními orgány, tak s odbornou praxí. Tato opatření se zdají být dostatečná. Problémem, který však zůstává, je, že tento existující potenciál není zřejmě beze zbytku využíván a dosud nebyla vytvořena soudní praxe, která by podpořila účinnost snahy bojovat proti praní peněz a nově také proti financování terorismu. Jedním z prostředků, který má tomuto problému pomoci, je zakotvení zpětné vazby. Ta by měla být nově poskytována nejen od útvaru jednotlivým povinným osobám, ale zejména od orgánu činných v trestním řízení Finančnímu analytickému útvaru. Dle mého názoru by bylo také velmi účinné poskytovat školení v oblasti boje proti praní peněz, dále v oblasti nových možností převodů peněz, stejně jako nových typů zneužití platebního systému, nejen soukromému sektoru, ale také státní správě, kdy právě ona může selhat v konečném řešení případů.

Nutno podotknout, že v České republice se zatím zdržovat zdroje a nelegální výnosy nedaří. Ačkoliv je ročně podáváno pouze prostřednictvím Finančního analytického útvaru několik stovek trestních oznámení, další řízení jsou velmi časově náročná a v poměrně častých případech jsou navazující šetření oznámení odkládána. Kriminalisté se často zaměřují pouze na zdrojovou kriminalitu a nezákonný zisk tak zůstane v rukou organizovaných skupin nebo jednotlivců, kteří ačkoliv jsou zadrženi, dostanou se po výkonu trestu opět ke svým ziskům. Ty jim pak mohou obecně pomáhat k vytváření

ještě větších nelegálních zisků. Účinným bojem je tedy nezákonně získaný majetek vyhledat, zajistit a poté zkonfiskovat.

V této práci je popsána finančně-právní analýza podezřelého obchodu, tedy vlastně šetření, které provádí jak samotná povinná osoba (se zaměřením na bankovní instituci), tak k této problematice přímo zřízený Finanční analytický útvar. Je třeba shrnout, že úvěrové instituce a v některých případech také finanční instituce mají dobře nastavený svůj vnitřní systém určený pro odhalování neobvyklostí či podezřelostí operací. Tyto povinné osoby mají dobře proškolený personál, ví jak reagovat na neobvyklé situace a často jsou to také ony, kdo podávají náměty na zlepšení fungování některých opatření. Zejména velké banky působící na českém trhu jsou povětšinou „dcerami“ zahraničních „matek“ a některá vnitřní opatření uplatňují dokonce nad rámec požadovaný zákonnými normami.

Na druhé straně existují povinné osoby, které o úpravě proti praní špinavých peněz a financování terorismu nemají vůbec žádný přehled a zejména pro tyto jsou pak velmi často útvarem poskytována výkladová stanoviska k jednotlivým určitým částem relevantní právní úpravy. Na tyto povinné osoby je tedy nutné se z postavení Finančního analytického útvaru zaměřit a to ať již z hlediska jejich řádného uplatňování zákonných povinností například v rámci kontrol samotného nebo jiného dozorového orgánu, tak samozřejmě při poskytování součinnosti při nastavování uplatňování jednotlivých opatření. Bohužel právě takové povinné osoby jsou často zneužívány k tomu, že prostřednictvím jejich provozoven je zneužíván jejich systém k legalizaci výnosů z trestné činnosti. Analytická činnost útvaru by tedy měla vést také ke zjištění a vytipování rizik jednotlivých bankovních nebo jiných peněžních produktů z hlediska této problematiky a zjištění by měla být předána kontrolnímu oddělení, případně jiným dohledovým orgánům, k provedení kontrol problémových subjektů. Co se týká kontrolní činnosti samotného útvaru, tato činnost by dle mého názoru měla být prováděna četněji a zejména se zaměřením na subjekty, jež nedostatečně uplatňují opatření proti praní špinavých peněz či financování terorismu.

Na závěr je tedy třeba shrnout, že tato práce se zabývá problematikou boje proti praní špinavých peněz jak obecně, tak konkrétně při uvedení jednotlivých

kroků šetření podezřelého obchodu. Opatření, která jsou uplatňována v České republice jsou plně v souladu s evropskou legislativou a jsou tak dostatečná i na mezinárodní úrovni. Pro plnou aplikaci a dosažení účelu takto nastavených opatření je ovšem nutné vyžadovat důsledné naplnění těchto pravidel všemi relevantními orgány státní správy.

Doufejme, že nová opatření přijatá v České republice a jejich důsledná aplikace budou dalším krokem k účinnému boji proti praní peněz.

...na úplný závěr ještě malý dodatek. Dalo by se skoro říct, že prát peníze může být stále ještě snadné, ovšem „zbavit“ se jich legální cestou může být velmi složité. Dokladem toho může být případ loupeže přes půl miliardy českých korun jedním z bývalých zaměstnanců bezpečnostní společnosti, kdy bez identifikace klienta nebylo a není jednoduché takovou částku vložit bez jakéhokoliv podezření do bankovního systému. Ovšem otázkou je, kam se tuto obrovskou sumu podařilo ukrýt...

Bibliografie

Odborná literatura

- Tvrđý, J.: Zákonn o některých opatřních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, komentář, 1. vydání, C. H. Beck 2004
- Budka, I.; Dvořák, V.; Zimmel V.: Zisk produkovaný organizovaným zločinem, jeho legalizace a opatřní proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, Kriminallistika 4/2000
- Robinson J.: Pánové z prádelny špinavých peněz, vydal Columbus v Praze roku 1995
- Finanční zpravodajské jednotky v akci, 100 případů Egmontské skupiny
- 40 doporučení Finančního akčního výboru proti praní peněz
- Bakeš, M.: Finanční právo, 3. aktualizované vydání, C. H. Beck 2003
- Madar a kolektiv: Slovník českého práva, Linde Praha, a. s. 2002
- Nett, A.; Různarová, J.: Praní špinavých peněz, zdroj ASPI, publikovaný názor na území ČR vydaný dne 1. 1. 1994, IČ ASPI 2862 (LIT)
- Finanční analytický útvar, Zpráva o činnosti, 1996 – 2006; Ministerstvo financí, Praha 2006
- Právne a inštitucionálne aspekty boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti, Zborník príspevkov k vedeckovýskumnej úlohe zo seminára konaného dňa 29. októbra 2007 na akademii Policajného zboru v Bratislave, Bratislava 2007
- Bankovníctví
- KPMG: Global Anti-Money Laundering Survey 2007, How banks are facing up to the challenge
- Liška, P.: Právní vymezení pojmu neobvyklý obchod, zdroj ASPI, publikovaný názor na území ČR vydaný dne 1. 12. 1997, IČ ASPI 7615 (LIT)
- The Economist Newspaper Limited: Praní špinavých peněz – Zákony dohánějí realitu, zdroj ASPI, IČ ASPI 7386 (LIT)

- Black Finance
- Mezinárodní měnový fond a Světová banka: Podrobná hodnotící zpráva o boji proti praní peněz a financování terorismu, říjen 2003

Internetové stránky

- www.czech-ba.cz/FIN-NET/index.html, <http://finnet.jrc.it/en/>
- <http://personal.jobs.cz/text/article/239>
- <http://www.compllex.com/obecne.html>
- <http://www.icc-cr.cz/kbtpecz/pariz2002.html>
- www.fatf-gafi.org
- www.adastra.cz
- www.mfcr.cz
- www.cnb.cz
- www.mvcr.cz
- www.cba.cz
- www.coe.int/press
- www.imf.org
- www.worldbank.org
- www.un.org
- www.unodc.org
- www.imolin.org
- www.wolfsberg-principles.com
- <http://www.ardeus.cz//ARDEUSNEWS/Prani-spinavych-penez-historie-a-zakladni-charakteristika.html>
- www.ihned.cz
- www.fincentrum.idnes.cz
- www.danovyraj.cz
- <http://itbiz.cz/piratstvi-zdroj-terorismu>
- www.pressweb.cz
- www.finance.cz
- www.euractiv.cz/cl/23/414/Komise_chce_lepe_bojovat_proti_prani_spinavch_penez
- www.ipravnik.cz

Zákony a jiné právní předpisy

- Zákon č. 61/1996 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, v platném znění
- Zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- Zákon č. 254/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu
- Směrnice Komise 2006/70/ES ze dne 1. srpna 2006, kterou se stanoví prováděcí opatření ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES, pokud se jedná o definici „politicky exponovaných osob“ a technická kritéria pro zjednodušené postupy hloubkové kontroly klienta a pro výjimku na základě finanční činnosti vykonávané příležitostně nebo ve velmi omezené míře
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 ze dne 15. listopadu 2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící
- Rozhodnutí Rady 2000/642/SVV ze dne 17. října 2000 o způsobech spolupráce mezi finančními zpravodajskými jednotkami členských států při výměně informací

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Zákon č. 253/2008 Sb.

Příloha č. 2 – Zákon č. 61/1996 Sb.

Příloha č. 3 – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES

Příloha č. 4 – případy Egmontu

Případy Egmontské skupiny

1. Utajování uvnitř obchodních struktur

Obchodnice Diana založila a zaregistrovala společnost jménem Oak Ltd a zároveň se stanovila jejím jediným vlastníkem a dohlížitelem. Společnost registrovaná jako firma působící v obchodu se dřevem najala Donnu, která zastávala funkci obchodního zástupce. Donna i Diana byly ve skutečnosti zapleteny do rozsáhlých zločineckých aktivit a firmu používaly pouze jako prostředek pro praní peněz. Kapitál získaný z trestné činnosti ukládaly na účet firmy v hotovosti. Navzdory tomu, že hotovostní transakce nebyly v obchodu se dřevem zrovna obvyklé, nepožádala banka žádné hlášení. Výsledkem různých nezákonných aktivit, které obě ženy podnikaly, vykazala společnost za první rok své činnosti zisk 100 000 dolarů.

V únoru následujícího roku Diana zemřela, její cestovní pas však zůstal v budově společnosti. Donna, vydávající se za Dianu, použila její pas a vybrala z účtu hotovost v celkové výši 100 000 dolarů. Krátce po této transakci se banka rozhodla upozornit FIU, s ohledem na rychlý růst společnosti a objemné hotovostní výběry. Po prověření záznamů o účtu a nahlédnutí do rejstříku obyvatel, kde bylo zaznamenáno datum Dianiny smrti, bylo zřejmé, že Donna je zapletena do praní špinavých peněz. FIU se proto rozhodla předat případ policii.¹

V uvedeném případě je trestnou činností ukrývání nelegálních finančních prostředků uvnitř běžné obchodní činnosti nebo uvnitř společnosti kontrolované zločineckou organizací. Snaha vyprat špinavé peníze v legálně provozované obchodní činnosti má pro pachatele několik výhod. Za prvé má dobře zajištěnou kontrolu nad společností, kterou buďto vlastní nebo se s majiteli velmi dobře zná, což snižuje riziko úniku informací ven z firmy. Za druhé, finanční instituce, přes kterou peníze procházejí, pohlíží na rozsáhlé výkyvy v účetní aktivitě podniku s daleko menším podezřením než na podobné transakce na osobním účtu, protože v obchodní činnosti jsou výkyvy kapitálu víceméně předpokládány. Za třetí, podnikové aktivity mají často legitimní důvody pro převod peněz z jednoho státu do druhého a peníze proto bývají často v různých měnách, což dále snižuje podezření u finančních institucí. Za čtvrté, mnoho podnikatelských činností (jako jsou například restaurace nebo noční kluby)

¹ Finanční zpravodajské jednotky v akci, 100 případů Egmontské skupiny, str. 19

obchoduje v hotovosti a na takovéto hotovostní vklady je opět pohlíženo s menší nedůvěrou. Za páté, zločinci jsou často skryti ve vlastnických strukturách společnosti, kdežto pro založení osobního konta finanční instituce vyžadují speciální identifikační dokumenty.

Riziko pro praní peněz představují zejména takoví pachatelé, kteří vyhledávají dlouhodobě zaběhnuté společnosti vlastněné několika společníky, u kterých je větší šance, že na ně banky nebudou pohlížet s nedůvěrou.²

2. Zneužití legitimních obchodů

Jedna severoevropská FIU obdržela od jisté bankovní instituce zprávu o podezřelé transakci ve výši asi 400 000 dolarů (v národní měně). Peníze byly převedeny ze společnosti v sousední zemi na účet jistého právníka. Krátce poté byly směněny za dolary a převedeny do banky v Americe.

Analýza provedená FIU odhalila, že peníze pocházejí z podvodů. Platba ze sousední země byla původně určena na jakýsi stavební projekt. Právník však peníze podvodně použil na své vlastní investice, využívajíc účtů právnícké firmy, ve které pracoval, k usnadnění svých kriminálních aktivit. Domníval se, že banka nebude mít pochybnosti o transakcích spojených s takovou dobře zavedenou společností.

Postupně vyšlo najevo, že byly provedeny další dva podvody spojené s půjčkami. Právník i jeho komplic byly oba obviněny z pronevěry v celkové výši 950 000 dolarů.³

Snaha využít pro vyprání peněz obchody nebo společnosti, které o nezákonnosti finančních prostředků nemají tušení. Hlavní výhodou používání společností, které nejsou informovány o původu peněz, je fakt, že nelegální finanční prostředky jsou jinými organizacemi následně považovány za majetek firmy a ne za nezákonný kapitál. Riziko pro takovéto nevinné společnosti spočívá v tom, že byt' nejsou trestně odpovědné, po odhalení nelegálních aktivit utrpí jejich celková reputace, a to zejména díky mediálnímu zveřejnění případu.⁴

---

² Tamtéž, str. 6

³ Finanční zpravodajské jednotky v akci, 100 případů Egmontské skupiny, str. 36

⁴ Tamtéž str. 33

3. Použití falešné totožnosti, falešných dokumentů a nastrčených osob

Peter byl obchodní manažer v Baking and Freezing Inc., společnosti zabývající se prodejem kuchyňského vybavení restauracím. Aby vydělal nějaké peníze navíc, rozhodl se Peter, že prodá část firemního zboží samostatně. Z pozice obchodního manažera bylo snadné zařídit věci tak, aby byly výrobky vydávány ze skladu bez vystavení patřičné faktury. Vzhledem k tomu, že krádež takového zboží, které zahrnovalo kuchyňské sporáky a další rozličné spotřební zboží, byl fyzicky náročná, pomáhal Petrovi jeho bratr Johan.

Peter prodával toto zboží několika majitelům restaurací, o kterých věděl, že jim nečiní problémy koupit levné zboží nejasného původu. Peterova sestra Harriet více než ochotně založila firemní účet, na který byly ukládány peníze od těchto vybraných zákazníků. Aby dodala účtu zdání legitimnosti, založila společnost se stejným jménem jako Baking and Freezing Inc., díky čemuž mohla v bance použít i obchodní dokumenty této společnosti.

Šéf firmy Baking and Freezing Inc. oznámil krádež policii ihned poté, co zjistil, že na skladě chybí náležité zásoby. Peter ukradl vybavení v hodnotě asi 196 000 dolarů. Aby měla policie větší přehled o Peterových finančních transakcích, požádala o pomoc FIU. Ta následně vypátrala, že Peter nakoupil za peníze pocházející z ukradeného zboží dům.

Peter byl stíhán za krádež a praní peněz. Dům, který koupil za nelegálně získané prostředky, byl zabaven a poté prodán. Za obdržené peníze byla majiteli společnosti Baking and Freezing Inc. uhrazena škoda vzniklá odcizením zboží.⁵

Schopnost státu odhalit a zabavit nelegální majetek osobám, které se podílejí na trestné činnosti, vede v některých zemích k tomu, že je pro praní peněz často využíváno osob, jež nemají se zločineckými aktivitami žádnou spojitost. Takovému „nastrčené osoby“ mohou být použity k provedení vkladů nebo výběrů v naději, že i když transakce vzbudí pozornost příslušných orgánů, neexistence jakéhokoli napojení na kriminální organizaci sníží hodnotu takovéto transakce. Stejně tak použití falešné totožnosti umožní zakrýt spojitost mezi majetkem a známým zločincem. Přestože je zločinec zatčen a uvězněn, může se po propuštění radovat z majetku, který mu zůstal. Falešná dokumentace bývá často používána k podložení smyšlených historek, určených k usnadnění praní peněz.⁶

⁵ Finanční zpravodajské jednotky v akci, 100 případů Egmontské skupiny, str. 56

⁶ Finanční zpravodajské jednotky v akci, 100 případů Egmontské skupiny, str. 48